

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı

2 Kasım 2018 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in kendi konuşmasıyla ilgili attığı "tweet" in yalan bir ifade olduğuna ilişkin açıklaması

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun yaptığı açıklamayla alakalı olarak düzeltme yapmayacağına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in, 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri hakkında sunumu

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri

a)Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b)Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

- c) Nükleer Düzenleme Kurumu
ç)Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
d)Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
e)Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
f)Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü
g)Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

8'inci Toplantı

2 Kasım 2018 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.04'te açılarak üç oturum yaptı.

İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in kendi konuşmasıyla ilgili attığı "tweet"ın yalan bir ifade olduğuna,

Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun yaptığı açıklamayla alakalı olarak düzeltme yapmayacağına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez tarafından, 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri hakkında bir sunum yapıldı.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek;

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,

Ulusal Bor Araştırma Enstitüsünün,

Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun,

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,

2019 yılı bütçeleri ile 2017 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Nükleer Düzenleme Kurumunun,

Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,

2019 yılı bütçeleri kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 19.13'te toplantıya son verildi.

2 Kasım 2018 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.07

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 8’inci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi sunumunu yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımıza söz vereceğim ama öncesinde usul yönünden bir söz talebi var.

Sayın Katırcıoğlu, buyurun lütfen.

II.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in kendi konuşmasıyla ilgili attığı "tweet" in yalan bir ifade olduğuna ilişkin açıklaması

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; doğrusunu isterseniz usulle ilgili böyle bir söz almak zorunda kalmış olmaktan dolayı üzgünüm ama bu Komisyonun çalışmalarının daha sağlıklı olabilmesi için sanırım bu konuyu konuşmam lazımdı.

Bir haftadan bu yana bu Komisyon toplanıyor ve gecenin geç saatlerine kadar çalışıyor. Tabii ki tartışıyoruz, tabii ki farklı görüşlerimiz var, bunları birbirimize söylemeye çalışıyoruz. Fakat dün akşam Adalet ve Kalkınma Partisi sıralarından bir arkadaşımızın, benimle ilgili, benim konuşmamla ilgili, benim konuşmamı tümüyle çarpıtan bir “tweet” atmış olmasından dolayı bunun üzerine konuşma ihtiyacı hissettim. Bakın şöyle diyor: “HDP’li Erol Katırcıoğlu ‘Biz legal bir partiyiz, Cumhurbaşkanı törenlere bizi de davet etsin’ diye âdeta yalvarıyor. Açtığımız sual şu: ‘Bir kez olsun PKK’yı kınadınız mı?’ Cevap: ‘Çoğumuz Türküz.’ Savunmaya bakar mısınız?”

Şimdi, arkadaşlar, bu, tümüyle yalan -öyle söyleyeyim- çarpıtma falan değil, yalan bir ifade. Tutanaklar burada, ben asla böyle bir şey söylemedim. Bu arkadaş bunu bir “tweet” olarak atarken, gerçekten de bugüne kadarki medeni ilişkilerimiz içinde, koridorlarda karşılaştığımızda “Hocam, sizden çok yararlanıyoruz.” diyen bir insan fakat böyle bir “tweet” atma ihtiyacını hissetmiş.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ahlaksız!

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, böyle bir usul yok.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bir dakika müsaade eder misiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ahlaksız, öyle.

BAŞKAN – Çok ayıp.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Arkadaşlar, biz Adalet ve Kalkınma Partisini böyle bilmeyiz. “Adalet ve Kalkınma Partisi” bir itirazın adıydı ama anlıyorum ki şimdi bir biatın adı hâline gelmiş vaziyette. Huzurunuzda bunu kınıyorum.

Teşekkür ederim.

SALİH CORA (Trabzon) – Burası Plan ve Bütçe Komisyonu. Bir basın toplantısı yaparsınız, açıklarsınız.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Usulle ilgili konuşabilirsiniz, böyle bir usul yok.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bırakın onu da ben takdir edeyim. Müsaade edin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Aydemir, düzeltme yapacaksanız buyurun.

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, İstanbul Milletvekili Erol Katircioğlu'nun yaptığı açıklamayla alakalı olarak düzeltme yapmayacağına ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Düzeltme yapmıyorum. Söylediklerimin altını bir daha çiziyorum. Kaldı ki ben o tweet'i atarken altına bir de görüntülü video kaydı düştüm. Orada o ifadeler aynen size ait.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Hayır efendim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Benim burada açtığım sual, elbette ...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Olmadı İbrahim.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Yalvardım mı arkadaşlar?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Yalvarıyor.” dediniz. Ayıptır ya!

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Mütemediyen şunu söylüyorsunuz, bu defa değil, birkaç defa...

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, bu tartışma...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Erol Hocam...

BAŞKAN – Sayın Aydemir, teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır efendim, bunu düzeltelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ayrımcılık yapıyor.

BAŞKAN – “Arkasındayım söylediğimin, attığım tweet'in.” dediniz, yeter benim. Benim için kifayet...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ama Güzel Başkanım, olabilir ki başka, farklı anlamlar çıkar.

Burada, şunun altını özellikle çiziceğim: Birkaç defa farklı konuşmalarınızda “Cumhurbaşkanı bizi niye davet etmiyor?” diye ısrarla altını çizdiniz.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Evet, ısrarla söylüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ayrımcılık yapamaz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben de şunu söyledim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bölücülük yapıyor, ayrımcılık yapıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben de şunu söyledim: “Siz bir defa dahi PKK’yı, bu bölücü vatan hainlerini burada kınamadınız.”

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bu başka bir şey, o başka bir şey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bunun karşılığında bana verdiğiniz cevap neydi?

BAŞKAN – Tamam. Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bana verdiğiniz cevap neydi?

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, konu kapanmıştır.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Yalvarmadım ve söylediğinizi de söyledim. Benim söylediğim ortada, açın bakın tutanaklara.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kardeşim, ortada bir video var, görüntüler var. Partinizin milletvekillerinin çoğu...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tamamdır...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – “Türkler ve Kürtler olarak özgürlük talebinde bulunuyoruz.” dedim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İbrahim Bey bir televizyon kurmuş, yayın yapıyor.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Kendinizi temizlemeye çalışıyorsunuz. Benden fazla AK PARTİ’li arkadaşların itiraz etmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, sunumunu yapmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımıza söz veriyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sizin partinizin, sizin sözlerinizi ben koymuşum oraya.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Kesmişsiniz bir kere, kesmişsiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır efendim.

BAŞKAN - Sayın Bakan, buyurun lütfen.

Süreniz kırk beş dakikadır.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Türkiye Büyük Millet Meclisi...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Orada tutanakları alın, bakın.

BAŞKAN – Sayın Bakan, buyurun lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Plan ve Bütçe Komisyonun çok değerli başkanı, kıymetli üyeleri...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitmedi tartışma Sayın Bakan. Tartışma bitsin, ondan sonra başlayın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan başlattı.

BAŞKAN – Bitirdik tartışmayı Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz bitirebilirsiniz ama daha bitmedi.

BAŞKAN – Ben bitirdim tabii. Siz başında bitirdiniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, “Başla.” dediği için başladım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bakan.

III.- SUNUMLAR

1.- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in, 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri hakkında sunumu

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli Başkanı, kıymetli üyeleri, kamunun değerli çalışanları, değerli basın mensupları; şahsım ve Bakanlığım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji, toplumun refah seviyesine doğrudan etki eden ve ülkelerin kalkınması için önemli bir unsurdur, ülkeler için güvenli, yeterli miktarda, ucuz ve temiz enerji arzı sağlamak, ekonomik ve sosyal hayatın temel problemleri arasında yerini almaktadır. Bu nedenle, geçmişte olduğu gibi günümüzde de ülkelerin enerji kaynaklarına ulaşma ve arz güvenliğini sağlama çalışmaları, çabaları artarak devam etmektedir.

Sanayisi, ekonomisi ve nüfusuyla büyümekte olan ülkemizde de enerji talebi sürekli artış göstermektedir. Bu talep artışının sorunsuz şekilde karşılanması için gerekli politikaları belirledik ve çalışmalarımızı bu kapsamda sürdürüyoruz. Yine, bu kapsamda, enerjinin yüksek verimle kullanılması, mevcut enerji kaynaklarının yanı sıra alternatif ve yenilenebilir enerji ile yerli kömür potansiyelimizin azami ölçüde değerlendirilmesini de amaçlamış durumdayız.

Gelişen teknolojiler, düşük emisyonlu enerji alanındaki ilerlemeler, hammadde ve petrol fiyatlarında yaşanan önemli gelişmeler, petrol ağırlıklı politikalarından doğal gazla dayalı politikalara geçiş, LNG teknolojilerindeki gelişmeler, enerji sektörünün ne kadar dinamik ve farklı gelişmelere açık olduğunu ve stratejilerimizi bu değişkenleri dikkate alarak geliştirmemiz gerektiğini göstermektedir.

Bu kapsamda, enerji alanındaki adımlarımızı, yerli ve yenilenebilir kaynakların öncelendiği, rekabetçi, şeffaf, tüketicinin korunduğu, çevresel sürdürülebilirliği ve kamu-özel sektör sinerjisini dikkate alan bir strateji ile atmaktayız.

Enerji teknolojilerinde Türkiye'yi AR-GE ve inovasyon üssü yapacak teknolojinin yerleştirilmesi hamlesi hız kesmeden devam edecek olup bu meyanda, yenilenebilir enerjiden nükleere, bor cevherinden enerji verimliliğine kadar her alanda yenilikçi, AR-GE yoğun ve katma değeri yüksek yatırımları ülkemize kazandırmaya devam edeceğiz.

Bu hususlar dikkate alınarak çatı önceliklerimizi şöyle belirledik: Finansal sürdürülebilirlik, politik sürdürülebilirlik ve katılımcılık.

Politik sürdürülebilirlikte; yatırımcılarımıza mevcut devam eden politikalarımızdan sapma, kopma olmayacağı, millî enerji ve maden politikalarımızın geliştirilerek sürdürüleceği mesajını verdik.

Finansal sürdürülebilirlikte; Türkiye'de yatırım ortamının yatırımcı tüm taraflar açısından da cazip tutulmasının önemini altını çizdik.

Katılımcılıkta; tüm kesimleri dinlemeye, daha fazla bir araya gelerek, iyi fikirleri sisteme ve süreçlere entegre etmeye adanmışlığımızı da belirttik, ifade ettik. Nitekim, bu meyanda, geçtiğimiz haftalarda, enerji tüketicileriyle bir araya gelerek tüketicinin değişen rolünü masaya yatırdık ve enine boyuna tartıştık.

Yatırımların sürdürülebilirliği önceliklerimizin en önemli amaçlarından birisidir. Türkiye'de bugün enerji arz güvenliği sorununun bulunmamasının elini taşın altına koymuş yatırımcılarımız sayesinde olduğunu belirtmek istiyorum.

Millî Enerji ve Maden Politikamız kapsamında ortaya koyduğumuz uygulamalarımıza taviz vermeden yolumuza devam edeceğiz. Bu doğrultuda, arz güvenliğimizin tahkim edilmesi, öngörülebilir piyasaların oluşturulması ve gerek teknoloji gerekse gerekli ekipmanların yerleştirilmesi kapsamında atılan adımlara güçlü şekilde destek olmaya devam edeceğiz.

Alacağımız kararlarda katılımcılık ilkesini gözeterek ve yapacağımız istişare toplantılarıyla sektörümüzün paydaşlarıyla bir araya gelmeyi sürdüreceğiz. Bu husustaki en önemli paydaşlarımız ise vatandaşlarımız olup, Türkiye’de 54 milyon elektrik ve doğal gaz abonesi, 23 milyon petrol ve akaryakıt tüketicisi ile tahminen 5 milyon civarında kömür kullanan hane ve sanayiye milyonlarca noktaya hizmet veren kurum ve kuruluşlarımız paydaşlarımız olmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji arz güvenliğine gelince, enerji, büyümenin motoru konumunda olup sürdürülebilir büyümeye sahip bir ekonomi için kesintisiz, kaliteli ve katlanılabilir maliyetli enerji arzı önemli yer tutmaktadır. Artan enerji ihtiyacının karşılanmasında millî kaynakları önceleyen arz yönlü bakış açısı ile verimliliği teşvik eden talep yönlü bakış açısının birlikte ele alındığı sistematik bir yaklaşım uyarınca, enerji portföyündeki yerli ve yenilenebilir enerji payının artırılmasına yönelik çabalar sürdürülerek, yerli kömür ve yenilenebilir enerji payının artırılmasına yönelik çalışmalarla birlikte rüzgâr, güneş, hidrolik, jeotermal gibi yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın enerji üretim sepetimizdeki payı artırılmış ve bundan sonra da artırılmaya devam edecektir.

Doğal gazda kaynak ve güzergâh çeşitlendirme, buna bağlı olarak depolama ve LNG alanında yaptığımız çalışmalara gelince, petrol ve doğal gazın önemli ölçüde ithal edildiği dikkate alındığında, arz güvenliğinin aynı zamanda ithalata bağımlılığın kontrol altına alınması ile kaynak ve güzergâh çeşitlendirilmesine bağlı olduğu açıktır.

Doğal gaz ithalatında yeni kaynak ve güzergâhlarla rekabeti artıracak çalışmalar kapsamında Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Akdeniz, Afrika ve diğer potansiyel kaynaklardan sürdürülebilir doğal gaz temin edilmesi çalışmalarımız artarak devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; doğal gaz kullanmaya başladığımız 1987 yılında -hatırlarsınız, o tarihlerde tabii çok düşük miktarlarda- yaklaşık 500 milyon metreküp olan yıllık doğal gaz arzımız 50 milyar metreküp seviyesini aşmıştır, geçen sene rekor bir tüketim gerçekleştirdik.

2002 yılında 5 şehrimize giden doğal gaz iletim hattı bu yıl sonu itibarıyla ülkemizdeki tüm şehirleri kapsayacak şekilde, 81 ilimizin hepsine ulaştırılacaktır. Ayrıca, 2018 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla 434 ilçe ve beldemize de doğal gaz sunulmuş olup doğal gaz imkânına kavuşan yerleşim yerlerinin sayısının artırılması çalışmalarımız da aralıksız devam etmektedir.

Doğal gazın yaygınlaştırılması çalışmalarımız yerleşim yerleriyle sınırlı kalmayarak başta sanayilerimizin yoğun olarak yerleştiği organize sanayi bölgelerine de doğal gaz arzı sağlamaya yine aynı şekilde devam edeceğiz.

Doğal gaz arz güvenliği kapsamında ilk aşamada yıllık 6 milyar metreküp gazı ülkemize, 10 milyar metreküp gazı Avrupa’ya taşıyacak olan ve yüzde 30 ortak olduğumuz, yıllık 32 milyar metreküp taşıma kapasitesine ulaşabilecek TANAP projesini, bildiğiniz gibi, haziran ayı içerisinde hayata geçirmiş ve ülkemize gaz akışını bu hat üzerinden başlatmış olduk. Ama tabii, bu hat üzerinden gelen akış aslında Avrupa’ya da geçecek, şu anda Çanakkale Boğazı geçişi çalışmaları devam etmekte, önümüzdeki yılın sonu itibarıyla muhtemelen Avrupa da bu gazı kullanmaya başlayacak. O hat, biliyorsunuz, Yunanistan üzerinden Adriyatik Denizi’nden İtalya sınırlarına ulaşmış olacak.

Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Türkiye'nin alım terminaline ve devamında, ülkemiz üzerinden komşu devletler sınırına kadar uzanan, her biri yaklaşık 15,75 milyar metreküp doğal gaz taşıma kapasitesine sahip iki hattan oluşan Türk Akımı doğal gaz boru hatlarından sadece biri ülkemize doğal gaz arzı sağlayacaktır. Bu proje tamamlandıktan sonra batı hattı üzerinden temin edilen doğal gazın, artık, batı hattı yerine Türk Akımı üzerinden ülkemize teslimi planlanmaktadır. 2019 yılı sonunda faaliyete geçmesi beklenen projenin ülkemize gaz arzı sağlayacak birinci hattının inşaatı da tamamlanmak üzeredir.

İlki İzmir Aliğa'da devreye alınan ve iletim sistemine günlük 20 milyon metreküp gaz verme kapasitesine sahip olan Yüzer LNG Depolama ve Yeniden Gazlaştırma Ünitesi (FSRU) terminalinin ardından, yine günlük 20 milyon metreküplük gazlaştırma kapasitesine sahip ikinci FSRU terminalini de 7 Şubat 2018 tarihi itibarıyla Hatay Dörtyol'da hizmete aldık. Saros Körfezi'nde ise ülkemizin üçüncü FSRU tesisini devreye almak için çalışmalarımız da aynı şekilde devam etmektedir.

Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi'nde ise doğal gaz depolama işlemine 2017 yılında başlanmış olup hâlihazırda 600 milyon metreküp depolama ve günlük 18 milyon metreküp geri üretim kapasitesine de ulaşılmış durumdadır. Eylül ayı içerisinde tekliflerini aldığımız genişleme projesinin de tamamlanmasıyla depolama kapasitesinde toplam 5,4 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesinde ise günlük 80 milyon metreküpe ulaşılmış olacaktır.

Öte yandan, Kuzey Marmara Doğal Gaz Depolama Projesi'nin ikinci fazı tamamlanarak bu tesisin depolama kapasitesi 2,8 milyar metreküpe, geri üretim kapasitesi ise günlük 25 milyon metreküpe ulaşmıştır. 17 Ocak 2018 tarihinde yapım çalışmalarına başlanan Üçüncü Faz Genişleme Projesi 2020 yılında tamamlanacak olup çalışma sonunda bu tesisin depolama kapasitesi 4,6 milyar metreküp ve geri üretim kapasitesi de 75 milyon metreküpe ulaşacaktır. Devam eden bu çalışmalarımızla birlikte, doğal gaz depolama kapasitesi toplam 10 milyar metreküpün üzerine çıkarılarak ülkenin doğal gaz depolama kapasitesinin yıllık ulusal tüketimin yüzde 20'sine ulaşması hedeflenmiştir.

Doğal gaza ilişkin bu çalışmalarımızın yanı sıra, petrol potansiyelinin de ortaya çıkarılması için gerekli adımları başlattık. Bu kapsamda, sadece 2018 yılı ilk dokuz ayında 74 adet petrol arama ve üretim kuyusu açılmış olup toplam 155 bin metre sondaj tamamlanmıştır. 2018 yılı sonuna kadar 88 adet kuyu açılacak olup toplam 185 bin metre sondajı da tamamlamış olacağız.

Önemli bir saha olan Akdeniz ve Karadeniz'deki hidrokarbon potansiyelinin keşfedilmesi için, bildiğiniz gibi, Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis gemileriyle Akdeniz ve Karadeniz'de detaylı sismik çalışmaları yürütüyoruz. Bu sismik aramalardan sonra derin deniz sondajlarını da millî kaynaklarımızla yapma çalışmalarımız doğrultusunda, 30 Ekim 2017 tarihinde temin edilen ilk millî sondaj gemimiz Fatih gemisiyle geçtiğimiz çarşamba günü Alanya açıklarında sondaja başlanmıştır. Ülkemizin ilk derin deniz sondaj gemisi olan Fatih sondaj gemisi, kendi sınıfındaki 16 gemi arasında en yüksek ileri teknolojiye sahip dünyanın ilk 5 gemisi arasına girmiş oldu. Bu sayede, 6'ncı nesil teknolojiye sahip olan gemimiz, aktif konumlandırma sistemiyle birlikte, 6 metre yükseklikteki dalga boyunda bile sabit kalarak operasyonlarını sürdürebilecek potansiyele ve kabiliyete sahiptir. Fatih'in yanı sıra, ikinci sondaj gemimizi de portföyümüze almak üzereyiz. Bu gemilerimizle Akdeniz ve Karadeniz'in her birinde ayrı ayrı sondajlar yapmak suretiyle petrol ve doğal gaz aramacılığında aktif bir strateji izleyeceğiz.

Maden ve hidrokarbon aramacılığıyla ilgili her zaman söylediğimiz bir şey var: Varsa bulacağız. Bu amaçla Barbaros Hayrettin Paşa ve Oruç Reis gemilerimiz durmaksızın çalışarak denizlerimizi arıyorlar, araştırıyorlar. Bilinsin isterim ki Türkiye, enerjide bağımsızlığı kendisine temel hedef olarak koymuştur. Bu hedefimiz doğrultusunda da emin adımlarla ilerliyoruz.

Elektrik enerjisinde arz güvenliği konusuna gelince: Elektrik enerjisinin son on altı yıllık ortalama tüketim artışı yaklaşık yüzde 5,5 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2002 yılında 132 milyar kilovatsaat olan elektrik tüketimimiz 2 katın üzerine çıkarak 2017 yılında 296,7 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla elektrik tüketimimiz de yaklaşık 230 milyar kilovatsaat olmuştur. Muhtemelen bu yıl 300 milyar kilovatsaati geçerek bir rekoru kırmış olacağız.

Son on altı yılda elektrik enerjisi üretiminde ortalama artış yüzde 5,7 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2002 yılında yaklaşık 130 milyar kilovatsaat olan elektrik üretimimiz yüzde 130'luk bir artışla 2017 yılında 297,3 milyar kilovatsaate ulaşmış olup 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla da bu rakam 229,9 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmiştir. Üretilen bu elektrik enerjisinin yüzde 36,2'si kömürden, yüzde 33,5'i yenilenebilir enerji kaynaklarından, yüzde 30'u doğal gazdan, geri kalanı ise diğer kaynaklardan elde edilmiştir. 2002 yılında 31.846 megavat olan elektrik enerjisi kurulu gücümüz, 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla yüzde 176 artarak 87.948 megavata ulaşmıştır. 2017 yılında 8.568 megavatla işletmeye alınan santrallerin toplam kurulu gücü 8.568 megavat olup yine 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla işletmeye alınan santrallerin toplam kurulu gücü de 3.236 megavata aştı. Ayrıca, ülkemizde 2002 yılında 298 olan elektrik üretim santrali sayısı, 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla 24 katına çıkarak 7.089'a yükselmiştir.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 2002, enerji açısından çok önemli bir yıl mı? Neden hep 2002'yi baz alarak söylüyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Konuşmamın sonunda cevaplasam olur mu? Çünkü süre tahdidim var. Not aldım Sayın Üyem.

2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla 5.109 megavat toplam kurulu güce sahip 5.764 adet lisanssız santral işletmeye girmiştir. Bunun yanı sıra, güneşten elektrik üretiminde önem verdiğimiz bir diğer konu olan çatı ve cephe uygulamalarını kolaylaştıran düzenlemeleri de başlatmış bulunuyoruz.

Elektrik enerjisi altyapımıza da kısaca değinmek isterim. Şöyle ki, 2002 yılında toplam trafo kurulu gücümüz 143.314 megavolt amper iken elektrik altyapısını güçlendirmek için yapılan yatırım çalışmalarıyla toplam trafo gücümüz 320 bin megavolt amper seviyelerine ulaşmıştır.

İçinde bulunduğumuz 2016-2020 yıllarını kapsayan uygulama döneminde ise 12 milyar Türk lirası elektrik iletim altyapısında, 18 milyar Türk lirası elektrik dağıtım altyapısında olmak üzere 2015 yılı değeriyle toplamda 30 milyar Türk lirası yatırım yapılması kapsamında, bugüne kadar yaklaşık 20,7 milyar Türk liralık yatırım gerçekleşmiştir.

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında 21 elektrik dağıtım şirketinin periyodik denetimleri yapılarak elektrik dağıtım ve tedarik hizmetlerinde çağrı merkezi bekleme süreleri, memnuniyet anketleri, bilgi paylaşımı, sektörel hizmet ilkelerinin belirlenmesi gibi tüketici odaklı uygulamaları hayata geçirdik.

Kesintisiz ve kaliteli elektrik enerjisinin sağlanması kapsamında, iletim sistemimizde yapılan bakım, onarım ve arıza giderme çalışmalarımızın, günümüz teknolojisi kullanılarak canlı bakım şeklinde yürütülmesine de başlanmış bulunmaktadır.

Yenilikçi yaklaşımlar ve geliştirilen yeni teknolojiler sayesinde, arz güvenliği ile kaynak çeşitliliği sağlanmasına olan katkısı bakımından yenilenebilir enerji kaynaklarını maksimum seviyede kullanmak, enerji stratejilerimiz arasında ön sıralarda yer almaktadır.

Yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimini artırma çalışmaları küresel açıdan da ivme kazanmış durumdadır. Küresel elektrik üretiminin yüzde 66'sının fosil yakıtlardan, yüzde 24'ünün yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edildiği dikkate alındığında, yüzde 33,5 olan yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretim oranıyla, ülkemiz dünya ortalamasının üstünde yer almaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimimiz 2002 yılında 34 milyar kilovatsaat iken, 2017 yılında yüzde 159 artışla 88 milyar kilovatsaate çıkmıştır. 2002 yılında yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 12.305 megavat iken, 2018 yılı 3'üncü çeyrek sonunda bu rakam 3 katını aşarak 41.719 megavata ulaşmıştır. Sadece 2017 yılı ve 2018 yılı 3'üncü çeyreğinde gerçekleştirilen yenilenebilir enerji kaynaklı yatırımların kurulu güç toplamı yaklaşık 7.125 megavat olmuştur.

Öncelikli politikalarımız arasında yer alan yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim sepetimiz içindeki oranının daha da artırılması kapsamında, on yıl içerisinde rüzgâr ve güneşin her biri için yaklaşık 10'ar bin megavatlık bir kurulu gücü ilave etmeyi planlıyoruz. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yalnızca elektrik üretiminde değil, farklı alanlarda da kullanımının artırılmasını önemsiyoruz. Bu kapsamda, jeotermal uygulamalar, 2018 yılında, 2002 yılına göre sera ısıtmada yüzde 786 artışla 3.931 dönüme ve konut ısıtmasında yüzde 382 artışla yaklaşık 114.567 konut eşdeğeri ısıtmaya ulaşmış durumdadır.

Yerli kömürden elektrik üretimi hususunda, sahip olduğumuz doğal kaynaklarımızdan azami ölçüde çevreyle uyumlu ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda faydalanmak önceliğimiz olmaya devam edecektir.

Bu bağlamda, enerji ve doğal kaynaklar stratejimiz, "Daha çok yerli, daha çok yenilenebilir" ilkesi doğrultusunda hayata geçirilmiş olup, başta yerli kömür olmak üzere yeraltı kaynaklarımızı azami ölçüde ekonomimize kazandırma hedefimiz devam etmektedir.

Dünyada birincil enerji arzının yüzde 27'si, elektrik üretiminin ise yüzde 38,3'ü kömürden sağlanmaktadır. Temiz kömür teknolojilerindeki gelişmeler de dikkate alınarak yapılacak yatırımlarla yerli kömürümüzü enerji arz güvenliğinde önemli bir enstrüman hâline getireceğiz.

Yerli kömürün kullanımını arttırmaya yönelik hedeflerimiz kapsamında, ilave 5 bin megavat kurulu gücün devreye alınması yer almaktadır.

Ayrıca, kamu tarafından işletilmeyen kömür sahalarının ruhsatlarının özel sektöre devri sayesinde, bu sahalardaki kaynakların ekonomiye kazandırılması da sağlanacaktır. Bu kapsamda, teklifler alınarak ruhsat devri sözleşmesi 11 Ekim 2018 tarihinde imzalanan 7 adet sahanın devir işlemleri kısa süre içerisinde de nihayetlenecektir.

Kömür arama ve rezerv geliştirme çalışmalarına aralıksız olarak devam edilmekte olup, bu kapsamda 2005 yılında başlattığımız "Kömür Arama Projesi" kapsamında, ülkemizin linyit rezervine tespit edilen 10,6 milyar ton ilave edilerek toplam rezerv 8,3 milyardan 18,9 milyar tona çıkarılmıştır.

Yerlileştirme ve teknoloji geliştirilmesiyle ilgili söyleyeceklerimiz şunlardır:

Sayın Başkan, değerli üyeler; çalışmalarımızın katma değeri yüksek alanlara yöneltilmesi, endüstrileşmesi ve ticarileşmesi kapsamında, enerji politikalarımızda attığımız önemli adımlardan birisi de yerlileştirme ve teknoloji geliştirmek olup, bu çerçevede yerli üretim, yerli istihdam ve AR-GE zorunluluğu bulunan "Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları" (YEKA) modelini, bildiğiniz gibi geçtiğimiz yıllarda hayata geçirdik.

Hayata geçirilen bu model sayesinde, bu kapsamdaki tesisler, yerli katkı oranı yüksek ve ileri teknoloji içeren aksamla kurulacaktır,

Teknoloji transferi sayesinde, ülkemizde yenilenebilir enerji konularında AR-GE faaliyetleri geliştirilecektir,

Yenilenebilir enerji kaynakları sayesinde daha düşük fiyatlarla elektrik temin etme imkânına da kavuşmuş olacağız.

Kurulacak fabrikalarda ciddi anlamda yerli istihdam imkânı da oluşturulacaktır.

YEKA kapsamındaki ilk uygulama Konya'nın Karapınar ilçesinde gerçekleştirildi. YEKA olarak belirlenen bu alanda bin megavat kapasiteli dünyanın en büyük güneş enerji santrali kurulacak olup, işletmeye girmesiyle birlikte her yıl yaklaşık 1,7 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üreterek ortalama 600 bin adet evin yıllık elektrik ihtiyacı bu santralden karşılanabilir olacaktır.

Bu elektrik enerjisi üretim tesislerinin yapımında, ülkemizde imal edilecek fotovoltaik (FV) güneş modülleri ve yurt içinde faaliyet gösteren üreticilerden temin edilecek yerli malı belgesine sahip yardımcı aksamlar kullanılacaktır.

21 Aralık 2017 tarihinde Ankara'da temeli atılan entegre fabrikada, Karapınar YEKA GES'in yapımında kullanılması için üretilecek olan fotovoltaik güneş modüllerinin yerli katkı oranı ilk 500 megavatlık kısım için asgari yüzde 60, geriye kalan 500 megavatlık kısmı için ise asgari yüzde 70 olacaktır.

Yine, bu model kapsamında, ikinci olarak gerçekleştirilen YEKA rüzgâr enerji santrali bin megavat kurulu güce sahip olacaktır. Her yıl asgari 3 milyar kilovatsaat elektrik üretim kapasitesine sahip bu tesisdeki üretimle 1,1 milyon evin ihtiyacı karşılanabilecektir.

İhaleyi alan konsorsiyum her yıl en az 5 milyon dolar bütçe tutarında on yıl boyunca AR-GE çalışması yürütecek ve proje kapsamında 3.750 kişi istihdam edilecektir.

Enerji üretim sepetimizdeki yenilenebilir enerji oranının daha yukarı çıkarılması kapsamında, bin megavat kurulu güce sahip GES YEKA için çalışmalar tamamlanarak yarışma duyurusu yapılmış olup, bin megavat kurulu güce sahip RES YEKA projeleri için de önümüzdeki günlerde yarışma duyurusu yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; her bir saha için uygun olan yatırım ve finansman modeli geliştirilerek kömür sahalarının elektrik üretim yatırımlarına açılması sağlanacaktır.

Yerli kömürden elektrik üretmek için oluşturduğumuz model kapsamında, elektrik temininin sağlanması ve kömür madenciliğinin geliştirilmesiyle birlikte, temiz kömür teknolojilerinin ülkemizde kurularak geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kömür rezervlerimizin ekonomiye kazandırılması için açılan yeni kömür sahaları, bu sektörde istihdamı artıracak ve aynı zamanda kömür ithalatımızın azalmasını sağlayarak cari açığın azalmasına da katkı sağlayacaktır.

Bu modelle, Ankara ili Çayırhan mevkinde 800 megavat kurulu gücünde santral kurulması planlanan Çayırhan B Termik Santrali rezerv ve enerji üretim alanının ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde Eskişehir, Afyon, Konya ve Trakya kömür sahalarında bulunan yaklaşık 3,5 milyar ton kömür rezervlerimiz de benzer şekilde ekonomimize kazandırılacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; dünyada elektrik üretiminde önemli oranda kullanılan nükleer enerjiye de kısaca değinmek isterim.

Günümüz dünyasında elektrik üretiminin yüzde 10,8'i nükleer enerjiden sağlanmaktadır. Ayrıca, yarısı Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Japonya'da olmak üzere dünyada 454 adet nükleer güç santrali hâlen işletmededir, 54 tanesi ise inşa hâlinindedir. İşletmede olan nükleer güç santrallerinin

toplam kurulu gücü 400 bin megavat civarındadır. İşletmede olan nükleer güç santrallerinin yanı sıra bu kapsamda Fransa elektrik üretiminin yüzde 71,6'sını, Güney Kore yüzde 27,2'sini, Amerika Birleşik Devletleri ise toplam elektrik üretiminin yüzde 20,1'ini nükleer enerjiden karşılamaktadır. Artan elektrik enerjisi talebinin karşılanması ve ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılması açısından nükleer enerjinin arz kaynaklarımız arasına dâhil edilmesi önemli bir alternatif olup kurulacak sıfır emisyonlu nükleer enerji santralleriyle ülkemizin elektrik enerjisi portföyü genişletilerek kaynak çeşitliliği artırılmış olacaktır. Nükleer güç santrallerinin hayata geçmesi çalışmalarımız 3 proje üzerinde sürdürülmektedir. Akkuyu Nükleer Santrali'nin temeli Sayın Cumhurbaşkanımız ve Rusya Devlet Başkanının katılımlarıyla 3 Nisan 2018 tarihinde atılarak Türkiye'nin ilk nükleer santralının inşaatına başlanmıştır. Sinop Nükleer Güç Santrali'ne ilişkin fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup üçüncü santral için ise yer belirleme çalışmaları devam etmektedir. Nükleer güç santralleri projelerinde yerli ekipman kullanımı hassasiyeti kapsamında nükleer standartlara uygun ekipman üretilen malzeme tedarik edilebilecek yerli firmalarımıza iş imkânı doğacaktır. Ayrıca, Akkuyu ve Sinop Nükleer Santral Projeleri'nin inşaatının en yoğun olduğu zamanlarda toplam 20 bin kişi, işletme döneminde de 7 bin kişi istihdam edilecektir. Rusya'da nükleer enerji alanında 35'i mezun, lisans eğitimi alan 244 öğrencimize ilave olarak ülkemizde nükleer alanda mühendislik eğitimi veren bölümler açılarak meslek liseleri ile meslek yüksekokullarının müfredatına nükleer özelinde dersler eklenerek yetişmiş insan gücü sayısı da artırılabilecektir. Hedefimiz nükleer teknolojiye sadece elektrik üretimini için sağlamak değil, aynı zamanda bu teknolojiyi tıptan tarıma, uzay çalışmalarından sanayiye kadar çok geniş bir yelpazede kullanarak çalışmalarımızı ve altyapımızı güçlendirmektir.

Öngörülebilir piyasalar konusuna gelince: Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; enerji piyasalarının mali açıdan güçlü, serbestleşmiş, rekabete açık, istikrarlı ve şeffaf bir şekilde tesis edilmesi, sağlıklı işleyen bir piyasa ekonomisinin olmazsa olmazları arasında yer almaktadır. Açıkça ifade etmek isterim ki bölgemizdeki tüm jeopolitik gerilimlere ve zorluklara rağmen Türkiye, açık, şeffaf ve rekabetçi piyasa yapısıyla öngörülebilir düzenleyici çerçeveyi oluşturmayı başarmış, uluslararası enerji yatırımlarını harekete geçirecek adımlar atmıştır. Girişimcilerin daha kolay ve daha hızlı yatırım yapabileceği bir ortamın sağlanması için enerji ve tabii kaynaklar alanında öngörülebilir piyasaların oluşturulması önemli bir unsurdur. Enerji sektöründe şeffaf, tüketicinin korunduğu ve rekabete dayalı öngörülebilir piyasaların oluşturulması hedefi kapsamında sektörde faaliyet gösteren kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmış ve gerekli altyapıların oluşturulmasıyla birlikte serbestleşmeye yönelik kuralların uygulanmasına devam edilmiştir. Ülkemiz enerji sektöründe ihtiyaç duyulan yatırımların mümkün olduğu kadar özel sektör tarafından yapılmasını sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi çalışmaları kapsamında mevzuatımızda gerekli düzenlemeler yapılarak yatırımcıların izin, ruhsat, onay, ön lisans, lisans ve benzeri işlemlerindeki süreçler önemli ölçüde sadeleştirilmiştir. Bu düzenlemeler neticesinde 2002 yılında elektrik enerjisi üretiminde yüzde 40 civarında olan özel sektörün payı bugün yüzde 85 düzeyine ulaşmıştır. Enerji yatırımlarının hızlandırılması, gerekli durumlarda müdahil olunması ve süreçlerin vaktinde tamamlanması amacıyla kurulan Enerji Yatırımları Takip ve Koordinasyon Kurulu, üretim yatırımlarının sorunsuz gerçekleşmesi için çalışmalarına devam etmektedir. Enerji piyasalarımızın etkin, şeffaf ve güvenilir bir şekilde geliştirilerek işletilmesi için faaliyetlerini yürüten EPİAŞ bünyesinde yıl içinde daha kısa süreli alım satımların yapılabileceği ve günlük fiyatların oluşacağı Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası'nın açılışını 1 Eylül 2018 tarihinde gerçekleştirdik. Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası'nın oluşturulmasıyla Türkiye'de doğal gaz referans fiyatlarının oluşumu sağlanarak doğal gaz tedarikçileri ve ihracatçıları üç yüz altmış beş gün yirmi dört saat ticarete açık olan doğal gaz borsasında Sürekli Ticaret Platformu'nu kullanarak işlem yapma imkânına kavuşmuştur. EPİAŞ'ın işleteceği bu piyasada işlemlerde gizlilik, piyasaya dair

bilgilerde ise şeffaflık ön planda olacaktır. Enerji borsamızın kurulması ve kısa sürede önemli bir hacme ulaşması enerji ticaret merkezi olma yolunda büyük bir adım oluşturmuştur. 1 Ekim 2018 itibarıyla EPİAŞ'ta kayıtlı 1.117 piyasa katılımcısı işlem yapmaktadır. 2018 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla fiziksel elektrik ticaretinin yüzde 51'i, EPİAŞ bünyesindeki toplam elektrik ticaretinin yapıldığı iki spot piyasada gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki spot piyasalar ticaret hacmi 49,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. 1 Eylül 2018'de açılan doğal gaz piyasasında aktif 43 piyasa katılımcısı bulunmakta olup ilk uzlaştırma dönemindeki fatura tutarı 320 milyon TL olmuştur. Bu noktada özellikle belirtmek isterim ki enerji borsamızda devreye aldığımız uygulamaların yazılımları yerli ve millî imkânlarla hayata geçirilmiştir. Diğer taraftan, uluslararası enerji yatırımlarının da cazibe merkezi olmayı sürdürmekteyiz. Açılışı 19 Ekim 2018 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız ve Azerbaycan Devlet Başkanı Sayın Aliyev'in teşrifleriyle yapılan Star Rafinerisi, Türkiye'nin işlenmiş petrol ihtiyacının dörtte 1'ini karşılayacak ve cari açığımızın yıllık 1,5 milyar dolar azalmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, toplam rafinaj kapasitemiz yüzde 33 artarak yıllık yaklaşık 40 milyon tona ulaşacaktır. Avrupa Birliğiyle enerji alanındaki iş birliklerimize de devam ediyoruz. Ülkemizde yapılacak olan enerji yatırımlarına Avrupalı şirketlerin göstermiş olduğu ilgiyi memnuniyetle karşılıyoruz. Bu kapsamda, enerji alanındaki iş birliklerimizi güçlendirmek adına 26 Ekim 2018 tarihinde 2. Türk-Alman Enerji Forumu'nda farklı projelerde karşılıklı protokoller imza altına alınmıştır. Ayrıca, derin tarihi ve kültürel bağlarımızın olduğu ülkelerle de enerji alanında bağlarımızı daha da güçlendirerek beraber hareket ediyoruz. Bu kapsamda, dost ve kardeş ülkelerimizden biri olan Kazakistan'la 12 Eylül 2018 tarihinde Ankara'da Türkiye-Kazakistan Yatırım Forumu'nda istişarelerde bulunduk.

Sayın Başkan, değerli üyeler; "Sürdürülebilir Enerji ve Çevre" başlığında, enerji ve doğal kaynaklardaki çalışmalarımızı çevre ve iklim değişikliği hususlarını bir arada değerlendirerek daha sürdürülebilir, çevreyle uyumlu bir şekilde yürütmeyi amaçlamış durumdayız. Şu an atmosferde biriken sera gazlarındaki en çok azaltımın gelişmiş ülkeler tarafından yapılması beklenmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında adaletin sağlanması çerçevesinde Paris iklim Anlaşması'nda yer alan bazı belirsizliklerin giderilerek daha adilane bir düzen sağlanması için girişimlerimiz devam etmektedir. 2018 yılında 03-14 Aralık tarihleri arasında Polonya'nın Katowice kentinde düzenlenecek olan 24'üncü Taraflar Konferansı'nda (COP24) Paris Anlaşması'nın uygulanmasına yönelik müzakere edilen konuların neticelendirilmesi planlanmaktadır

Madencilik sektörüne ilişkin bilgi vermek gerekirse; Türkiye endüstriyel ham maddeler, metalik madenler, enerji ham maddeleri ve jeotermal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir. Dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenden 77'sinin varlığı ülkemizde saptanmış olup bu madenlerin 60 civarındakinde üretim hâlen yapılmaktadır. Yer altı kaynaklarımızı etkin şekilde değerlendirmek kapsamında yapılan çalışmalarla 2002 yılında 700 milyon dolar olarak gerçekleşen maden ihracatımız 2017 yılında 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Maden kaynaklarımızın ortaya konması için son beş yılda yürütülen çalışmalar neticesinde 327 ton metal altın, 4 milyon ton metal bakır, 1,5 milyar ton demir, 41 milyon ton krom, 2,4 milyar ton dolomit, 1,5 milyar ton kalsit, 1,2 milyar ton feldispat, 151 milyon ton kuvars, 501 milyon ton kuvarsit, 750 milyon ton kuvars kumu, 7,2 milyar ton kaya tuzu, 733 milyon ton kalsiyum bentonit, 2 milyar ton sodyum sülfat ve 1.978 ton uranyum kaynağı tespit edilmiştir. Ayrıca, yıllık 60 bin adet olan analiz/test kapasitemiz yıllık yaklaşık 500 bin adede ulaşmıştır.

Ülkemizin maden ve enerji ham madde kaynak potansiyelinin tam olarak ortaya konması için çalışmalarımıza yoğun şekilde devam ediyoruz. 1935 yılından bu yana yapılan 5,9 milyon metre sondajın 1,2 milyon metresi rekor seviyeye 2018 yılı ilk on ayında yapılmış ve havadan taranan alan yaklaşık 600 bin kilometrekareye çıkarılmıştır. Çalışmalarımızın tamamlanmasıyla birlikte bütün ülke sathının maden röntgeni çekilerek jeokimya ve jeofizik haritaları ortaya konacaktır.

Deniz aramacılığı noktasındaki eksikliği gidermek amacıyla Barbaros Hayrettin Paşa sismik arama gemimiz ile Oruç Reis araştırma gemimiz çalışmalarına aralıksız devam etmektedir.

Alınan kararlar ve yapılan yasal düzenlemeler çerçevesinde, madencilik sektörünün daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması sağlanmış, iş süreçlerindeki zaman azaltılarak hizmet sunumu hızı yükseltilmiş, işlemler günlük yapılabilir hâle gelmiş, saha denetimlerine standardizasyon getirilerek risk durumuna göre sınıflandırma yapıp denetimlerde etkinlik sağlanmıştır. Yatırımcılara büyük kolaylık sağlayarak madencilik işlemlerinin hızlı ve etkin şekilde yürütülmesi, bürokrasinin azaltılması ve işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla E-Maden Projesi yüzde 86 oranında tamamlanmış olup çok kısa bir zamanda tümüyle hizmet vermeye başlayacaktır.

Madencilik konusunda gelişmelerin anlatılması, kamu ve özel sektör arasında karşılıklı iletişim ve tecrübe paylaşımının yapılması, sektör ve kamu çalışanlarının eğitim ve sertifikasyon faaliyetleri ile madencilikte risk analizi çalışmasının yürütülmesi için MİGEM Akademi kurulmuş olup 2018 yılı Eylül ayı itibarıyla 72 adet program düzenlenmiştir.

7 Eylül 2016 tarihinde kurulan Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu (UMREK) ile birlikte ülkemizde yürütülen maden arama ve işletmecilik faaliyetlerinin uluslararası standartlar düzeyine yükseltilmesi çalışmaları devam etmektedir. UMREK'in, rezervlerin uluslararası raporlama standartlarını yöneten Maden Rezervleri Uluslararası Raporlama Standartları Komitesine (CRIRSCO) 2018 yılı Mayıs ayında üye olması sağlanmıştır.

Türkiye Yerbilimleri Veri ve Karot Bilgi Bankası (TÜVEK) 2018 yılı Ocak ayından itibaren arşivleme faaliyetlerine başlamıştır. Böylece, elde edilen tüm bulgulara ilişkin arşiv, ilgili tüm tarafların hizmetine sunulurken yer altı kaynaklarının ekonomiye kazandırılmasına yardımcı olunacak ve arama çalışmalarında maliyetler azaltılarak mükerrerlikler önlenmiş olacaktır.

“Güvenli Madencilğin Yol Haritası” kapsamında, madenlerde güvenlik kültürünün oluşması ve geliştirilmesi için yürütülen Madencilik Risk Analizi ve Yönetimi Projesi hayata geçirilmiştir.

Bor mineralinin uluslararası alanda da pazar bulması noktasında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Eti Maden, dünya bor sektörünün lideri olarak 2005 yılında dünya bor talebinin yüzde 36'sını karşılarken, bugün dünya bor pazarının yüzde 59'una hâkim konuma gelmiştir.

İlgili yasal düzenlemelerden sonra bazı kıymetli madenlerimizin ham olarak düşük bedellerle yurt dışına çıkarılmasının önüne geçmek için uç ürün üretmek üzere entegre maden işletmeciliği kapsamında yeni bir model geliştirilmiştir. Bu sayede madenlerimizin ülkemizde işlenerek uç ürün üretilecek şekilde tesis kurulması kaydıyla, ihtiyaç duyduğumuz nihai ürünlerin yurt içinde üretilmesi de sağlanmış olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yenilenmiş kurumlarla daha hızlı ve verimli bir hizmet sunulması amacıyla Bakanlığımız bünyesinde de yapısal değişimlerin yaşandığını ifade etmek isterim. Bu kapsamda, Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü Enerji İşleri Genel Müdürlüğüyle birleştirilerek, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği gibi ana konuların arz güvenliği ve enerji politikalarıyla entegre edilmesi de sağlanmış oldu. Maden İşleri Genel Müdürlüğü ile Petrol İşleri Genel Müdürlüğü bir araya getirilerek bu 2 genel müdürlüğün “Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü” adı altında -kısaca (MAPEG) olarak adlandırdık- birleşmesini de sağlamış olduk. Nükleer Enerji Genel Müdürlüğü ve Nükleer Düzenleme Kurumunun kurulmasıyla nükleer enerjinin kurumsal yapılanmasını da ileri bir aşamaya taşımış olduk. Öte yandan, Elektrik Üretim AŞ ve Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt AŞ'nin birleşmesiyle verimliliği de artırmayı hedefledik. Ayrıca, oluşturulan Nadir

Toprak Elementleri Enstitüsüyle ülkemiz için son derece stratejik bir alanı da doldurmayı amaçladık. Dolayısıyla, mevcut değişikliklerle, zamanın ruhunu yansıtan, millî enerji ve maden politikamızı daha hızlı yürütmemizi sağlayacak yapısal bir değişim ve dönüşümden de geçiyoruz.

Düzenleyici ve denetleyici kuruluşlarımıza gelince: Düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar kapsamında bu oturumda bütçeleri görüşülecek olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ve Nükleer Düzenleme Kurumuyla ilgili olarak da birkaç cümle sarf etmek istiyorum.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, rekabete açılması ve rekabetten sağlanan faydaların tüm kesimlere hakkaniyetle bölüştürülmesi amacıyla elektrik, doğal gaz, petrol ve LPG piyasasına ilişkin olarak, lisanslama, piyasa kurallarını belirleme, düzenlemeye tabi tarifeleri onaylama, piyasaları izleyip denetleme ve tüketicilerin enerji ve hizmeti yüksek kalitede alması için çalışmalarını sürdürmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurun, toparlayın lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Piyasaların geneline bakıldığında, 2018 Eylül ayı itibarıyla elektrik piyasasında 2.319, doğal gaz piyasasında 320, petrol piyasasında 13.524 ve LPG piyasasında 10.966 lisanslı oyuncu faaliyet göstermektedir. Kurum tarafından Eylül 2018 itibarıyla doğal gaz piyasasında 72 adedi dağıtım lisansı olmak üzere 320 adet lisans verilmiştir.

Akaryakıt piyasasında ise bugün itibarıyla 4 tanesi TÜPRAŞ’a, 1 tanesi de yeni faaliyete başlayan Star Rafinerisine, 1 tanesi de hazırlıkları devam eden başvuru sahibine ait olmak üzere 6 adet rafinerici lisansı söz konusudur. Bunun yanı sıra akaryakıt piyasasında toplam 13.524 lisans sahibi faaliyet göstermektedir.

LPG piyasasında toplam 10.966 lisans sahibi faaliyet göstermekte olup ülkemiz, dünyanın en büyük 16’ncı LPG pazarı olup oto gaz kullanımı açısından da Güney Kore’den sonra dünyada 2’nci sırada yer almaktadır.

Nükleer Düzenleme Kurumuna ilişkin bilgi vermek gerekirse: Üyesi olduğumuz Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından yayımlanan mevzuat, tarafı olduğumuz Nükleer Güvenlik Sözleşmesi ve Paris Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalar ile Avrupa Birliği müktesebatı nükleer enerji alanındaki düzenleyici kuruluşun bağımsız olmasını öngörmektedir. Ülkemizde nükleer güç santrallerinin kurulması çalışmalarını çerçevesinde, nükleer tesislerin lisanslanması, denetimi ile nükleer teknoloji çalışmalarının sürdürülmesi için çağdaş bir nükleer düzenleme rejimi ile bağımsız bir düzenleyici kurumun oluşturulması ihtiyaç hâline gelmiştir. 1982 yılında 2690 sayılı Kanun’la kurulmuş olan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu nükleer ve radyasyon güvenliği alanlarında düzenleyici faaliyetlerinin yanı sıra uygulamaya yönelik sorumluluklarından dolayı kuvvetler ayrılığı ilkesiyle tam bir uyum sağlayamamaktaydı. Bu ihtiyaçlardan hareketle, merkezi Ankara’da, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Nükleer Düzenleme Kurumu kurulmuş olup bilahare bu kurum 2018/1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi’yle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla ilişkilendirilmiş durumdadır.

NDK’nin kuruluşu, kurul üyelerinin ve Başkanının atanması, teşkilat ve insan kaynaklarına ilişkin ikincil mevzuatın yayımlanması, personelin geçiş hükümleri bir takvime bağlanmış olup geçiş işlemleri için yaklaşık bir yıllık bir zaman öngörülmüştür. Bu zaman zarfında herhangi bir zafiyet yaşanmaması için, KHK’de belirtilen mevzuat yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin uygulanmasına devam olunacağı hükme bağlanmıştır.

Nükleer Düzenleme Kurumu oluşumuna ilişkin süreç devam etmekte olup, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ilgili maddeleriyle Nükleer Düzenleme Kurumunun işleyişi, görev ve yetkileri, faaliyeti, lisans işlemleri ve denetimine ilişkin ayrıntılar da düzenlenmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımız, “enerjide ve doğal kaynaklarda güvenli bir gelecek” vizyonuna ulaşmak için “enerji kaynaklarını ve doğal kaynakları verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirerek ülke refahına en yüksek katkıyı sağlamak” misyonu ile çalışmalarına devam etmektedir.

Komisyonara arz ettiğim üzere, Bakanlığımız iki önemli sektör olan enerji ve doğal kaynaklar alanlarını düzenlemekte ve yönetmektedir. Bu açıdan bakıldığında geniş bir yelpazeye sahip alanda faaliyetlerimize devam ediyoruz. Bütün bu çalışmaları yürütürken mümkün olduğunca kamu yararına, verimli ve ekonomik kullanmayı da hedefliyoruz.

Bu kapsamda Bakanlığımız merkez teşkilatı ile bağlı ve ilişkili kuruluşları içeren -MTA, BOREN, TAEK, NDK dâhil, EPDK hariç; EPDK'nın 2019 yılı bütçe toplamı 307 milyon 522 bin TL'dir- 2019 yılı bütçe tasarısı teklifi toplamı 2 milyar 863 milyon 608 bin Türk lirasıdır. Bakanlığımız bütçe teklifinin, ülkemiz 2019 yılı merkezî yönetim bütçe kanun tasarısı teklifi 960 milyar 975 milyon 683 bin Türk lirası içindeki oranı yüzde 0,29'dur.

Sözlerime son verirken 2019 yılı bütçesinin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygı ile selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakana sunumları için teşekkür ederiz.

Sayın Bakanım, son paragrafta “bütçe tasarısı teklifi” diye arkadaşlar kaleme almışlar ama böyle bir şey yok. Tasarı yok artık; bu, bütçe teklifi direkt olarak.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Düzeltelim efendim, bütçe teklifi.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Bakanım, basın da buradayken, vatandaşlarımızın size bir sorusu var. Şu elimde görmüş olduğunuz, bir elektrik faturası...

BAŞKAN – Arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – ...yüzde 25'i kayıp kaçak bedeli.

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Bir restorana oturuyorsunuz, sizden önceki vatandaşın hesabını da ödüyorsunuz. Yüzde 25'i kayıp kaçak bedeli, bu düzeltilsin; talebimiz budur.

BAŞKAN – Sayın Girgin, korsan bildirilere gerek yok, söz isteseydiniz verirdim ben size.

Teşekkür ederim, sağ olun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Söz veriyorsunuz ama basın yokken veriyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, tekrar teşekkür ediyoruz.

Müzakerelere başlamadan önce, Komisyonada bulunan bürokrat arkadaşlarımızın kendilerini tanıtmalarını rica edeceğim.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz tüm bürokrat arkadaşlarımıza.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

b) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

c) Nükleer Düzenleme Kurumu

ç) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

d) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

e) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

f) Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü

g) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü

BAŞKAN – Değerli hazırım, şimdi müzakerelere başlıyoruz.

Öncelikle, her gruptan bir Komisyon üyemize, ondan sonra da sırasıyla söz istemlerine göre söz vermeye devam edeceğim.

Sayın Şener, buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Enerji Bakanlığının değerli bürokratları; hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum ve her şeyden önce, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin şimdiden ülkemize ve Bakanlık mensuplarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakan konuşması sırasında vurguladılar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının temel politikaları arasında enerjide dışa bağımlılığın azaltılması var. Bu gerçekten doğru tespit edilmiş, Türkiye'nin genel ekonomik dengeleri açısından da gerekli olan bir stratejidir. Ancak, uygulamalara baktığımızda, bu temel ve doğru ilkenin gerçekleşmesinde mesafe alınmadığı şeklinde görüntüler vardır veya dikkat edilmediği yönünde. Özellikle, yapılan bazı anlaşmalarda dışa bağımlılığın artmakta olduğu da görülmektedir. Nitekim, Türkiye ile Rusya arasında yapılan anlaşma çerçevesinde yapılmakta olan Akkuyu Nükleer Santrali'yle nükleer enerjide Türkiye'nin yüzde 100 Rusya'ya bağımlı hâle geleceği gibi bir görüntü var.

Türkiye 2002 yılında 17,3 milyar metreküp doğal gaz ithal ederken 2017 yılında 55,2 milyar metreküpe çıkmıştır. Türkiye ihtiyacı olan doğal gazın yüzde 99,36'sını yurt dışından ithal etmektedir ve 2002-2017 yılları arasında doğal gaz ithalatında yüzde 219 artış olmuştur. 2017 yılında 1 milyon 505 bin 567 vatandaşımızın gazı fatura bedeli ödenemediği için kesilmiştir. Vatandaşlarımızdan bu konuda, sayacılarla ilgili 222.148 şikâyet gelmiştir; faturalamaya ilişkin ise 78.811 şikâyet gelmiştir. 2017 yılında tüketilen doğal gazın yüzde 38,13'ü elektrik santrallerinde kullanılmış. Bu durum, ülkemiz ekonomisinin elektrikte dışarıya ne kadar bağımlı olduğunu da gösteren bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, dışa bağımlılık konusunda daha etkin ve dikkatli projelere geçilmesinde fayda olduğu kanaatindeyim.

Diğer taraftan, enerji işlerinde çevrenin korunması önemli konulardan biridir. Çevrenin korunması konusunda Enerji Bakanlığımızın veya Hükûmetin politikalarında bir hassasiyet eksikliği olduğu kanaatindeyim. Bakanlıkça hazırlanan faaliyet raporunda, Maden İşleri Genel Müdürlüğüyle ilgili kısımda, “Arama faaliyetlerinde zorunlu tutulan, prosedür ve zaman bakımından ciddi zorlukları bulunan ÇED kararı zorunluluğu kaldırılmıştır.” ifadesi yer almaktadır. Çevresel etki değerlendirmesi,

gerçekleştirilmek istenen bir projenin çevre üzerindeki olası etkilerini inceleyen bir süreçtir. Böyle, ÇED raporlarının zorunluluğunun ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler çevrenin korunmasıyla ilgili hassasiyetin eksikliğini gösterecek bir durumdur.

İkincisi: 2017 yılında yürürlüğe giren Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin geçici 2'nci maddesiyle enerji ve sanayi gibi çevre ve insan sağlığını tehdit etme kapasitesine sahip yüksek sektörlere 2023 yılına kadar muafiyet tanınmıştır. Bu da çevreyle ilgili duyarlılığın hangi düzeyde olduğunu gösterecek durumlardan biridir. Bu nedenle, ÇED sürecinde ekonomik çıkarlar, ekonomik kazançlar, kârlar ön plana geçmiş; üstün kamu yararı, insan sağlığı, çocuklarımızın ve bütün canlıların geleceği ve doğa göz ardı edilmiş gözükmektedir.

Üçüncü olarak Mersin Akkuyu Nükleer Santrali. Bununla ilgili ÇED başvurusu 27/12/2017 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yapılmıştır. ÇED raporunda hangi hususların tespit edildiği ise bilinmemektedir. Hâlbuki, idarede, kamu yönetiminde şeffaflık esas olmalıdır. Bu konuda Sayın Bakandan bilgi vermesini de beklerim.

Bir başka konu, doğal gaz ve elektriğe enflasyonun üzerinde yapılan zamlardır. 2018 yılı içerisinde konutlarda kullanılan elektriğe yüzde 31, sanayi elektriğine ise yüzde 41 zam yapıldığı bilinmektedir. 2018'in başından bugüne kadar konutlarda kullanılan doğal gazda yüzde 18, sanayide kullanılan doğal gazda yüzde 37,7 ve elektrik santrallerinde kullanılan doğal gazda yüzde 50,2 zam yapılmıştır. Buradan görünen sonuç şudur: Enerji maliyetlerinde önemli artışlar var ve ocak ayına kadar zam yapılmayacağıyla ilgili açıklama "Ocakta bir zam var." anlamına da geliyor mu? Bu, kamuoyunda tedirginlik yaratan bir açıklama olarak kalmıştır, bu konuda da bilgi talep ederiz.

Bir başka konu nükleer enerji yatırımları, özellikle de Akkuyu Nükleer Santrali. Akkuyu Nükleer Santrali ve buna benzer birtakım anlaşmaların kamuoyuna gizli tutulması gerçekten devlet anlayışıyla bağdaşmaz. Devlette gizlilik olmaz mı? Olur. Eğer millî menfaatlerimizle ilgili sır niteliği taşıyacak hususlar varsa elbette ülkenin menfaatleri açısından ama çok sınırlı tutulmak kaydıyla bazı sırlar bulunabilir fakat özellikle ticari anlaşmalarda, yap-işlet-devretlerde, kamu-özel sektör iş birliği anlaşmalarında veya özel kanunla düzenlenen Akkuyu Nükleer Güç Santrali'yle ilgili Rusya'yla yapılan anlaşmada bunların kamuoyu tarafından bilinmesi lazım. Bildiğiniz gibi, Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nden üretilen elektriğin kilovatsaatini 12,35 sente satın alma garantisi verildiği uzunca süredir kamuoyunda tartışılmaktadır, söylenmektedir, sözleşmede böyle bir hükmün bulunduğu ifade edilmektedir ve şimdiye kadar da "Bu böyle değildir." diye bir açıklama ilgili birimlerden gelmemiştir. Şimdi, değerli arkadaşlar, bu noktada bir hesap yapalım, şu anda elektriğin kilovatsaatini santraller kaç sente veriyorlar? Herhâlde 4 sent civarında. Yani şu anda santrallerin 4 sente verdiği elektriği bu Akkuyu Nükleer Santrali tamamlandığında 12,35 sente devrettiğiniz zaman bu nasıl bir fiyattır? Şu anda tüketicinin kullandığı elektriğin kilovatsaati 30 kuruş civarında, demek ki kabaca söyleyecek olursam, santrallerin elektriğe devrettiği fiyat 22-23 kuruş civarında. Ama Akkuyu Nükleer Santrali'nin alım garantisi 70 kuruş olacağını gösteriyor. Yani elektrik fiyatını birden 3 kat, 4 kat artıracak mısınız bu nükleer santral devreye girdiğinde veya hazineye mi sübvansedeceksiniz, bunu nereden karşılayacaksınız? Hazineyi emme basma tulumba gibi, bu nükleer santral işlediği zaman kimin cebine boşaltacaksınız? Bunu sormak sorgulamak, bununla ilgili anlaşmaların ne olduğunu milletvekili olarak bizim bilme hakkımız, hatta tüm vatandaşların, basının da bilme hakkı vardır. Bu konularda biraz belirsizlikler var, kapalı devre dönen işler var, bence şeffaflaşılması lazım. Güven her şeyin önündedir.

Diğer taraftan, nükleer santral elbette, vaktiyle Batı ülkelerinde, Amerika'da, Avrupa'da, özellikle Fransa'da çok yaygın olarak kullanılmıştır, hâlen de kullanılmaktadır ama nükleer santralde bence Türkiye konjonktürü kaçırmıştır. Yani ihtiyaç duyulan dönemde devreye sokulamamış ama bundan

sonra da özellikle yenilenebilir enerjilerde, rüzgâr ve özellikle güneş enerjisinde, bu enerjinin üretimiyle ilgili teknolojiye hızla büyük gelişmeler yaşanmaktadır, daha ileri, daha ucuz teknolojiler gelişmektedir. Güneş enerjisindeki bu gelişmeler karşısında nükleer santrale başlamanın vakti miydi, değil miydi, o ayrıca tartışılabilir. Terk edilen bir şeyi mi gecikerek benimsedik, bu, gözden geçirilmesi bir konudur. Üstelik de nükleer santral gibi, dünyada tartışılan, özellikle çevrecilerin tartıştığı bir konuda, fiyatları düşürmeyecek, fiyatları 3-4 kat artıracak bir sözleşmenin niye yapıldığını ben çözümleyebiliyor değilim açıkçası. “Bu nükleer santraller sadece elektrik üretimini sağlamayacak, ülkemize nükleer teknolojinin girişini de sağlayacak.” diye açıklamalar yaptılar. Bu, elbette takdir edilecek bir şeydir, Sayın Bakanın konuşmasında vardı. Ama Rusya ile Türkiye arasında yapılan anlaşma hiç de teknoloji transferini ülkemize kazandıracak nitelikte değil gibi gözüküyor, ilk bakışta gördüğüm budur. Ama Sayın Bakan o sözleşmenin bir örneğini burada Komisyona dağıtırsa daha fazla neyin ne olduğunu görürüz diye düşünüyorum.

Yer altı kömür işletmelerinde çalışan maden işçilerinin gözetimi, korunmasıyla ilgili gerekli önlemlerde gevşeklik var, birçok maden kazası yaşanmıştır. Vakit biraz daralmış olduğu için bunlara giremiyorum ama işçilerimizin maden ocaklarındaki risklerinin önlenmesi birinci mesele olmalıdır. Ama bunların önlenmesi, gerekli tedbirlerin, denetimlerin yapılması yerine işçilerimizin ileride maden ocaklarında ölebilme riskine karşı sigortalanması yoluna gidilmiş olması... Bence önceliğin buraya verilmesi gerektiğini düşünürüm. Öncelikle, kazanın olmaması için ne yapmak gerektiğine bakmak lazım diyorum.

Orman alanlarında yapılan madencilik faaliyetleri ormanların ekosistem içindeki sağladığı yararları göz ardı etmektedir. Özellikle, bu konu da önemlidir ve orman alanlarında madencilik faaliyetlerine ancak çok sınırlı ve çok zorunlu hâllerde izin verilmelidir.

Enerji verimliliğinin yeterli seviyede olmadığıyla ilgili eleştiriler var, buna girmiyorum. Ancak bir noktaya daha vurgu yapmak suretiyle konuşmamı tamamlamak istiyorum. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının faaliyet raporlarında yap-işlet-devret modeliyle işletilmekte olan doğal gaz santrallerinin doğal gaz arz kesintisinden kaynaklanan mücbir sebep ödemelerinin yapıldığı yer almıştır. 2017 yılında bu kapsamda hangi şirkete ne kadar ödeme yapıldığı yer almamıştır. Mücbir sebeplerin doğal gaz arz kesintisinden kaynaklandığı belirtilmiştir. “Arz kesintisinden kaynaklanan mücbir sebepler” kapsamı raporda detaylı olarak yer almamıştır. Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha açık bir şekilde bilgilendirilmesinde fayda olduğu kanaatindeyim.

Saygılar sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; bu salonda bulunan herkesi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakan, siyasetçiler tercihlerde bulunurlar. Millete anlatırlar kendilerini ve oy alırlar, sonra da tercihlerde bulunurlar. Siz de bazı tercihlerde bulunmuşsunuz bu kitapçığımızda gördüğüm kadarıyla, sunumunuzdan anladığım kadarıyla. Dikkatlice dinledim sunumunuzu ve sunumunuzdaki tercihlerinizi ortaya koydunuz. Ben de bu tercihlerinizi eleştireceğim.

Önce, bulunduğunuz manzarayla ilgili tercihinizden dolayı bir eleştiride bulunacağım. Ya, şuraya baktığımda, inanım, içim kararıyor yani yalnızca erkekler, bıyıklı erkekler Enerji Bakanlığı olmuş.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, yapma!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Enerji işi yalnızca erkeklerin işi midir mesela?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sen bunu söylersen yanlış anlaşılır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Doğru değil.

BAŞKAN – Arkadaşlar, nasıl doğru değil; görüntü o. Hayret bir şey yani. (CHP, HDP, MHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, Sayın Bakan, bürokrasinizi siz oluşturduunuz sonuç olarak, tercihlerde bulundunuz, dediniz ki: “Bir ekip kuracağım.” ve bu ekipte ne hikmetse yalnızca erkekler bulunmuş.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanım, şekilsel olarak itham edemez kadınları, yanlış olan bu.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Yanlış bir şey.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yanlış bir şey bu.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Burada hiçbir kadın herhâlde şekilsel olarak bulunmazdı. Belli bir makama gelselerdi burada olurlardı ama yoklar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, kadınların olmaması üzücüdür ama “iç karartıcı” deyimini kullanamaz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bakın, makamda yoklar, görevlerde yoklar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bir müdahale edin. Sayın Başkan da katıldı, tamam artık, şey yapmayın.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bunu nasıl anladığımız ve nasıl algıladığımızla ilgili bir şey yani burada üst düzey yönetimde kadınları da görmek istediğini ifade etti Sayın Paylan.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kadınlarla ilgili hassasiyetini takdir ediyorum ama bu “iç kararma” deyimini doğru bulmuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sizin eleştirmeniz lazım önce.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın arkadaşlar, orada bir hakaret yok yani kadınlar hayatın içinde oldukça içimiz daha fazla açılıyor, daha fazla hayata katkı sunuyorlar. Bu anlamda söyledim yani.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İç açıcı unsurlar değildir kadınlar.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – O konuda katılıyorum size.

BAŞKAN – Garo, sen devam et istersen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Erkek bir devletimiz var oysa toplumun, halkımızın yüzde 50’si kadınlardan oluşuyor, bürokraside de kadınlar olmalı. Mesela biz iktidarda olsaydık Bakanlar Kurulunun en az yarısı kadınlardan oluşurdu, bürokrasinin de en az yarısı kadınlardan oluşurdu Sayın Bakan. Bu anlamdaki tercihlerinizi eleştiriyorum.

Diğer bir tercihiniz: Tabii ki Enerji Bakanısınız ve on altı yıllık AKP iktidarına baktığımızda, tercihlerde bulundunuz. Enerjiye tabii ki ihtiyacımız var yani konutlarda, sanayide ihtiyacımız var ve bu enerjinin nasıl üretildiği, nasıl tüketildiği, hangi tercihlerle üretildiği hayatımızın her noktasını etkiliyor. Havamızın temizliğini etkiliyor mesela nasıl ürettiğiniz. Şimdi, bakın, Ankara’yı şöyle bir gezelim. Evet, zengin mahallelerinde doğal gaz yakılıyor ama yoksul mahallelerine kirli linyit dağıtılıyor. O mahallelere gidelim beraber akşam saat 10’da, 11’de; inanın, nefes alamazsınız Sayın Bakan, nefes alamayız. Bu anlamda pek çok tercihte bulunuyorsunuz. Şimdi ben bu tercihlerinizi eleştireceğim.

BAŞKAN – Hangi mahalleler böyle?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gelin, mesela Pursaklar’ın arka sokaklarına gidelim. İnanın, geçen akşam gittik, nefes alamıyorsun çünkü kömür dağıtılmış, kömür yakılıyor. İnanın, sokaklarda yürüyemezsiniz. Herhâlde siz pek gitmiyorsunuz o mahallelere Sayın Başkan. Gelin, beraber gidelim.

BAŞKAN – Siz götürürsünüz diye düşündüm ben.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, bakın, bu anlamda dünya değişik tercihlerde bulunmaya başladı ama ben sizin bu sunumunuzda bir vizyon göremedim. Evet, dediniz “Yenilenebilir enerjiyi önemseyeceğiz.” şudur budur ama artık dünyada demokratik ülkeler tercihlerde bulunuyorlar, vizyon belgeleri var. Mesela Almanya diyor ki: “Ben 2025’e kadar enerjimin yüzde 45’ini yenilenebilir enerjiden sağlayacağım. 2050’de de yüzde 80’e çıkaracağım.” Bir vizyon belgesi var, buna uygun da politikalar uyguluyor. Siz bir hedef, bir vizyon ortaya koymadınız ama pek çok tercihte bulunuldu siyasi sebeplerle ve bu tercihlerin de sonuçlarını göreceğiz.

Bakın, 2023 ekonomimiz için ne demişti Recep Tayyip Erdoğan Başbakanken bundan altı yıl önce: “2023’te 2 trilyon dolarlık bir ekonomimiz olacak.” Şu anda ekonomimizin büyüklüğü ne? 750 milyar dolar. Yani 2023’te, kuvvetle muhtemel, 1 trilyon doları dahi görmeyeceğiz çünkü büyüme rakamları son derece düşük. Gelecek yıl muhtemelen 700 milyar dolardayız, 2023’te de 800, en iyi olasılıkla 1 trilyon dolarda olacağız yani yüzde 50, yarı yarıya bir yanılısma var. Ama Enerji Bakanlığı ne yaptı? 2 trilyon dolarlık bir ekonomiye göre bazı tercihlerde bulundu. Mesela nükleer santral anlaşmalarında, tam 2023 hedeflerine göre, gitti Akkuyu anlaşmasını yaptı, Sinop anlaşmasını yaptı. Niye? Çünkü “Karanlıkta kalırsınız arkadaşlar. 2 trilyon dolar ekonomimiz olacak.” dedi. Oysa 800 milyar dolarlık bir ekonomide kalacağız. 88 bin megavatlık bir kapasitemiz var; zannediyorum, 46-47 gibi bir tüketimimiz var. Şimdi diyorsunuz ki: “Nükleer santral lazım.” Arkadaşlar, lazım değil. Ya, niye bunu önümüze koyamıyoruz?

Bir şey daha var, diyelim ki o zaman ucuzdu, hani güneşe göre, rüzgâra göre ucuzdu 2011’de çünkü o zaman güneşin, rüzgârın maliyeti 15 sentti, 20 sentti. Gerçekten pahalıydı o zaman. Ya, şimdi rüzgâr 4, güneş 5 sentte; nükleer santral anlaşmasına imza atmışız, 12,5 sent ödeyeceğiz diyoruz. Hadi çarpın bugünkü kurla 12,5 sentti, 70 kuruş yapar. Ya, doğrudan görev zararı yazacak Enerji Bakanlığı veya EPDK veya neyse çünkü konutlara bu paraya satamazsınız, satmamamız da lazım, çok pahalı. Neden bu anlaşmaya imza attık? Siyasi sebeplerle ve 2 trilyon dolarlık ekonomimiz olacak varsayımıyla. Artık o varsayımda değiliz. Peki, niye nükleer santral tercihinde ısrar ediyoruz? Bu sorunun cevabına ihtiyaç var Sayın Bakan.

Sizden vizyon belgenizi bekliyorum Sayın Bakan. Nedir vizyon belgeniz? Neden bu tercihlerde bulunuyorsunuz? Neden rüzgâr, güneş varken, diğer yenilenebilir tercihler varken, Almanya’nın 2050’de yüzde 80’lik bir vizyonu varken biz bu vizyonu ortaya koyamıyoruz? Fosil yakıtlarda niye bu kadar ısrarcı oluyoruz? Havamız, çevremiz, doğamız bu kadar kirlenirken bütün bu tercihlerinizle ilgili daha açık bir vizyon belgesini sizden istirham ediyorum.

Aynı zamanda, biliyorsunuz, nükleer santralle ilgili bir yasa değişikliği oldu uluslararası anlaşmada. 12,5 sentle ilgili revizyonla ilgili herhangi bir şey duymadık. Yani teşvik artırdınız, buna rağmen rakam revize edilmedi. Bütün bunların arkasında bir siyasi muhataplığın arka planını görüyoruz yani Rusya’ya daha fazla bağımlı hâle geliyoruz. Doğal gaz ikinci Türk Akımı hattıyla beraber doğal gaza daha fazla bağımlıyız. Nükleer de girdiğinde herhâlde yüzde 80’e kadar Rusya’ya bağımlı olacağız. Bu kadar bağımlılık doğru mu? Bakın, tarihi anlamda doğru mu? Hani Rusya’yla bugün iyiyiz, iyi gözüküyoruz ama tarihte en çok savaş yaptığımız ülke Rusya’dır. Üç yıl sonra bir kavga etsek...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Tezek yakarız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hayvan yok, tezek de yok artık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, 2015'te bir kriz vardı, arkadaşlar “Tezek yakarız arkadaş, doğal gaz almayız.” dediler ama o zaman bağımlılığımız yüzde 30'du, bu Türk Akımı başladığında belki yüzde 50'ye, 60'a gelecek, nükleer santral gelince belki daha da yüksek rakamlara gelecek. Yarın öbür gün yine diyelim ki... Bir bakıyorsunuz, Amerika'ya yaklaşıyoruz; bir bakıyorsunuz, Rusya'ya yaklaşıyoruz. Yarın öbür gün gene uzaklaştık, ne olacak? Ama uzaklaşamayacağız çünkü bu kadar bağımlı olunca, inanın, siyasetiniz de bağımlı olur. Nasıl “Tezek yakarız.” diyeceksiniz vatandaşlarınıza ya? Hani dedi bir milletvekiliniz ama diyemezsiniz bu dünya şartlarında. Bir ülkeye bu kadar bağımlı olmak doğru mudur Sayın Bakan? Her anlamda bağımlılığımız artıyor. Bunu Türkiye'nin geleceği için soruyorum. Yani üç yıl sonra, beş yıl sonra, on yıl sonra, yirmi yıl sonra farklı durumlar olabilir. Umarım ki ilişkilerimiz iyi olur ama olmayabilir.

Sayın Bakan, diğer bir tercihinizden bahsedeceğim. Bakın, sunumunuzda insan odaklı, çevre odaklı, doğa odaklı, ağaç odaklı hiçbir şey duymadım, bir tek Paris Anlaşması'ndaki bir cümleyi geçirdiniz, yalnızca onu duydum. Zaten biliyorsunuz, Paris Anlaşması'nı da Meclisimizden geçirmedik. Eski Enerji Bakanımız Berat Albayrak dedi ki: “Arkadaş, biz onu Meclisimizden geçiremeyiz çünkü onun pek çok yükümlülüğü var.” Demek ki Paris Anlaşması'nın şartlarını yerine getirmiyoruz, aynı Trump gibi. Trump da diyor ya: “Ben geçirmiyorum arkadaş.” E, o kirletiyorsa ben niye kirletmiyorum diyoruz ama kendi doğamıza ihanet ediyoruz. Bu çerçevede, daha doğadan yana, emekten yana, insandan yana, çevreden yana bir bakış, bir perspektif duymadık. Ne duyduk? Piyasadan yana, piyasa odaklı bir sunum duyduk. “Efendim, şöyle yatırım oldu, böyle bilmem ne oldu, orta star rafinerisi açıldı” falan filan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Paylan buyurun, toparlayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama bu şey insan odaklı olmalı arkadaşlar, bakın, insan odaklı. Ne demek istiyorum? Yani piyasayı hep söyledik ama bu elektriği insanlarımız tüketiyor, garibanlar tüketiyor. 1.600 TL asgari ücret alan bir kişinin şu anda 4 kişilik bir ailenin ihtiyacını karşılamak için asgari 100 lira, 120 lira, 130 lira fatura ödemesi gerekiyor arkadaşlar, son zamlarla beraber, bakın. Gidin bir garibanın evine, buzdolabı çalıştırıyor, efendim, şu bu 100 lira fatura geliyor. Ya, 1.600 TL alanın evine 100 TL geliyor da milyar dolar sahibi sanayicinin evine de bir bakıyorsunuz, aynı buzdolabını çalıştırıyor, aynı şeyi çalıştırıyor, ona da 150 lira gelsin, 200 lira gelsin. Nerede sosyal devlet Sayın Bakan? En zengine de aynı paradan elektrik satıyorsunuz, en garibana da; nerede sosyal devlet? Anayasa'nın amir hükmü “Türkiye Cumhuriyeti devleti sosyal bir devlettir.” der. Buna uygun bir fiyatlandırma, buna uygun gerçekten bir tariflendirme ihtiyacı yok mu Sayın Bakan?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Avrupa'da var mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Var tabii ki, belli ülkelerde var.

Bakın, önerimiz de şu: Belli bir kilovatsaate kadar özellikle belli gelir seviyesinin altındaki vatandaşlarımıza ücretsiz elektrik verelim diyoruz ya, ücretsiz, belli bir kilovatsaate kadar. Bizim önerimizdir, seçim programımızda var. Onun üstüne artan oranlı bir tariflendirme yapalım. Asgari ücret... İhtiyaç kadar olanını sosyal devlet anlayışı çerçevesinde tariflendirelim, üstünü artan oranlı yapalım, zenginler daha fazla tüketiyorlar, onlar çok daha yüksek bir tarifeye bu ödemeyi yaparlar, aynı rakamı gene toplarız.

Diğer bir tercihimiz ne? Sayın Bakan, az önce de söyledim, bakın, kömür dağıtılıyor yoksullara. İnanın, sokaklara gidin, doğal gaz kutuları var evlerde, hatta evin önüne kadar çekilmiş, adam kiracı, inanın o doğal gazı yakamıyor kışın. Sokakta doğal gaz var, doğal gazı yakamıyor. Niye? En az 300 TL doğal gaz faturası geliyor. En az demeyim, 200 TL ile 400, 500 TL'ye kadar gidiyor; doğal gaz faturalarını bilirsiniz arkadaşlar. Bir gariban 200 TL'lik, 300 TL'lik doğal gaz faturasını nasıl ödesin. Ödeyemiyor tabii ki 1.600 TL almış bir kişi. Ne yapıyor? Dağıtılan kömürü yakıyor. O dağıtılan kömürler de kirli kömür arkadaşlar, kirli kömür, çevremizi kirletiyor. Dağıtıyoruz ama inanın, sırf para olarak bile bakıyorsanız, diyelim ki 5 milyar liralık kömür dağıtıyorsunuz ya Sağlık Bakanlığının bütçesine soralım, belki o 10 milyar TL'lik maliyete ulaşacak, sırf para olarak bakıyorsanız. Ben insan olarak bakıyorum. İnanın hastalıkları, akciğer kanserlerini, diğer kanserleri artırıyor. Bu çerçevede doğal gazda da asgari bir metreküpün daha düşük tarifeli ya da ücretsiz olmasını niye düşünmüyoruz Sayın Bakan? Artan oranlı bir tarife niye geçmiyoruz? Böyle bir şey düşünmez misiniz?

Bir de faturalarda bir konu var arkadaşlar, bakın, TRT payı ödüyünüz değil mi hepimiz, siz de biz de hepimiz, bütün vatandaşlarımız, TRT payı? Yani AKP'lisi de ödüyor, HDP'lisi de, CHP'lisi de, MHP'lisi de, İYİ PARTİ'lisi de. Ya, arkadaşlar, TRT'yi akşam açalım -TRT payını ödüyünüz ya- her gün AKP, "Padişahım çok yaşa.", "AK PARTİ şöyle iyi, AK PARTİ böyle güzel.", "Kahrolsun HDP." propagandası yapıyor. Ya böyle bir şey olur mu arkadaşlar ya?

BAŞKAN – "Kahrolsun PKK." diyor ya.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben size öneri yapıyorum arkadaşlar, Sayın Bakan; gerçekten bu TRT payını partilere göre alın, madem bu kadar AK PARTİ propagandası yapıyorsa. Böyle bir şey olur mu ya? Ya da bunu kesin, madem taraflı bir devlet televizyonumuz var ya da bunu kesin vatandaşlardan.

Bakın, emekten yana bir şey duymadık Sayın Bakan. Madenlerde işçi cinayetlerinde dünyada 3'üncüyüz, Avrupa'da 1'inci sıradayız. Avrupa'da en çok kömür üretimini biz yapmıyoruz, biliyorsunuz ama Avrupa'da 1'inci sıradayız. Bununla ilgili bir şey duymadık sizden. Bununla ilgili bir şey duymadık sizden. Neden duymadık Sayın Bakan bununla ilgili? "Ben işçi cinayetlerini sıfırlayacağım." neden diyemediniz? Bütün bu teftişleri yaptık. Bakın, Avrupa'da işçi ölmüyor. Almanya bizden daha fazla kömür üretiyor, işçi ölmüyor. En çok işçi cinayetinin olduğu yerdeyiz ve bununla ilgili bir şey duymadık.

Diğer bir tercihiniz, bakın, alışkanlıklarımız, biliyorsunuz Sayın Bakan. Alışkanlıkları yönetmelikle ilgili hiçbir şey söylemediniz. Ya, düşünün bakın, her yere girdiğinizde, her odaya klima takılıyor, her yerde. Gelin, Meclisteki bizim odalarımıza bakın, siz de görürsünüz, odalar 25 derece, 26 derece. Arkadaş, şunu düşürün ya diyoruz, bu odalar 20 dereceyi aşmamalı, hem sağlığımız için hem de verimliliğimiz için. Bir ayar yapın. Bakın, ben Hollanda'ya ben gidiyorum, inanın, evleri 18 dereceye ayarlamışlar, 18 dereceye, bakın, kazakla oturuyorlar kazakla. Niye biliyor musunuz? Çünkü çocuklar da 18 derecede doğuyor, ona alışıyor. Biz Avrupa'ya gidelim üşüyoruz, inanın o eve gidiyoruz üşüyoruz çünkü öyle alışmış. Biz...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ağrı eksi 40 derece, biz nasıl dayanıyoruz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bir susturun da konuşayım ya.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Doğru söylüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Atletle oturuyorlar evde, evi 25 dereceye ayarlıyorlar.

BAŞKAN – Ekrem Bey'le olan ilişkinize hayranım ben, onun için seyre diyorum artık yani.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Hep devlete vuruyor, bir kere devleti...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Hükûmete, Hükûmete...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu anlamda Sayın Bakan, bu alışkanlıkları yönetmeye ihtiyaç var. Bu anlamda da sizin çalışmanız lazım. Düşünün ki... Bakın, siz buraya hangi araçla geldiniz? Ben gördüm, hangi araçla? Mercedes...

BAŞKAN – Sen de araba meraklısı oldun ha başıma.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, 12 silindirli bir Mercedes’le geldiniz buraya ya, 12 silindirli. O araba var ya kilometrede 15 litre, 18 litre yakıyor.

BAŞKAN – Kilometrede?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 100 kilometrede. Oysa bugün araçların 4 litre yakanları var Sayın Bakan, niye siz 100 kilometrede 4 litre yakan daha tasarruflu bir araca binmiyorsunuz? Mesela neden hibrit bir araca binmiyorsunuz? Niye örnek olmuyorsunuz? Çünkü böyle bir vizyonunuz yok.

Bakın, Almanya bir yasa çıkardı, İsviçre bir yasa çıkardı “2028, 2030’dan sonra içten yanmalı motorları bitiriyoruz arkadaş.” dedi; yasak. Ne oluyor? Sanayisi ona göre, diyor ki: “Evet, ben orta vadeli programımı buna göre yapmalıyım.” Artık elektrikli araçlara geçiyoruz diye vizyon belgesi ortada, buna göre planlarını yapıyor BMW, Mercedes, diğer kuruluşlar. E, biz yerli araç yapacağız, ne bir vizyon belgemiz var, 2020’de mi bitecek bu olay, 2030’da mı bitecek, ne zaman bitecek belli değil. Araç istasyonlarının buna göre yapılması için bir hedef koymalıyız. Ben Meclise çağrı yapıyorum: Gelin, bir yasa çıkaralım “2030’dan sonra içten patlamalı araç üretimi Türkiye’de yasak.” diyelim. Buna göre sanayimiz öncü olsun, inovatif olalım. Böyle bir şey öneriyorum Sayın Bakan size, gelin bunu yapalım, ona göre araç istasyonları yenilenir, ona göre yeni bir vizyon belgesi de yapılır.

Son olarak, Sayın Bakan, tarım meselesi. Biliyorsunuz tarımsal desteklerle ilgili her yaz duyduğumuz en çok şey nedir Sayın Bakan? Çiftçi diyor ki: “Benim elektriğimi kestiler, ben su çekemiyorum, pompalayamıyorum, tarım üretimini yapamıyorum.” Seralarda sorun var. Çünkü çiftçi yoksullaştı Sayın Bakan. Tarımsal üretimimiz azalıyor. Bakın, dün bütçe geldi, dedik ki: Çiftçilere olan destek gayrisafı yurt içi hasılanın en az yüzde 1’i olmalı. Biz yüzde yarımını veriyoruz yani çiftçiye yüzde yarım borçluyuz, 20 milyar TL borçluyuz, siz ne yapıyorsunuz? Tarımsal desteklerden elektrik parasını kesmeye başladınız. Bu hak mıdır Sayın Bakan? Oysa çiftçiye daha çok desteklemeliyiz. Bu anlamda sizin Maliye Bakanımızı zorlamanız Sayın Bakan.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Anlayamadık Sayın Paylan.

BAŞKAN – Soru kısmına Sayın Bakan cevap verecek.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani çiftçilerin... Tabii ki büyük çiftçiler suistimal ediyorsa bu başka ama belli oranda, belli, küçük çiftçilerin özellikle bu elektrik üretimiyle ilgili, elektriklerin kesilmesi meselesiyle ilgili desteklenmeye, tabii ki belli bir kilovata kadar, oradaki ihtiyaca göre bunun teşvik edilmeye, ilave teşvik edilmeye ihtiyacı var. Diğer türlü, sosyal meselelere bu sorun yol açıyor ve tarımsal üretimimizi de düşürebiliyor. Diyelim ki iki gün sulanmazsa o ürün yanabiliyor elektrik kesintilerinde Sayın Bakan. Bu anlamda, bunu yapısal bir reformla önümüze koymamız gerektiğini düşünüyorum.

Yani Sayın Bakan, tercihinizi... Elbette bürokraside tercihinizi kadınlardan yana kullanmamışsınız ama bundan sonra tercihinizi doğadan, insandan, sosyal politikalardan, çevreden yana kullanmanızı ve buna uygun vizyon belgeleri oluşturmanızı ve bunları burada sunmanızı istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın değerli personeli, sayın basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Hepimiz ifade ediyoruz, Türkiye enerjide ithalata bağımlı bir ülkedir. Türkiye'nin 2017 yılında 37,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşen enerji ithalatının yeni ekonomi programına göre bu yıl 46 milyar dolar seviyesine yükselmesi beklenmektedir. Enerji ithalatı faturası 2019 yılı için 43 milyar dolar, 2020 için 44,3 milyar dolar ve 2021 için 45,2 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Brent petrol varil fiyatı ekim sonu itibarıyla 75,6 dolardır. Yeni ekonomi programında 2018 yılında Brent petrol 72,8 dolar, 2019 yılında 73,2 dolar, 2020 yılında 69,7 dolar, 2021 yılında da 67 dolar öngörülmüştür. Orta Doğu'da artan belirsizlikler ve jeopolitik riskler dikkate alındığında bu öngörüler iyimser kalmaktadır.

Türkiye'de birincil enerji kaynaklarında ithalatın oranı yüzde 74 düzeyindedir. Yine birincil enerji kaynakları tüketimi içerisinde yenilenebilir kaynakların payı –son yıllarda önemli oranda artmakla birlikte- yüzde 13 seviyelerinde olup hâlen çok düşük düzeydedir. Aslında, yenilenebilir enerji alanında özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi Türkiye ekonomisi açısından önemli fırsatlar sunuyor. Avrupa'da en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip ülkelerden biri olan Türkiye, bu potansiyeline göre düşük üretim yapmaktadır her ne kadar son yıllarda artış görülse de.

Birincil enerji kaynakları içerisinde doğal gazda yaklaşık yüzde 98, petrolde ise yaklaşık yüzde 91 oranındaki dışa bağımlılık önemli bir arz güvenliği riski oluşturmaktadır. Arz güvenliği hususu ve mevsimsel talep dalgalanmaları doğal gaz depolama kapasitesinin artırılmasını zorunlu kılmıştır. Avrupa ülkelerinin depolama kapasitelerinin yıllık tüketimi karşılama oranı ortalama yüzde 20 düzeyinde iken ülkemizde bu oran yaklaşık yüzde 5 seviyesindedir.

Sayın Bakanım, sunumunuzda bilgi de verdiniz, yapımına 2011 yılında başlanan Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi hâlen bitirilemedi, hedef 2023 olarak belirtilmektedir. Hâlbuki Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi'nde Ocak 2017 itibarıyla birinci grup deponun, 2019'da ikinci grup deponun tamamlanmasının hedeflendiğini 2017 yılı bütçe sunuş konuşmasında dönemin Bakanı açıklamıştı. Enerji yatırımlarındaki gecikme ekonomimize daha ağır sonuçları beraberinde getiriyor. Bu konularda gerçekleştirmeleri sağlamanız gerektiğini ifade ediyorum.

Enerjinin her alanda verimliliğinin artırılması, israfın önlenmesi ve enerji yoğunluğunun azaltılması önem arz etmektedir. 2000-2015 yılları arasında Türkiye'nin birincil enerji yoğunluğu yıllık ortalama yüzde 1,5 oranında azalmakla birlikte OECD ortalamasına kıyasla hâlâ yüksek düzeyde bulunmaktadır. Türkiye'nin cari açığında önemli bir paya sahip olan enerji ithalatını belirli bir seviyede tutabilmesi için hem arz üzerinde hem de talep yönlü tedbirleri arka arkaya hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında, enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi gerekmektedir. Arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi temel politikalar olmalıdır. Bu çerçevede, ekonomik yarış, dış politik tutum ve istihbarat mücadelelerinde enerjinin önemli bir bileşen olduğunu düşündüğümüzde Türkiye'deki dış politika yapıcılarının, enerji teknokratlarının, güvenlik bürokrasisinin ve ekonomi aktörlerinin konvansiyonel olmayan kaynaklarla da daha yakından ilgilenmesi önem taşımaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisine göre millî bir enerji politikası oluşturulabilmesi için enerji ham maddelerinde dış bağımlılığın azaltılması, bunun için kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost ve duyarlı bir anlayışla gelişmiş atık kontrolü ve bertarafına, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir

yaklaşım ile enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi, enerji verimliliğinin üretimden tüketime bütün alanlarda güçlü ve çeşitlendirilmiş finansal araçlarla desteklenmesi, nükleer başta olmak üzere yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılmasını gerekli görüyoruz.

Kayıp kaçak sorunuyla ilgili olarak: Bu sorunun çok boyutlu bir sorun olarak algılanıp çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Enerji Piyasası Kanunu'nda getirilen düzenlemeyle salt tarife araçlarıyla çözülmeye çalışılmasının, oluşan zararın vatandaşa yüklenmesinin hakkaniyete uygun olmadığını değerlendiriyoruz.

Sayın Bakanım, ardi ardına gelen zamlarla elektrik faturaları epeyce kabardı. Bu yıl konutta yüzde 45'e, sanayide yüzde 70'e varan zam yapıldı. Sanayiciye dünyanın en pahalı elektriğini kullanıyoruz, hiç değılse sanayi elektriğinin kalitesini artırıcı çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Sanayi elektriğinde meydana gelen kesintiler ve voltaj oynamaları CNC gibi hassas cihazlara zarar vermektedir.

Tüketiciler elektrik tüketim bedelinin yanı sıra dağıtım bedeli, iletim bedeli, kayıp kaçak bedeli, sayaç okuma bedeli, Enerji Fonu, TRT payı, elektrik tüketim vergisi ve KDV ödemektedir. Kayıp kaçak bedeli ve sayaç okuma bedelinin elektrik faturalarına yansıtılmasının hukuka uygun olmadığına yönelik birçok yargı kararı var ancak 2016 yılında yapılan düzenleme sonucu daha önce elektrik faturalarında ayrı ayrı gösterilen teknik ve teknik olmayan kayıpların maliyeti, iletişim ve sayaç okuma bedelleri dağıtım bedeline eklenmiş olup faturalarda ayrı bir kalem olarak görülmez hâle getirilmiştir. Kayıp kaçağın oluşmasında hiçbir sorumluluğı bulunmayan tüketicilerin dağıtım sisteminin kayıp ve kaçağına muhatap kılınması Anayasa'mızın hukuk devleti, sosyal devlet, adalet ve eşitlik ilkelerine ve evrensel tüketici haklarına aykırıdır. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21 Mayıs 2014 günlü kararında elektrik enerjisinin nakli sırasında meydana gelen kayıp ile başka kişiler tarafından hırsızlanmak suretiyle kullanılan elektrik bedellerini kurallara uyan abonelerden tahsili yoluna gitmenin hukuk devleti ve adalet düşünceleriyle bağdaşmadığını, elektrik kaybını önleme ve hırsızlıkları engelleme veya hırsız takip edip bedeli ondan tahsil etme görevinin de bizzat enerjinin sahibine ait olduğunu belirtmiştir ama yapılan düzenlemelerde maalesef, hep dağıtım şirketlerini koruyucu düzenlemelere gidilmiştir.

Bu arada, fiyat konusunda bir sorum olacak Sayın Bakanım. TEÜAŞ elektriğı ne kadara mal ediyor, dağıtıcı şirketlere kaç kuruşa satıyor, dağıtıcı şirketlerin vatandaşa satışı kaç kuruş üzerinden? Yani bize gelen bilgiler dağıtıcı şirketlerin çok yüksek bir kâr marjının olduğu yönünde.

Yine TETAŞ, bildiğim kadarıyla, EÜAŞ'ın içerisine alındı. Dağıtım şirketlerinin TETAŞ'a olan borçlarının da ödenmediğı söyleniyor. Bu rakam ne kadardır, birikmiş borç, bunu da öğrenmek isterim.

Geçmiş yıllarda yapılan düzenlemeler o günün şartlarında bazı fon, pay, vergilerin elektrik faturalarına konulmasını gerçekleştirdi ama bu uygulama öyle bir hâl aldı ki artık kalıcı hâle geldi. Bunlara örnekler verebilirim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kalaycı, buyurun, devam edin.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – TRT payı yani zamanında bir mantıkla o günün şartlarında konmuş ama bunu devam ettirmek artık bunu bir vergi hâline getirmektir. Yine Enerji Fonu, 2001 yılında aslında kaldırılmış kanunla. 2001 yılına kadar yürürlüğe girecek Elektrik Enerjisi Fonu anlaşmaları uyarınca taahhüt edilen yükümlülükleri karşılamak üzere katkı payı alınması öngörülmüştür. Yani geçici olarak konulan bir hüküm, bugün on yedi yıl geçmiş yani kalıcı hâle gelmiş.

Yine malum geçmişte elektrik konusu belediyeler tarafından tahsil ediliyordu, takip ediliyordu. 1981 yılında çıkan Belediye Gelirleri Kanunu'na göre de bu elektrik tüketimlerinde –hatta verginin kanundaki adı “Elektrik ve Hava Gazı Tüketim Vergisi”- vergi alınması öngörülmüştü ama artık yani bugünkü şartlarda bize göre bunun da kaldırılması gerekir. Yani artık belediyelerin doğrudan bu işin içinde bir hizmeti söz konusu değildir. Belediyelerin bütçeden kaynaklarını artıralım, buradan bu verginin kaldırılması gerekmektedir. Bir de bunların üzerine KDV alıyoruz. Tabii, bu fon, vergi ve paylarının üzerinden de KDV alınması verginin de vergisi alınması anlamına geliyor. Bu da elektrik faturalarını kabartıyor. Bu payların ve vergilerin kaldırılması görüşündeyiz. Ben bakanlığımızın bütçesinin hayırlı sonuçlar getirmesini diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kalaycı.

Sayın Yılmaz, buyurunuz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de Enerji Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olması dilekleriyle konuşmama başlıyorum.

Enerji, temel bir insan hakkıdır. Dolayısıyla gerek hane halkının kaliteli yaşamında gerekse üretimde önemli bir girdisi maddesidir. Ülkemizin petrol, doğal gaz gibi yer altı kaynaklarının kıt olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bu, ekonomimizin gerek cari açık üretmesinde gerekse büyüme üzerinde önemli bir kısıt olarak ortaya çıkıyor. Ve bunların fiyatlarının arttığı yıllarda da hem enflasyonumuz hem de büyümemiz üzerinde olumsuz etkiler oluyor. Dolayısıyla güvenli ve sürdürülebilir enerji arzı son derece önem arz ediyor. Dolayısıyla bu arzı sağlarken mümkün olduğu kadar bağımlı olmamaya gayret edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sayın Bakanımız ve Bakanlık personeli bence bunun farkında ve dolayısıyla da bu konuda birtakım düzenlemeler ve uzun vadeli birtakım hedefler oraya koymuş görünüyorlar.

Fakat burada ortaya çıkan durum şu: Burada yapılması gereken şey tercihler nasıl şekillenecek? Tercihler konusunda yenilenebilir enerji tarafına mı daha fazla ağırlık verilecek yoksa geleneksel fosil yakıtları ve nükleer enerjiye mi daha fazla yer verilecek, bu son derece önemli.

Fosil yakıtların ne tür sorunlar ortaya koyduğunu hepimiz biliyoruz, ben oraya girmeyeceğim ancak bir hususu belirterek bu konuyu biraz daha derinlemesine irdelemek istiyorum, o da şu: Şimdi, biz yol yapımıyla işe başladık ulaşım sektöründe, yolu yaptıktan sonra otomobil sanayisine girelim dedik ve dolayısıyla da bu treni kaçırdık. Şu anda hâlâ yerli otomobili konuşuyoruz.

Şimdi, şehirlerimizde raylı sistem ön plana çıktı, arkasından bu yenilenebilir enerji sorunu gündeme geldi. Dolayısıyla otomobilde yaptığımız yanlışlığı burada yapmayalım diyorum. Dolayısıyla birkaç yıl sabırlı olalım. Biz bu gerek güneş gerekse rüzgâr enerjisiyle ilgili olarak teknolojik üretimleri ülkemizde yapalım, buna teşvik verelim ve ondan sonra bu yerli üretim malzemeyle, teçhizatla bu doğal kaynaklardan yararlanalım diyorum. Yani otomobilde yaptığımız yanlışlığı burada da yapmayalım. Aynı şey raylı sistem için de geçerli, gerçi sizin konunuz değil ama orada da öyle. Biz hızlı tren, metro vesaire yapıyoruz, orada da vagonu, rayı, gerekli olan altyapı girdilerini sağlayarak bu işin içerisine girelim. Çünkü bunun uzun vadede getirisi son derece önemli. Yolda yaptığımız gibi, yolu yapıp yolun üzerinde yabancı şirketlerin otomobillerini sürdürdüğümüz gibi rayı yapıp üzerinde yabancıların trenlerini sürmeyelim, toplumun hizmetine sunmayalım diye düşünüyorum.

Nükleer enerjiye gelince, nükleer enerjiye biz İYİ PARTİ olarak kategorik olarak karşı değiliz ama görünen o ki bugün nükleer enerjinin diğer enerji alternatifleriyle kıyaslandığında önemi biraz daha azalmış gibi görünüyor. Ama bizim Hükümetimiz de bir tercihte bulunmuş, 10 Mayıs 2010 tarihinde yapılan bir sözleşmeyle Akkuyu Nükleer Santrali'nin kurulmasına karar verilmiş ve dolayısıyla da Rusya'da Rosatom'la bir anlaşma yapılmış.

Bu anlaşmanın 5'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre, projeyi gerçekleştirecek şirketin Rusya Devleti tarafından kurulacağı, şirketin nükleer güç santralinde üretilen elektrik de dâhil olmak üzere nükleer güç santralinin sahibi olduğu açıkça ifade edilmektedir. Dolayısıyla şirketin sahibi Ruslar.

Yine 5'inci maddenin 4'üncü fıkrasında, proje şirketi Rusya tarafınca yetkilendirilen şirketlerin doğrudan veya dolaylı olarak başlangıçta yüzde 100 hisse payına sahip olacakları belirtilmiştir. Ayrıca Rus tarafının hisse payının hiçbir zaman yüzde 51'in altına düşmeyeceği, geri kalan azınlık hisselerinin dağıtımı ise Rusya'nın ulusal güvenlik ve ekonomik çıkarları korunacak şekilde Rusya'nın insafına bırakıldığı görülmektedir.

Yine sözleşme şartlarından bir tanesinde "Proje şirketinin elde ettiği kârın yüzde 20'si güç üniteleri devreye girdikten ve en erken on beş yıl sonra Türk tarafına ödenmeye başlayacaktır." diyor.

Şimdi, bu projenin maliyeti zannedersen -1,2 megavattan 4 ünite, 4,8 megavat ediyor- 25 milyar dolar tutarında. Burada yerli ya da yabancı birtakım ortaklar almaya çalıştı Rus şirketi fakat ortaya çıkan durum muvacehesinde bu ortaklardan bir kısmı şu anda bu projeden ayrılmış vaziyettedir. Dolayısıyla bu projenin öngörülen zamanda bitirilmesi mümkün görülüyor, 2025'te de belki zor bitecek bu iş.

Onun dışında tekrar başa dönecek olursam, bu yenilenebilir enerjiyle ilgili olarak tekrar ediyorum: Önce yurt içinde –teknoloji- yerli üretimle başlanmasının doğru olacağını düşünüyorum. Çünkü nükleer enerjinin cazip olduğu dönemlerde güneş enerjisine ilişkin teknolojiler bugünkü kadar gelişmiş değildir ancak Türkiye son iki yıldır hem güneş potansiyeli hem de bu alandaki sektör büyümesi bakımından Avrupa'da önde gelen ülkelerden birisi olmuştur. Türkiye'nin son iki yıldaki fotovoltaik güneş paneli ithalatı 6,1 milyar doları bulmuştur. Sektör bu hızla büyümeye devam ederse önümüzdeki beş yılda bu alandaki ithalat 40 milyar doları bulacaktır. Dolayısıyla biz bu 40 milyar doların yarısıyla bu malzemeyi, bu teknolojiyi Türkiye'de üretebiliriz. Dolayısıyla otomobil sektöründe yaptığımız hatayı da yapmamış oluruz diye düşünüyorum.

Diğer bir husus bu enerjiyle ilgili olarak: Maliyet konusunda benden önceki konuşmacılar söylediler, aynen katılıyorum. Çünkü gerçekten son derece pahalı bir enerji. Burada son günlerde elektrikteki -daha ziyade elektrikte, doğal gazda daha az olmakla birlikte- tüketici şikâyetleri son derece artmış vaziyette. Biraz önce Sayın Kalaycı madde madde fatura üzerinden bunların neler olduğunu söyledi.

Şimdi, burada ortaya çıkan durum şu: Biz bunları özelleştirdik, gerek üretimin bir kısmını gerekse bunun dağıtımını ve tüketimini özelleştirdik. Bu özelleştirme Türkiye'nin ekonomik verimliliğini artırma konseptinden, düşüncesinden hareketle yapılmadı. 2001 krizine girdik, borçluyduk, IMF bizim başımıza vura vura bunu bize özelleştirdi ve dolayısıyla da burada fiyatlama hâlâ sizin, devletin kontrolünde ve dolayısıyla bu fiyatı devlet tarafından belirlenen ürünlerin enflasyon sepetine girmesi enflasyonu etkiliyor ve dolayısıyla da bu son zamanda yapılan zamlar sanayideki girdi artışından dolayı üretimi kısacak ve oradan gelen enflasyon etkisi olacak, bir de tüketicinin üzerindeki etkisinden dolayı ben enflasyon üzerinde çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum.

2017 Ekiminden 2018 Ekimine kadar olan dönemde iletim sistemi kullanıcıları ile dağıtım sistemi kullanıcıları ve buradaki fiyat değişikliklerine baktığımızda, tabii burada orta gerilim var, alçak gerilim var, tek terimli olanı var, çift terimli olanı var. Örnek vermek istersek, mesela dağıtım sistemi kullanıcıları, bunlar orta gerilim çift terimli, sanayinin karşılaştığı bir yıllık artış yüzde 86. Burada perakende tek zamanlı enerji bedeli, perakende gündüz enerji bedeli yüzde 89, perakende puant enerji bedeli yüzde 73, öylece gidiyor. Bu çift terimlide. Tek terimlide yüzde 86. Yine alçak gerilimde tek terimlide yüzde 93, perakende gündüz enerji bedeliyse yüzde 96'lara kadar gidiyor. Sanayi bu yükü kaldıramaz, burada ortaya çıkan durum bence şu: Şu anda, 2001 krizinde Lehman Brothers battı, Amerika Birleşik Devletleri başlangıçta bunun batmasına göz yumdu, dedi ki: "Zayıf olanlar, zombi olanlar sistemden çıksın." Fakat gördü ki bu artık klasik bir alacaklı borçlu ilişkisi değil, sistem türev ürünleri dolayısıyla o kadar karmaşık ki eğer arkasından gelen şirketlerin de batmasına karar verselerdi Amerikan ekonomisi batacaktı, dolayısıyla bunun batmasına izin vermediler. Şu anda geldiğimiz ve özelleştirme sonucunda bu hizmetlerin üretimi ve dağıtımını alan şirketlerin durumu da bundan çok farklı değil. Dolayısıyla Sayın Kalaycı'nın madde madde okuduğu bu şeylerden vazgeçemiyoruz çünkü bunlardan vazgeçtiğimiz zaman bunların bir kısmı batacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şu anda gördüğümüz üretim sektöründekilerin önemli bir kısmı borçlu ve döviz borçlusu ve dolayısıyla şu anda BDDK bunların bu borçlarının yeniden yapılandırılmasına izin verdiği için yüzer hâlde görülüyor, hâlbuki bunların önemli bir kısmı maalesef batık; dolayısıyla bunların üzerinde ciddiyetle durulması gerekiyor.

Bunun dışında, dediğim gibi, iş kazaları vesaire var ama diğer konuşmacılar buna değindiler, ben de sözümü burada bırakıyorum.

Bütçenin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, izin verirseniz bir son soru, "Ülkemizde 6 tane rafinerici lisansı bulunuyor." dediniz, bunun 4 tanesi TÜPRAŞ, 1 tanesi SOCAR'a ait, bir tanesinin sahibi kimdir, onu da söylerseniz memnun oluruz.

BAŞKAN – Yani lisansa bağlanan, yapımı devam eden.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Katırcıoğlu, buyurunuz.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve basın kıymetli temsilcileri; hepinize saygılarımı sunuyorum.

Demin usul üzerine konuştum ve bir gerginlik oldu ama anlaşılabilir arkadaşla bir uzlaşma ürettik. Dolayısıyla Başkana mı teşekkür etmek lazım bilmiyorum ama...

Şimdi, efendim, ben EPDK üzerine konuşmak istiyorum çünkü Sayın Bakan konuşmasında enerji piyasasının büyük ölçüde rekabetçi bir piyasa yapısına ulaştığını söyledi ama doğrusunu isterseniz bu kanaati paylaşamıyorum. Paylaşamıyorum çünkü hem organize sanayi bölgelerinin sözleşmeleriyle ilgili olan sıkıntılarının hem de tüketicilerin enerji fiyatlarını yüksek bulmalarıyla ilgili sıkıntılarının arka planı, yapısal olarak enerji piyasasının hâlâ serbest piyasa koşullarında çalışmadığının işaretleriyle dolu.

Şimdi, biliyorsunuz, esasında bu enerji sektörünün özelleşmesi doğal tekel olduğu için... Daha doğrusu doğal tekel demeyelim, tekeldi, devlet tekeliydi. Sonra bu, işte neoliberal politikaların benimsendiği süreçte bunların özelleştirilmesi, serbestleştirilmesi kabul edildi. Burada önemli adımlar atıldı diyebilirim fakat bu adımlar hep eksik atıldı yani benim dışarıdan gördüğüm kadarıyla hep eksik atıldı. Sadece EPDK da değil yani bunu burada belirtmek zorundayım, özellikle bir Adalet ve Kalkınma Partisi eleştirisi olarak da anlayabilirsiniz bunu çünkü Adalet ve Kalkınma Partisi, Türkiye’de piyasaları düzenleyen bütün kurulları bakanlıklara bağladı 2011 yılında. Bunlar esasında bağımsız olması gereken kuruluşlar ki bunların kanunlarını açtığınızda ilk maddelerinde kamu tüzel kişiliğini haiz, mali ve idari olarak bağımsız olarak nitelenen kuruluşlardır bunlar. EPDK onlardan bir tanesi. Fakat 2011’de bir düzenlemeyle şöyle bir ifade gelişti: “Bakan bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemlerini denetlemeye yetkilidir.” diye bir kanun değişikliği yapıldı ve böylelikle de bütün bu kurumlar doğrudan doğruya iktidarın kontrolüne geçmiş oldu.

Şimdi, arkadaşlar, zaman zaman konuşuyoruz, özellikle Durmuş Bey’in bence dikkate almamız gereken önemli görüşleri oluyor Türk ekonomisiyle ilgili olarak. Türk ekonomisi şu veya bu şekilde bir oyunun içine girdi yıllar önce ve bu oyun bizim dışımızda kurgulanmış bir oyun ve dolayısıyla da biz onun içinde olacağız veya olmayacağız, bu kararı biz verebiliriz tabii ki ama eğer içindeyssek o içinde olmanın kurallarına göre de oynamamız lazım bu oyunu. Şimdi, öyle baktığımızda, serbest piyasa ekonomisi esas itibarıyla problemli bir kavramdır. Serbest piyasa ekonomisi -her ne kadar kitaplarda, derslerde biz anlatırız- son derece mükemmel bir piyasa ifade eder esasında kavram olarak fakat biraz gerçeğe doğru yaklaştığımızda dünyada serbest piyasa ekonomisinin pek de olmadığı ortaya çıkar. Daha doğrusu bu süreç öyle bir biçimde gelişmiştir ki, serbest piyasa ekonomisine eleştirilerin dikkate alınarak gelişmesi, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde bu daha ziyade gelişmiştir, düzenleyici kurullara ihtiyaç duyulmasına varmıştır iş. Yani hemen hemen her sektörün bir düzenleyici kurulunun olmuş olması ve orada kamu adına çalışan ve bağımsız -yani bağımsızdan kastettiğimiz iktidara ait olmayan bir biçimde çalışan- kurulların gerekliliği ortaya çıkmıştır. Türkiye’de de bizim bu sürece dâhil olmamızla birlikte biz de bu sürecin bu önerisini kabul ederek çeşitli kurumlar kurduk bildiğiniz gibi. İşin ilginç tarafı, DPT’den o zamanlar bir arkadaşımızın yaptığı bir çalışmaydı onu da söyleyeyim: Bu kurullar, Türkiye ekonomisinin aşağı yukarı yüzde 60’ına etki eden kurumlar yani yüzde 60’ındaki faaliyetleri düzenleme yetkisi olan kurumlar.

Şimdi, EPDK bu şekilde kuruldu ve dolayısıyla da sadece elektrik üreticilerinin, dağıtıcılarının değil, aynı zamanda tüketicilerin de taleplerini dikkate alan bir yerden işlemesi gereken bir kurumdu. Fakat bu maddeyle birlikte bence, benim anladığım kadarıyla, belki Sayın Bakan itiraz edebilir buna ama benim gördüğüm kadarıyla EPDK da şimdi Bakanlığın uzantısı olarak duran bir kurul niteliğinde. Şimdi, bunu niye söylüyorum? Bunu şunun için söylüyorum: Özellikle bu serbestleştirme ve özelleştirme süreçlerinde öyle bir şey yapıldı ki doğal tekel durumu olan dağıtıcı şirketler ile perakende şirketleri arasında bir mülkiyet ayrımı, ayrıştırması yapılması gerekip de özelleştirilmeleri gerekirken buna dikkat edilmedi ve bugün itibarıyla baktığımızda, dağıtıcı kuruluşların aynı zamanda perakende kuruluşlarının olduğu bir yapı ortaya çıktı. Tabii ki bağımsız tedarikçiler de var bu arada piyasada ama şimdi, öyle bir şey ki bu doğal tekel konumuna sahip olmaktan dolayı daima bir piyasa gücüne sahiptir ve o piyasa gücü de kendi istediği fiyatı yani kendi kâr maksimizasyonunu sağlayıcı fiyatı dikte etmek hakkına sahiptir. Zaten EPDK da böyle bir pazar gücünün fiyatları yükseltici etkisini gidermek için kurulmuştu sonuç olarak fakat bu işlevini bu anlamıyla yapamıyor. Şimdi, benim -yani doğrusunu isterseniz ben özellikle elektrik sektörünü izleyen ve takip eden bir arkadaşım değilim ama-

kabaca baktığım kadarıyla gördüğüm şey şu: Bir sözleşmeleri olduğu hâlde özellikle organize sanayi bölgelerinde öyle bir fiyat uygulaması yapabiliyor ki veya değiştirmesi yapabiliyor ki bu şirketler, zaten doğal tekel olduğu için bunu değiştirme şansına da sahip değilsiniz yani bir anlamıyla; bu bir.

İkincisi de, öyle bir şey yapıyorlar ki, tüketicilerin tedarikçiler arasında tercih yapabilme hakkı var kanuna göre fakat bu hakkını da kullanırken özellikle bu -GTŞ mi diyorsunuz, galiba öyle diyorsunuz- GTŞ'ler o piyasa gücünü kullanarak tüketicilerin tercihlerini değiştirmenin maliyetini artırmaya başlayarak kendi şirketlerine bağımlılığı devam ettirmeyi başarabiliyorlar. Dolayısıyla da şimdiye kadar yapılan konuşmalardan da ortaya çıktığı gibi, elektrik fiyatları özellikle tüketiciye çok yüksek fiyatlarla gidiyor. Sayın Kalaycı'nın sorduğu sorular o bakımdan bence de çok önemli. Bu kâr marjları nedir, nasıl denetlenebilir bunlar; bunlara bakmamız lazım, yoksa tüketici her daim bu şikâyetlerde bulunmaya devam edecektir. Bildiğim kadarıyla da tüketicilerin yüzde 85'inin bir ankete göre en çok şikâyet ettikleri konulardan bir tanesi enerji fiyatlarının yüksekliği, elektrik fiyatını daha çok söyleyerek ifade ettikleri gibi.

Sonuç olarak, söylemek istediklerimi toparlayacak olursam şunu demek istiyorum: Türkiye 2008 krizinden çıkarken çok belirgin, herkesin kabul ettiği bir yol yoktu iktidarın önünde ve iktidar kendi bildiği gibi yürümeye karar verdi. "Kendi bildiği gibi yürüme" dediğimiz şey de esasında büyük bir merkezleşme hamlesiydi ve bu karar, demin ifade etmeye çalıştığım, 2011'de alınan karar, esasında bu merkezleşmenin yani ekonomideki merkezleşmenin bir adımıydı; benim kanaatim odur. Bunu da siyasi bir düşünceyle birleştirecek olursak her daim yapmaya çalıştığım eleştiriyi burada tekrar etmiş olacağım: Siyaseten de benzer bir süreç yaşandı ve bugün Türkiye hem ekonomisinde hem de siyasetinde giderek daha fazla artan bir merkezleşme yaşıyor. Ve yine, daha önceki konuşmalarında da söylediğim gibi merkezleşme bir toplumun –nasıl diyelim- Aşıl topuğudur yani gerçekten, merkezleşmeyle, toplumda genellikle refah artırıcı, sağlıklı sonuçlar ortaya çıkmaz.

Dolayısıyla da Sayın Bakan özellikle Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuyla ilgili olarak düşündüklerini bizimle paylaşırsa ben bilgilenmiş ve öğrenmiş olurum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, birleşime saat 14.00'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.12

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.07

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 8’inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Çakır, buyurun.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığın kıymetli bürokratları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2017 yılı kesin hesaplarını ve 2019 yılı bütçesini görmekteyiz. Öncelikle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanın bütçeyle ilgili sunumunu dikkatlice takip ettik. Burada söylenecek her sözün kendi bağlamında son derece önemli ve dikkate alınması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Enerjinin temsil ettiği anlamın önemini elbette konuşacağız. Canlılığı ifade eden yanıyla hani deriz ya “Enerjisi bitmiş.” buradan yola çıkarak, enerjinin aynı zamanda bir varlık mücadelesi kaynağı olduğunun bilincinde olmak gerektiğinde aynı fikirdeyiz diye inanıyorum.

Ülkemizin büyümesinde enerji sektörünün inkâr edilemez, vazgeçilemez bir payı olduğu ön kabulümüzdür. Ekonomik gelişmelere bağlı olarak artan refah seviyesinin beraberinde enerji sektörünün her alanında hızlı bir taleple karşılaşılması da son derece doğal bir sonuç olmaktadır. Biliyoruz ki OECD ülkeleri içerisinde, geçtiğimiz yıllarda enerji talep artışının en hızlı geliştiği ülkelerden birisiyiz, gelecekte de bu enerji talebinin en hızlı artan ülkeler arasında olacağımızı öngörebiliriz. İşte, gelecekte önümüze çıkacak bu taleple ilgili olarak enerji politika ve stratejilerimizi enerji arz güvenliği, alternatif enerji kaynakları, kaynak çeşitliliği, yerli kaynakların ekonomiye kazandırılması, sürdürülebilirlik, enerji piyasalarında serbestleşme ve enerji verimliliği temellerine dayandırılarak çalışma plan ve programları hayata geçirilmelidir. Gerçi, sunumda, bütün bu konulara farklı temas yapılmış, çalışmalarda bu alanlarda yoğunlaşma iyi niyeti ortaya konulmuş bulunmaktadır.

Dünyada son yıllarda yaşanan olaylar, ekonomik büyüme ve enerji talebi en zengin ülkeler için bile ana gündem hâline gelebilme, enerjiye ulaşmak, onu elde tutmak için girişimde bulunmak adına her türlü atraksiyonu yapabileceğini göstermektedir. Ülkemizin en temel sorunlarından sayılabilecek bir konu olan enerji azlığı, açığı ve ithali ekonomik yapımızı baskılamaya devam edeceği konusudur. Önümüzdeki yılların en önemli mücadelesi enerji ve doğal kaynaklarda dışa bağımlılığın azaltılması olacak gibi durmaktadır. Bu mücadele sadece bu açığın giderilmesine yönelik yürütülmemeli elbet. Bakanlık vizyonunda belirtildiği gibi, enerji ve doğal kaynaklarda güvenli bir gelecek anlayışının da hayata geçirilmesi yönünde olmalıdır da aynı zamanda.

Kalkınma politikalarında zorunla temel girdilerin başında enerji kaynaklarının geldiği hepimizce kabul edilmektedir. Hâlen dünyanın toplam enerji üretiminin büyük bir kısmının fosil yakıtlardan oluştuğu, gelecekte de fosil kaynaklardan karşılanacağı tahmin edilmektedir. Enerji ihtiyaç ve ithalatımızın cari açığımız üzerinde seyretmeye devam edeceği gerçeğinden hareketle, daha çok yerli, daha çok yenilenebilir üretimin artırılması yönündeki ana hedef ve strateji geliştirilmeli, sapmadan

uygulanmasının günün teknik altyapısı ve ihtiyaçlara göre devam ettirilmesi temin edilmelidir. Özellikle petrol ve doğal gazda büyük oranda dışa bağımlılık, artan petrol fiyatları ve kur ayarlamaları dolayısıyla karşılaşıcağımız fiyat farklılıkları, her zaman bahsedilen açığın artmasının zemini olmaya devam edecektir.

Sayın Bakanımızın sunumunda bahsedilen ve son derece önem arz eden rakamlar üzerinde bir değerlendirme yapmayacağım. Aslında, gelişen, büyüyen ekonomiler içinde bunu destekleyecek enerji arzının da büyümesinin doğallığını konuşabiliriz. Ama bütün bu değerlendirmede dikkat edilmesi gereken husus, kaynak tespit çalışmalarının önemi, maliyetin düşük seyretmesinin temini, projelerin ve devreye alınacak çalışmaların tümünün toplumun değerlendirmesiyle nihai bir yere oturtulması gereği de ihmal edilmemelidir. Sunumda buna dikkat çekilmiş olması önemlidir. Kömür, maden kaynaklarının ortaya çıkarılması, kullanılması, HES, GES, RES projelerinin rakamsal boyutlarda bugün geldiği yeri konuştuğumuz kadar, bugünden yarına ilave neler yapabileceğimizin tartışılmasının da ayrıca ciddi bir önemi haiz olduğu, bugün bu Komisyonunda yapılan değerlendirmelerin de bu çerçevede dikkate alınması önem taşımaktadır.

Son yıllarda özellikle sondaj çalışmalarının da toplum tarafından yakından takip edildiği, gemi hareket ettiği an beklenti oluşmakta ve ümitlenmeler söz konusu olmaktadır. Belki de özellikle gemi sondaj çalışmaları hakkında bilgilendirme, öncesi ve sonrası itibarıyla önemli olacaktır. Ayrıca, Fatih sondaj gemisinin hem teknik donanımı hem de “Vira bismillah.” diyerek harekete geçmiş olması son derece önemlidir.

Yenilenebilir enerji türlerinin genel olarak elde edilmesinde maliyet yüksekliği, buralardan elde edilen enerjinin zaman zaman kesintiye uğraması, depolanmasındaki güçlük ve altyapının sınırlı olması dünyada ve ülkemizde yaygın kullanımının önünde bir engel olarak durmaktadır. Dünyada ve ülkemizde de takip edebildiğimiz, toplum olarak da sahip çıkma durumunda olduğumuz küresel ısınma karşıtlığı doğal olarak güzel bir yönelişe katkı sağlayacaktır. Gelecek yıllarda yenilenebilir enerjiye olan talebin artması ve bu kalem enerjiye ulaşmanın yeni metotlarının da dünyamız için gereklilik olacağı tahmin edilebilir. Kaynakların tespiti, üretimi, kullanımı ve ticareti, insan odaklı, bilim odaklı, şeffaf ve açık yönetim felsefesiyle hareket ederek hayata geçirilmesi stratejisinin sahiplenilmesi gerekmektedir ve uygulanmasında geri adım atmadan hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Bakanlık ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlar toplu olarak tam bir iletişim içerisinde bunu başarmayı azmetmiştir, bunu bir ideal olarak görmesi ayrıca önemlidir. Artık, global bir dünyada enerji piyasalarındaki dengelerden etkilenmeme düşünülemez. Arzın ve talebin fiyat üzerindeki belirleyiciliği, büyümenin, alışkanlıkların, yaşama tarzının, kalkınmışlık seviyelerinin, kalkınma hedeflerinin, teknolojinin talep üzerindeki belirleyiciliği, rezervler, üretim ve yatırım maliyetleri, ülkeler arası ilişkiler, arzın belirleyici unsurları birbirinden bağımsız hususlar olmaktan çıkmış bulunmaktadır.

Bütün bu bahsedilen enerji ihtiyacı, açığı ve temini konuları birbirleriyle direkt ilgili konular olmakla birlikte, ülkemizde dünyadaki gelişmelerden bağımsız olarak ele alınamaz. Özellikle son yıllarda artan elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanmasıyla ilgili olarak ithal girdinin azaltılmasını teminen nükleer enerji çalışmalarını önemsediyimi ifade etmek istiyorum. İstatistikler, dünyada elektrik üretiminin AB için yüzde 30, Amerika’da yüzde 20, Fransa’da yüzde 70’in üzerinde, Güney Kore’de yüzde 30’undan fazlasının nükleer enerjiden sağlandığını belirtmektedir. Hâlen dünyada 450 civarında nükleer santral faaliyetini sürdürmekte, 60’a yakın santralin inşaatı devam etmektedir. Nükleer santrallerin güncel teknolojiyle uyumlu bir donanıma sahip olması herhâlde normal olmalıdır.

Bizi, ülkemizin tüm kaynaklarını hayata geçirecek, çalışma azmi ve şevkiyle bir proje ve yatırım donanımına yönlendirecek ve o enerjiyi öncelikle insanımıza aşılayacak çalışmalarımızın yanında ve destekçisi olarak göreceksiniz.

Ülkemizin dünyada güneş enerjisi alan en verimli bir konumda olduğunu biliyoruz. Bütün mesele bu enerjiyi hayata döndürecek azim, gayret ve birliktelik olduğudur. Yıllar önce Necip Fazıl Kısakürek'in şöyle dediğini biliyoruz: "Vatanımda sular akar başıboş/Herkes birbirini kakar, başıboş." Hiçbir kaynağımızı başıboş bırakmadan, birbirini itmeden kakmadan ama tüm duyarlılıkları da ihmal etmeden üretime dönüştürmeyi başarmak zorundayız. Konuştuğumuz, bahsettiğimiz alan, ağırlıklı olarak doğanın bir parçası olan dünyanın ta kendisi. İşte bu alanı da ihmal etmeden, tüm çevre raporlarının ihmale, dedikoduya meydan vermeden bu işleyişi sağlayabilmeli, sağlaması da temin edilmelidir.

Burada bir hususu daha zikretmek uygun olacaktır. Bu ülkeye bahsedilen kaynakların kullanımı elbette çok önemli. Çevre duyarlılığımız yanında, işletmeciliğin ve çalışma ortamlarının insani, fiziki özellikleri üzerinde öncelikle yoğunlaşılarak bu alanda bugüne kadar karşılaştığımız iş kazalarının önüne geçilmesi yönünde alınması gereken her türlü tedbirin alınması, atılması gereken her adımın kazalardan önce atılmış olması gerekmektedir. Duyularımız ve değerlendirmeler bu yönde ciddi iyileştirmeler olduğu yönünde ve bu da sevindirici bir husus olarak karşımızdadır.

Türkiye'nin net enerji ham maddesi ithalatçısı olarak dünyada ilk 10'lara girmesi ve bu ithalatı da aşağı yukarı üç beş ülkeden yapmasına başka bir açıdan baktığımızda sadece bir enerji ithalatı konusunu konuşuyor olmuyorsunuz; yarın, ilişkiler ve stratejilerin otomatik etkilenme alanında olduğunuzu da konuşuyorsunuz demektir. Dışa bağımlılığın en alt düzeye indirilmesinin, kaynak çeşitliliğine, yerli ve yenilenebilir kaynaklara önem verilmesinin, çevre üzerindeki etkilerin en aza indirilmesinin, enerjinin verimli üretilmesi ve kullanılmasının, serbest piyasa uygulamaları içinde kamu ve özel kesim imkânlarının harekete geçirilmesinin, ülke enerji ihtiyaçlarını güvenli, sürekli ve en düşük maliyet ve en az çevresel etkilerle karşılayacak tedbirleri alan politikaların hayata geçirilmesinin temel politikalar olarak belirlenmiş olduğunu, bu politikaların bugün için ve yarınlarda sağlıklı bir ülke adına odaklanılacak politikalar olduğunu ifade etmek gereklidir. Zaten Bakanımızın sunumunda da gördüğümüz budur diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakır, lütfen toparlayın.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Başlıklar hâlinde enerji politikalarında en önemli hususları özetleyerek tamamlamak istiyorum. Vazgeçilmez hedef enerji verimliliğini artırmak, enerji yoğunluğunu azaltmak, enerji tasarrufuna özen göstermek, kısaca; hedef, yalnızca kişi başına kullanılan enerji ya da elektrik tüketimi miktarını artırmak değil, enerjiyi en verimli bir şekilde kullanabilecek sistemleri de geliştirerek en az enerji harcamasıyla en fazla enerjiyi üretebilecek, iletecek ve tüketecek yapıyı ve anlayışı kurabilmektir.

Bütçenin hayırlı olmasını temenni ediyor, hazırını saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ben, TKİ’de uzun yıllar çalışmış ekskavatör tamircisiyim. 1986 yılından bu yana Türkiye Kömür İşletmelerinde Milas’ta çalıştım. Yatağan Termik Santralinin özelleştirme sürecini yaşadım ve şu anda da gerek TKİ gerekse EÜAŞ gerekse enerji politikaları hakkındaki görüşlerimi sizlere ifade etmek istiyorum.

Türkiye’deki toplam 21 bölgenin elektrik dağıtımını gerçekleştiren firmalar iflasın eşiğindedir. Basına yansıyan bilgilere göre sektörün toplam borcu 57 milyar dolara ulaşmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı sektörün borçlarının yeniden yapılandırılması için bankacılık sektörüyle görüşmeler yürütmektedir. Bankacılık sektörüne maliyet bazlı fiyat politikası izleneceği, döviz kuru farklılıklarının ve enflasyondan gelen maliyetlerin fiyatlara yansıtılacağı yönünde güvence verilmektedir. Bu haberler doğru mudur? Uygulama nasıl olacaktır? Bu alanda izlenecek politika yurttaşların faturasına nasıl yansiyacaktır? Döviz kurlarındaki düşüşe bağlı olarak BOTAS’ın, özel sektöre ait doğal gaz santrallerinin kullandığı gazın fiyatında yaptığı indirimin konut ve sanayi tarifesine de yansıtılması, bunun ardından elektrik fiyatlarında da indirimle gidilmesi gerekmektedir. Buna yönelik bir çalışmanız var mıdır? Elektrik üretimi amacıyla yap-işlet-devret modeliyle kurulan santraller ve sözleşme sürelerinin bitiş tarihlerini açıklar mısınız? Sözleşme süresi bitmiş santrallere yönelik nasıl bir politika izlenecektir? Bu santraller devlet tarafından mı işletilecek, yoksa özel sektöre mi devredilecektir?

Son yapılan zamla, asgari 230 kilovatsaatlik tüketim üzerinden 4 kişilik bir ailenin aylık elektrik faturası 137 TL’yi geçmiştir. Buna göre 100 TL’lik elektrik faturasının 57 TL’si enerji bedeli, 22 TL’si dağıtım bedeli, 0,58 TL’si Enerji Fonu, 1,18 TL’si TRT payı, 2,90 TL’si belediye tüketim vergisi, 15 TL’si de KDV bedelinden oluşmaktadır.

Enerjinin ucuzlatılması için, öncelikle faturalar üzerinden alınan TRT payı, belediye tüketim vergisi ve dağıtım bedeli içindeki kayıp kaçak ücreti kaldırılmalıdır. Konutlar için KDV uygulamasından vazgeçilmelidir.

Görüldüğü üzere, yıllardır uygulanan ithalata bağımlı enerji politikalarının bedelini bugün halkımız ödemektedir. Sosyal devlet ilkesi gereği asgari 230 kilovatsaate kadar enerji bedelsiz verilmeli, daha fazla tüketim için de kademeli bir fiyatlandırma yapılmalıdır. Bu kapsamda Bakanlığınızın elektrik tarifelerine yönelik böyle bir planlaması var mıdır?

Sayın Bakan, ben, sizin konuşmanız bitince, basın buradayken şu tabloyu size gösterdim, Sayın Başkan müdahale etti “Usulümüz böyle değil.” dedi ancak bu toplantı başladığı günden beri biz şunu görüyoruz: Biz sesimizi vatandaşlarımıza nasıl duyuracağız? Kameralar dışarı çıkarılıyor, biz bize burada konuşuyoruz.

Sayın Bakan, ben buraya gelmeden önce, daha 30 Ekim 2018 tarihli bir fatura bu. 2 kişilik bir aile düşünelim Sayın Bakan. 109 lira elektrik gideri. Buzdolabından başka elektrikli ev eşyası kullanmıyor bu aile, 109 lira elektrik faturası ödüyor ve bunun dörtte 1’i kayıp kaçak bedeli.

Bir vatandaş tarlasının altından kaçak elektrik hattı çekiyor, yan tarafındaki komşu onun parasını ödüyor veyahut da bir restorana gidiyorsunuz, oturduğunuz masada sizden önceki vatandaş yemeğini yiyor, gidiyor, aynı masada siz yeni yemek yiyorsunuz, önceki vatandaşın da parasını siz ödüyorsunuz, bunun tercümesi budur.

Anayasa Mahkemesi belki bunu onaylamış olabilir ancak bu uygulama adaletli bir uygulama değildir, iktidarınızdan vatandaşların talebi kayıp kaçak bedelinin kaldırılmasıdır. Yeterli mi? Hayır, TRT payının da kaldırılmasıdır.

Şimdi, biz TRT'ye vergi veriyoruz, burada pay ödüyörüz ama TRT, bugün, bu akşam, benim bu söylediklerimi televizyona verecek mi? Ben bunun verilmesini istiyörüm vatandaş olarak. Madem bu katkıyı ödüyörsam, vatandaşın sesinin de TRT tarafından duyurulması gerekiyor, bunu da arz ediyörüm.

Diğer maddelere geçiyörüm. Yaz saati uygulaması. Yaz saati uygulaması, tasarruf sağladığı iddialarıyla kalıcı hâle getirilmiştir. Bu tasarrufu doğrulayan resmî veriler var mıdır? Varsa açıklar mısınız?

İklim değışikliğıyle mücadele kapsamında, küresel ısınma gerçeğı karşısında, dünyada pek çok ülke ciddi önlemler alırken, popülist politikalar uğruna Türkiye'nin geleceğı feda edilemez.

Bu kapsamda -sabahtan da konusu geçti- Paris Anlaşması yükümlölükleri doğrultusunda, Bakanlığınız tarafından bugüne kadar atılan adımlar ile gelecek dönemde yapılması planlanan çalışmalar nelerdir?

Türkiye'nin 2017 yılı sonu itibarıyla elektrik kurulu gücü 85.200 megavattır, tüketimi ise 289 milyar kilovatsaattir. Üretimin yüzde 37,7'si doğal gaz, yüzde 17,3'ü ithal kömür, yüzde 14,2'si barajlı hidrolik, yüzde 13,8'i linyit, yüzde 6,1'i rüzgâr, yüzde 5,8'i akarsu, yüzde 1,8'i jeotermal, yüzde 1'i de taşkömürüdür.

Sayın Bakan, elektrik hizmeti kamusal bir anlayışla sunulmalıdır, elektrik fiyatları da günübirlik çıkarlar ve piyasadaki etkin lobilerin taleplerine göre değil, kamu yararı doğrultusunda belirlenmelidir.

Bu çerçevede, öncelikle enerji politikası ulusal çıkarlara dayalı olarak saptanmalıdır. İthalata bağımlı politikalardan vazgeçilmelidir. Üretilen elektriğın etkin ve verimli kullanımı teşvik edilmeli, tasarruf bilinci yaygınlaştırılmalıdır. Yeni yatırımlarda yenilenebilir enerjiye öncelik verilmeli, eğer yenilenebilir olamıyorsa kaynak çeşitliliğı ve doğa dostu uygulamalar esas alınarak verilmelidir.

Ülkemizde nükleer santralle ilgili tartışmalar gündemdedir. Kişisel görüşüm nükleer santrale ihtiyaç yoktur, kesinlikle de yapılmamalıdır. Nükleer santralleri bulan ve şimdiye kadar bolca kullanan gelişmiş ülkeler, bu santralleri inşa etmekten vazgeçmektedirler. Nükleer santrallerdeki kaza riskleri, yapım maliyetlerinin öteki kaynak maliyetlerine göre aşırı artışı, işletme maliyetlerinin artması ve üretim maliyetlerinin artmasının yanı sıra kamuoyunda nükleere karşı direncin yükselmesi bunda temel etkindir. Almanya, Avusturya gibi bazı ülkeler nükleer santrallerini kapatmış veya kısa bir zamanda kapatma kararı almıştır. ABD gibi bazı ülkeler ise nükleer santralleri teknik ömürleri dolduktan sonra kapatmaya, yeni nükleer santral yapımını durdurmaya veya en alt düzeye indirmeye başlamıştır.

Nükleer santral, Türkiye'nin enerji dışa bağımlılık sorununa çözüm olmayacağı gibi, bu bağımlılığı daha da artıracaktır. Nükleer enerji pahalı bir enerji olduğu için, öncelikle ekonomik olarak Türkiye açısından tercih edilemez bir noktadadır.

Nükleer santrallerin üretim yaptığı yaklaşık elli yıllık süre içinde kanser vakalarının artışı gibi insanlara verdiği zararlar, çevreye ve özellikle deniz canlı yaşamına verdiği zararlar ortadadır.

Dünya nükleer santrallerden uzaklaşırken, Türkiye'de geleceğimizi tehlikeye sürükleyecek bir nükleer santral macerasına gidilmesi doğru değildir. Nükleer rüya mıdır, nükleer kâbus mudur?

Ruslarla nükleer santral yapılıyor, Ruslar niçin Akdeniz'e inmek istiyor, bu sorgulanmalıdır. Ruslara niçin kilovatsaati 12,35 sent alım garantisi veriliyor?

Dönemin Enerji Bakanı Albayrak, doktora tezinde nihai atık meselesi çok büyük risk olduğu için nükleere karşı çıkmıştı, şimdi ne değışti?

Sayın Bakan, madencilik hakkında birkaç cümle kurmak istiyörüm.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlar mısınız Sayın Girgin.

SÜLEYMAN GİRGIN (Muğla) – Bakanlığınız tarafından yerli ve millî enerji, yerli ve millî madencilik politikası kapsamında, ulusal kaynak kullanımı olarak termik santral yöntemiyle elektrik üretiminin teşvik edildiği ifade edilmektedir.

Bu kapsamda soruyorum Sayın Bakan. Termik santral projelerinin hangileri yerlidir? Ülkemizde böyle bir proje var mıdır? Termik santral teknolojilerinin ne kadarı yerlidir? Ülkemizde böyle bir teknoloji var mıdır? Yeni kurulacak olan termik santral projelerinin finansmanı yerli midir? Yeni kurulacak santral projelerinde geçmişte çalışması yapılanlarda olduğu gibi de yine Çinliler mi çalıştırılacaktır? Sadece yerli linyitlerimizin kullanılacağı termik santral projeleri bir kapitülasyon mudur, yoksa yerli ve millî enerji midir?

MTA Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında 1 milyon metre arama sondajı yapılmıştır, 2018 yılında ise 2 milyon metre arama sondajı planlaması yapılmıştır.

MTA tarafından 2017 yılında yapılan 1 milyon metre sondajın maliyeti nedir? Yine, MTA tarafından 2017 yılında yapılan 1 milyon metre sondaj sonunda kaç adet işletmeye değer kaynak ve rezerv bulunmuştur? Bu sahaların ekonomik değeri nedir? Yine, MTA tarafından 2018 yılı içerisinde yapılması planlanan 2 milyon metre sondajın ne kadarı ihale yöntemiyle özel sektör tarafından, ne kadarı MTA tarafından yapılmaktadır?

MTA tarafından yapılması planlanan sondaj MTA tarafından mı, yoksa uluslararası alanda petrol aramacılığı yapma amacıyla kurulmuş olan TPIC tarafından mı yapılmıştır?

TKİ tarafından redevans yöntemiyle özel sektöre üretim yapması amacıyla yapılan sahalar hangileridir? Bu sahalarından hangileri ihaleyle, hangileri ihalesiz verilmiştir? İhalesiz verilen sahalarla yapılan bu işlem hukuka ve yasalara uygun mudur? Bu kararı kimler vermiştir? Bu kararlar kamu zarara uğratılmış mıdır? 2014 yılında Soma'da meydana gelen ve 301 işçinin hayatını kaybettiği facianın meydana geldiği havzada -redevanslı sahalar- 2014 yılına kadar TKİ'nin çok büyük miktarda da kâr elde ettiğiyle ilgili TKİ yetkilileri tarafından her yerde açıklamalarda bulunuluyordu. Kazadan sonra bu sahalarla yapılan alım garantili redevans anlaşmalarında yıllar itibarıyla TKİ bu şirketlerden kömürü kaç TL'ye almakta ve termik santrale kaç TL'den satmaktadır, yıllar itibarıyla? 2014 yılında Soma'da meydana gelen ve 301 kişinin hayatını kaybettiği facianın meydana geldiği şirket, TKİ'ye ait pek çok sahada ve başka sahalarla madencilik faaliyetlerine devam etmekte midir? TKİ bu şirketin faaliyette bulunduğu sahalarla işçi ücretlerini ödemekte midir, ödemekteyse bu ödemeler hangi mevzuata göre ödenmektedir?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Aksu, buyurunuz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Büyümenin, kalkınmanın, gelişmiş bir ülke olabilmenin temel dinamiklerinden birisi olan enerji, büyük ölçüde kendi imkânlarımızla temin edemediğimiz ve ithal etmek zorunda kaldığımız önemli bir girdidir. Bu durum, ülke olarak uzun vadeli enerji stratejisi çerçevesinde millî bir enerji politikası ortaya koymamızı zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede, bize göre enerji ham maddelerinde dış bağımlılığın azaltılması, bunun için kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost ve duyarlı bir anlayışla, gelişmiş

atık kontrol ve bertarafına, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir yaklaşımla enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi, enerji verimliliğinin üretimden tüketime bütün alanlarda güçlü ve çeşitlendirilmiş finansal araçlarla desteklenmesi, yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması gerekmektedir. Ekonomik ve sosyal gelişimin itici gücü olan ve hayat kalitesini artıran önemli faktörler arasında yer alan enerjiye olan talep, nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak şüphesiz artış göstermektedir.

Türkiye'nin 2016 yılında 137,9 milyon TEP'lik toplam birincil enerji tüketimi içinde fosil yakıtlar yüzde 85,2 paya sahiptir. Türkiye'de fosil yakıt tüketiminin yaklaşık yüzde 80'i ithalat yoluyla karşılanmakta ve dış ticaret açığındaki enerji ithalatı payı da yaklaşık yüzde 50-60 bandında seyretmektedir.

Petrol kökenli yakıtların rezervlerinin azalması ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle alternatif enerji kaynakları alanındaki çalışmalar, bilhassa yenilenebilir enerjiye geçiş önem kazanmıştır. Dünyanın yenilenebilir enerjiye ciddi bir eğilim gösterdiği dikkate alındığında -siz konuşmanızda da ifade ettiniz- Enerji Genel Müdürlüğü'nün, daha doğrusu Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'nün kapatılıp Enerji Genel Müdürlüğü içerisine alınması konuya verilen önemin azaldığını mı gösteriyor, yoksa başka bir sebebi mi var?

Türkiye, enerjide ithalata bağımlı bir ülke. Siz konuşmanızda Türkiye'de arz güvenliği sorunu olmadığına işaret ettiniz ancak enerji ithal ettiğimiz ülkelerin büyük ölçüde üç dört ülkeyle sınırlı olması ve yerli kaynaklarımızın da yetersiz olduğu dikkate alındığında bir arz güvenliği sorununun var olduğu anlaşılıyor. Hâlen doğal gaz ithalatımızın yüzde 51,9'u Rusya'dan, yüzde 16,7'si İran'dan, 11,8'i de Azerbaycan'dan yapılıyor. Yine, petrol ürünleri ve türevleri ithalatının da yüzde 26,9'u İran'dan, yüzde 18,8'i Rusya'dan, yüzde 16,5'u da Irak olmak üzere, yüzde 62,5'i üç ülke üzerinden yapılmaktadır.

Türkiye'nin, enerji ithalatını belli bir seviyede tutabilmesi için hem arz yönlü hem de talep yönlü tedbirleri arka arkaya hayata geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Talep tarafında enerji verimliliğinin yükseltilmesi, bunun için kapsamlı programlar yürütülmesi, arz tarafında ise yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması, ayrıca yurt içi ve yurt dışında fosil yakıt arama çalışmalarına ağırlık verilmesi temel politika olmalıdır.

Kömür ve yenilenebilir enerji kaynaklarının azami seviyede değerlendirilmesi, enerji ithalatında kaynak ve kaynak ülke çeşitliliğinin sağlanması, etkin bir talep yönetimiyle enerji arzının kesintisiz ve yeterli bir şekilde gerçekleştirilmesi, çevreye dost ve duyarlı bir anlayışa, gelişmiş atık kontrol ve bertarafına, havza ve kaynak planlamasına dayalı bir yaklaşımla enerjinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeden üretilmesi, enerji verimliliğinin üretimden tüketime bütün alanlarda güçlü ve çeşitlendirilmiş finansal araçlarla desteklenmesi, nükleer başta olmak üzere, yeni enerji teknolojilerini üretecek yetkinliğe ulaşılması gerekmektedir.

Referans fiyat oluşturulmasına imkân veren ve uzun vadeli alım satımların yapılabildiği bir enerji borsası Borsa İstanbul altında kurulmalıdır. Millî petrol, gaz şirketleri oluşturularak arama ve üretime hız verilmeli, enerji diplomasisi geliştirilmelidir.

Doğal gaz depolama alanlarının sayısı, depolama ve günlük enjeksiyon kapasiteleri artırılarak olağanüstü durumlara ve mevsimsel dalgalanmalara karşı yüksek yedek imkânı oluşturulmalı, ulusal petrol stok kapasitesinin artırılması için petrol stok ajansı kurulmalıdır.

Verimliliğe dönük kapsamlı çalışmaların olduğunu ve olumlu sonuçlar alındığını da biliyoruz. Bununla birlikte, enerji verimliliğine yönelik faaliyetler enerji politikalarının öncelikli konusu hâline getirilmelidir.

Havza planlaması çerçevesinde ekosistemi tahrip etme riski bulunan projelerin daha projelendirme aşamasında takibi yapılarak marjinal katkısı olası zararlarını aşan projelerin lisans almaları engellenmelidir. Bu konuda ÇED mevzuatı yeniden değerlendirilmelidir.

Madenler bakımından da bir arz güvenliği söz konusudur. Maden üretiminde katma değerli ürünler üretemiyoruz maalesef. Bu sebeple, ithal zorunluluğu olan madenlerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla özel sektörün, Türk cumhuriyetleri başta olmak üzere, yurt dışında yatırım yapması desteklenmeli, altın, toryum, bor ve benzeri kıymetli madenlerin işlenmeden cevher olarak satılması yerine yüksek ileri teknoloji kullanarak katma değerli yeni ürünlere dönüştürülmesi suretiyle satılması, bu amaçla AR-GE faaliyetlerine daha fazla kaynak ayrılması gerekmektedir.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; Amerika'yla olan ilişkilerimiz çerçevesinde İran'la olan ilişkiler bakımından Amerika'nın bir yaptırımını söz konusu. 4 Kasım itibarıyla da yine İran'la iş yapan şirketler bakımından böylesi bir yaptırımın hayata geçeceği söyleniyor. Kuşkusuz bizim açımızdan, devletimiz açısından Amerika'nın ne dediğinin, ne yaptığının önemi yok ancak Bakanlık olarak bu konuda olası riskleri de dikkate alarak bir tedbir alındı mı, mutlaka alındığına da inanıyoruz.

İkinci konu Doğu Akdeniz meselesi. Doğu Akdeniz'de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin doğal gaz arama faaliyetleri devam ediyor. Tartışmalı bölgelerde bir oldubittiye fırsat verilmemesi, Türkiye'nin ve KKTC'nin çıkarları ve egemenlik haklarının ihlal edilmemesi için Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne ve Yunanistan'a karşı sert bir tutum takınılması gerektiği açıktır. MHP olarak, Hükümetin göstereceği kararlı ve tavizsiz tutumu desteklediğimizi ve desteklemeye devam edeceğimizi yinelemek isterim.

Doğu Akdeniz Bölgesi'ndeki kaynakların miktarı, ticarete ne kadar elverişli olduğu, AB ülkelerine naklinin hangi güzergâh üzerinden yapılabileceği gibi konularda farklı sesler yükselmekte, hatta çelişen açıklamalar yapılmaktadır. Bakanlığınızın bu konudaki çalışması ve kanaati kuşkusuz önemlidir.

Yine bir başka konu: Biliyorsunuz kıyıdaş ülkeler arasında Hazar Denizi'nin statüsüyle ilgili uzun yıllardır devam eden bir tartışma vardı ve geçtiğimiz günlerde bu ülkelerin bir araya gelerek bir anlaşma sağladıklarını biliyoruz. Hazar Denizi'nin statüsünü belirleyen anlaşmanın imzalanması, denize kıyıdaş 5 ülke arasındaki ihtilafların çözümüne dair umutları da artırmıştır. Statünün, Trans-Hazar Boru Hattı'nın inşasının önündeki hukuki engeli kaldırıldığı yorumları da yapılmaktadır. Avrupa Birliğinin bu hattın inşasına destek olacağına yönelik açıklamaları da dikkate alınırsa ülkemizin AB nezdinde stratejik önemini artıracak bu hat projesinin faaliyete geçmesi için Türkiye'nin aktif destek vermesi gerektiğini biz değerlendiriyoruz. Sizin bu konudaki düşünceniz nedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Aksu, buyurunuz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Bu çerçevede, Türkmenistan'da çıkarılan gazın Azerbaycan üzerinden Türkiye'ye getirilmesi, arz çeşitliliğinin ve güvenliğinin sağlanması açısından da son derece önemli olacaktır.

Bir başka konu: Elektrik sektöründe hem EÜAŞ'a bağlı santraller hem de 21 bölgeye ayrılarak ihaleye çıkarılan elektrik dağıtım şirketleri özelleştirildi. Özelleştirilen firmaların devlete olan yükümlülüklerini yerine getirmedikleri yönünde, kamuoyuna da yansıyan çeşitli iddialar var. Bazı elektrik üreticilerinin ve dağıtım şirketlerinin ödemelerinde zorlandığı söyleniyor. Enerji sektöründe belki 10-15 milyar dolarlık kredinin ödenemez durumda olduğu iddia ediliyor. Bunlar doğru mudur? Bu durum, konkordato ve iflaslar enerji sektöründe de yaygınlaşırsa arz güvenliğini tehdit eder hâle gelebilir mi? Bu konuda tedbirleriniz var mı?

Kayıp kaçak konusunu değerli arkadaşlar da gündeme getirdiler. Kayıp kaçaklar önlenecek diye sektörde çeşitli önlemler alındığı söylendi. Ancak buradaki kayıp kaçağın azaltıldığı belki doğru ancak faturalarda bunları yine görüyoruz. Bu kayıp kaçaklardan hiçbir sorumluluğu olmayan vatandaşların bunlara ortak olması kabul edilebilir bir durum değil kuşkusuz. Yine, kayıp kaçakların yanında, elektrik tüketim bedelinin yanı sıra dağıtım bedeli, iletim bedeli gibi payların da faturalara yansımaları, bu anlamda vatandaşın tükettiği elektrik bedelinden daha fazla bir katkı sağlamasına zemin hazırladığı için bunu hak ve hakkaniyetle bağdaştırmak mümkün bulunmamakta.

Son olarak da bu konuşma metninizin 17'nci sayfasının alttan 3'üncü paragrafında bir ifadeniz var. Şöyle deniyor: "1982 yılında 2690 sayılı Kanun'la kurulmuş olan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu nükleer ve radyasyon güvenliği alanlarında düzenleyici faaliyetlerinin yanı sıra uygulamaya yönelik sorumluluklarından dolayı kuvvetler ayrılığı ilkesiyle tam bir uyum sağlamamaktaydı." Şimdi, bu ne demek? Kuvvetler ayrılığı ilkesiyle atom enerjisinin nasıl bir ilişkisi var? Burada kastedilen nedir? Sonuçta tüm kuruluşların, bakanlıkların, bağlı kuruluşların hepsi yürütme organı içerisinde yer alan hususlar. Burada bir ifade zafiyeti mi var yoksa anlatılmak istenen başka bir şey mi var, buna da açıklık getirirseniz memnun olurum.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hemen söyleyeyim –peşinen söylüyorum- Bakanlığın bütçesi hayırlı olsun.

Şimdi, Sayın Bakanı dinledik, vizyon sundu, Türkiye'nin enerji politikalarıyla ilgili nasıl yeterli kadar temiz, yerli enerji karşılanacağına dair bir sunum yaptı. Ancak daha başında bu sunum çok gerçekçi bir sunum olmadı, Sayın Bakan iddia ettiği şeyleri gerçekleştirecek yatırımların, tedbirlerin alındığına dair bir şey de söylemedi.

Şimdi, enerjiyle ilgili kaynaklar dışarıda, işte Türkiye'de doğal gaz yok, petrol yok; yıllardan beri konuşuyoruz, ediyoruz. Yani sadece bu bağımlılık bu anlamda kaynak açısından değil. Enerji alanındaki bağımlılık giderek artıyor yanlış enerji politikalarından dolayı. Hangi alanda? Yatırımlar alanında artıyor, işletmeler alanında artıyor, Türkiye'nin elindeki enerjiyle ilgili yatırımlar, ulaşım hatları, her şey yabancıların eline geçiyor, ekipman olarak artıyor. Her ne kadar, sizin döneminizde, daha önce hiç görülmedik, müthiş bir yerli ve millî hamasetiyle karşı karşıyayız ama enerjide yerli ve millîyle ilgili çok fazla bir şey yapıldığına dair önemli bir şey söylemedi Sayın Bakanımız.

Değerli arkadaşlarım, bu sadece cari açıkla ilgili bir olay değil yani sadece ekonomik bir konu değil şu anda konuştuğumuz enerji. Hepinizin bildiği bir cümleyi tekrar edeyim ben yani aynı zamanda Türkiye'nin güvenlik riskiyle ilgili de bir şeyi konuşuyoruz. Türkiye'nin güvenliğiyle ilgili, savunmasıyla ilgili de bir şeyi söylüyoruz. Niye? Arkadaşlar anlattılar, ben de bir cümleyle ifade edeyim: Kaynaklar, bu ulaşım yolları, petrol boru hatları, doğal gaz boru hatları; bütün bunlara baktığımız zaman, Türkiye'nin daha başka bir konuda bir şey yapmasına filan gerek yok, bir yerde birilerinin toplanıp saldırı hazırlamalarına gerek yok, eli kolu zaten bütünüyle bağlanmış. Böylesine bir ülke. Yani gerçekten hayret ediyorum, geçmişte "İşte biz Ruslara filan diklendik, filanlara diklendik..."

Diklenemeyiz ki, bir gün dikleniriz -gerçekçi olalım arkadaşlar- ikinci gün elektriğimizi keserler, karanlıkta kalırız, karşımızda konuşanın kim olduğunu anlayamayız. Böyle bir durum var. Şimdi, bunu aşacak bir şeyler yapılması gerekiyor. En stratejik alan bu alan, bunu yapacak bir şeyler gerekiyor.

Şimdi, enerji ihtiyacı... 2023 hedefleri, dünya kadar şeyler konuluyor. Örneğin Türkiye'nin elektrik üretimiyle ilgili rakamlar verilmiş. Türkiye'de, örneğin 2017 yılında elektrik tüketimi 228 milyar kilovatsaat olmuş, 750 milyar kilovatsaatten fazla ilave elektrik üretebilecek bir potansiyelden söz ediyoruz, bunun için yatırımlar yapıyoruz. Ne olacak bu yatırımlar? Yani siz enerjinin güvenliği, temizliğiyle ilgili yapacağımız, yerliliğiyle ilgili yapacağınız yatırımları bir tarafa bırakıp, bırakın şu anda yaşayan insanların cebini ilgilendirecek yanlışlıkları yapmayı, gelecek kuşaklardan da alarak dünya kadar yap-ışlet-devret ya da "yap-ışlet-devret" demeyelim onlara değil mi kamu-özel sektör iş birliğiyle yatırım yapıyorsunuz.

Sayın Bakanım, 2023'e kadar Türkiye'de toplam kamu-özel iş birliği için 325 milyar dolarlık bir hedef konulmuş. Araştırmalar var. Bunların 100 milyar doları enerjiyle ilgili yatırımlardır, 100 milyar dolarlık bir yatırım yapıyorsunuz. Tabii "100 milyar dolarlık yatırım" derken hedeflerden söz ediyoruz. Bu yatırımları yapan insanlar -Türkiye'de böyle bir tasarruf yok, böyle bir para yok- yerli firmalar filan değil. Yerli firmalar olsa bile dışarıdan kaynak buluyorlar ve Hazine, devlet bu kaynaklarla ilgili bütünüyle garantiler veriyor yani herhangi bir... Daha evvel de vermişti devlet garantileri, veriyor ama bunlar çok büyük garantiler veriyor. Yetmiyor bu garantileri vermek -garantiler sadece alınan kredilerle ilgili garantiler değil, finansla ilgili garantiler değil- adamların üretmiş olduklarıyla -her ne üretiyorlarsa- ilgili de ciddi garantiler veriyorsunuz. İşte, nükleer santrale ilgili, kilovatsaatini kaçça garanti verdiğinizi arkadaşlarımız ifade ettiler. Bir de yani "Bunlar yerli, milli." filan diyorsunuz, işte "Nükleer enerji üreteceğiz." filan diyorsunuz ama -arkadaşlarımız yine anlattılar- Ruslarla yapılan anlaşma bu nükleer santralin yerlilikle, millilikle hiçbir ilişkisinin olmadığını açık, net bir şekilde ortaya koyuyor.

Sayın Bakanımızın sunumunda, arz güvenliğinden, kaynak çeşitliliğinden, yerli kaynaktan maksimum ölçüde yararlanmadan, dışa bağımlılığın azalmasından, düşük maliyet, enerji verimliliği, çevre... Bakın, Sayın Bakanımızın ince yazılarla yazılmış bir sunum yaptı bize, 20 sayfalık falan. Burada, "Sürdürülebilir Enerji ve Çevre" diye bir başlık da açılmış; 1,5 paragraf. Bu bile sizin Hükümetinizin, Kabinenizin -artık "Hükümet" demiyor musunuz, ne diyorsunuz- bu işe nasıl baktığımı açık bir şekilde ortaya koyuyor. Kurulan cümleleri okuyup zaman kaybetmeyeyim. Bu cümleler de aslında, yani sadece verilen yer değil, öyle bir cümle yazarsınız ki verdiğiniz önem açık bir şekilde ortaya çıkar, öyle değil; kurduğunuz cümleler de Paris Anlaşması'nı... "Mecburen bir uyma zorunluluğumuz var Paris Anlaşması'yla ilgili filan, bununla ilgili de işte, biz buradaki yükümlülüklerimizi azaltmak için de çalışıyoruz." Yani "Çevreyi kirletmeye devam edeceğiz, bunun için dünyadan yetki almaya çalışıyoruz." gibi bir cümle kurmuşsunuz. Bu bile, tek başına bu ayıp bile yeter.

Değerli arkadaşlarım, bakın, bir örnek vereyim: Benim memleketim, Doğu Karadeniz, Rize, HES yapılıyor, HES. Şimdi, bu HES'le ilgili geçtiğimiz dönemlerde hem Plan ve Bütçe Komisyonunda hem başka yerlerde, her yerde tartıştık. Türkiye'nin enerji politikalarını göstermesi, sizin Hükümetinizin Türkiye'nin kaynaklarına ve değerlerine nasıl yaklaştığını göstermesi açısından da enteresandır. İşte, Türkiye'de hangi kaynaklardan ne kadar enerji üretiyoruz, ne kadar yerliye, milliyeye dönüştürülebile, yenilenebilir kaynağa ihtiyacımız var; bunların hepsi ortada. Ama Doğu Karadeniz'in o güzelim derelerine kurulan HES'ler... Ki bu HES'ler baraj falan değil değerli arkadaşlarım yani. Bu "HES" dediğimiz zaman, Doğu Karadeniz'de çok küçük miktarda enerji üretecek, küçük bir derenin üzerine kurulan değirmen ile Atatürk Barajı aynı şekilde "HES" adıyla adlandırılıyor, öyle değil yani. Bu

HES'ler boru tipi HES'ler mi diyelim? Su bir yerden alınıyor; ırmağın, o derenin 3 kilometre, 5 kilometre, 10 kilometresi tamamen kurutuluyor -can suyu filan diye bir palavra, yalan var; gelin, Sayın Cumhurbaşkanının evininin altındaki dereyi ben göstereyim, nasıl kurduğunu göstereyim size, gelin misafirim olun, göstereyim- alınıyor, ondan sonra akıtılıyor. Nedir bu? Neyi karşılayacak? Türkiye'nin enerji tüketiminin ne kadarını karşılayacak, defalarca sorduk. Hiç, kesin bir rakam veremediler; bazen "yüzde 5" dediler, bazen "yüzde 2,5" dediler, "yüzde 2" dediler. İTÜ'den bir arkadaşın yaptığı çalışmada "Yüzde 1,7'sini karşılayacak." diyorlar. Değerli arkadaşlarım, bu nasıl bir politikadır, nasıl öngörüdür? Diğer taraftan, diyorsunuz ki: "Bu bölgede insanlar yaşamaya devam etsin. Bu bölgede insanların yaşayabilmesi için de biz bu bölgede turizmi geliştireceğiz; dereler, vadiler falan, bunları pazarlayacağız." Yeşil Yollar falan, bir sürü şeyler yapıyorsunuz. Peki, dereleri yok ederek bunu nasıl sağlayacaksınız? Nasıl bir yaklaşımdır, nasıl bir hesaptır? Neyle izah ediyorsunuz?

Sonra, şöyle bir soru sordum geçtiğimiz dönemde Sayın Bakana: Bu, elektrikteki kayıp kaçak ile Doğu Karadeniz'de bu dereleri yok ederek kurduğunuz boru tipi HES'lerden üreteceğiniz enerji arasında şey ne? Kaçak ne kadar, yüzde 20 mi, yüzde 16 mı Sayın Bakanım? Biraz daha azaltıldı. Sonra, bu kaçığın tamamını, işte, doğuda, güneydoğuda, Urfa'da filan, orada kuyulardan su çeken çiftçiler falan yapmıyor ki. Siz zamanında iletim hatlarında gerekli yatırımları yapmadığınızdan dolayı, yanlış özelleştirmelerinizden dolayı da dünya kadar kayıp kaçak var ve bunların bedellerini biz ödüyoruz.

Yani enerji politikanızla ilgili gerçekten bu ülkenin bütün kaynaklarını, bütün değerlerini göz önüne alan ve on sene yirmi sene otuz sene elli sene sonrası için hesaplamalar yapan, ciddi bir politikanız, maalesef, yok.

Değerli arkadaşlarım, tabii, biz burada sadece 2019 yılı bütçesini konuşmuyoruz; 2017 yılının kesin hesaplarını da konuşuyoruz ve Sayıştay raporlarına bakıyoruz. Diğer bütün bakanlıkların raporlarında olduğu gibi, Enerji Bakanlığı ve bağlı ve ilgili kuruluşların Sayıştay raporlarına da bakıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlar mısınız lütfen Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Dur, daha yeni başladık.

İşte, "sonucu etkilemeyecek, idari para cezalarına ilişkin muhasebe kayıtlarının yapılmaması" gibi bir şeyler geçiyor. Ya, hiçbir yerinde, biraz evvel sözünü ettiğim, 100 milyar dolar -kesin rakamları, Sayın Bakan burada, söylesin- yani kamu-özel ortaklığıyla enerji alanında hangi yatırımları yapıyoruz ve bunlara ne gibi şeyler verilmiş, bunlarla ilgili hiçbir şey sormuyor. Sayın Bakan, geçen sene bütçeye 6,2 milyar TL para konulmuştu bu kamu-özel ortaklığındaki garantilerle ilgili, geri ödemelerle ilgili. Ne kadar enerji alanında kullanıldı? Siz bu konuyla ilgili bize bir şey söyleyecek misiniz? Biz baktık sizin şeylerinize, varsa ödeme hangi kalemden ödüyorsunuz? Geçen sene herhangi bir ödeme yaptı mı Enerji Bakanlığı bu enerji yatırımlarıyla ilgili? 2019'la ilgili bir kalem var mı bir yerde? Biz hiçbir yerde bulamadık. Nereden geliyor bu? Nasıl ödüyorsunuz? Kaç lira ödüyorsunuz? Ne kadar ödemeye başladınız? Ne kadar öngörüyorsunuz? Önümüzdeki yıllarda; 2019'da, 2020'de, 2021'de kamu-özel ortaklığı dolayısıyla, verdiğiniz garantiler dolayısıyla ne kadar ödeyeceksiniz? Bu konularla ilgili bir şey var mı?

Sayın Başkanımızın baskısıyla konuşuyoruz tabii, zaman baskısı var.

Bütün bakanlıklarda olduğu gibi, Enerji Bakanlığı da yeniden düzenlenmiş, 2 tane Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Enerji Bakanlığı da düzenlenmiş. Niye yapılmış? Ayrıntılara girecek şeylerimiz yok. Bazı kurumlar bugün kapatılmış, yarın tekrar açılmış; enteresan. Merak ettim, o kurumun personeli ne olmuş, o yeni açılana mı devredilmiş? Hayır, o kurumun personeli birtakım yerlere gitmiş, ilgisiz

yerlere gitmiş; yeni açılmış. Ne oluyor arkadaşlar? Yani bu McKinsey hakikaten sarayda duruyor mu, o mu yapıyor, niye yapıyor? Niye bir kurumu kapatıp yeniden açılıyorsunuz ve açarken personeli dağıtıyorsunuz? Bunlarla ilgili de bir şey bilemiyoruz.

Bir son cümleme izin ver...

BAŞKAN – Duyan da hiçbir şeye izin vermiyorum zannedecek.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Vermiyorsun Sayın Başkanım ya, vermiyorsun. 2 tane elma getiriyorsun bize Isparta’dan, ondan sonra gidiyor işler.

Şimdi, dünyada birincil enerji arzının yüzde 27’si, elektrik üretiminin ise yüzde 38’i kömürden sağlanmaktadır diyor, bizdeki rakamlar da belli. Bu konuyla ilgili, geçtiğimiz dönemde başlayan, yerli kömür üretilsin ve elektrik enerjisi bununla üretilsin diye müthiş çalışmalar var. Bu çalışmalar sonrasında dünya kadar lisans verildi, kömür çıkarılmaya başlandı, müthiş baskılar kuruldu. Oradaki problemlerle ilgili, geçen bütçe görüşülürken şu andaki Hazine ve Maliye Bakanı “Şöyle şöyle hallediyoruz.” filan dedi. Biz gidiyoruz, buralarda konuşuyoruz, aynı problemler, aynı sıkıntılar devam ediyor. Allah korusun, şu anda bir şey yok, hemen unutuyoruz biz ya; bir yer patlıyor, çöküyor, bir şey oluyor, hemen -aman- gidiyoruz oraya, unutuyoruz, üç ay sonra bir daha. Ya, durum nedir Sayın Bakanım? Gerçekten, buradaki bu madencilerin güvenliğiyle ilgili durum nedir? Bu konuyla ilgili siz de bize bir şey söyleyin, yeni dönemin Bakanı olarak bize lütfen bir şey söyleyin.

Tamam, bitti diyor, ben de burada bitireyim.

Bütçemiz tekrar hayırlı olsun.

BAŞKAN – Vallahi, söyleyecek bir şeyin kalmadı, onu da benim üzerime yıktın ya, helal olsun!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Girmiyorum, girmiyorum.

Başkanım, arkadaşlara bir öneride bulunacağım izin verirseniz.

BAŞKAN – Tabii ki.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, bu kamu-özel iş birliği projeleri, bunlar çok önemli projeler arkadaşlar. Size bu dünyada da öbür dünyada da çok müthiş bir sorumluluk getiriyor bunlar çünkü gelecek kuşakların, yüz sene, iki nesil sonraki insanların parasını, gelirlerini kullanıyoruz. Şimdi, hemşehrim Hakan Özyıldız, kendi sitesi var, hakanözyildiz.com, şuraya açıp girin, Hakan Bey kamu-özel sektör iş birliği projelerine bu kadar garanti verilmesini... Bu yazı 15 sayfalık bir yazı, lütfen bir okuyun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, arkadaşlar, okuyun.

Sayın Gürer, arkadaşların uçakları var, yolcu edelim değil mi? Böylece de gürültüden de kurtulacağız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Önce arkadaşlara söz verin Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Aydın...

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, Sayın Gürer’e de teşekkür ediyorum.

Öncelikle, 2019 bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. Daha sonra da Sayın Bakanın sunuşlarını dikkatlice izledik, dinledik. Şimdi, sunuş konuşmasının başında “Ülkeler için güvenli, yeterli miktarda, ucuz ve temiz enerji arzı sağlamak, ekonomik ve sosyal hayatın temel problemleri arasında yerini almaktadır.” demiş ve bunun çözümleriyle ilgili de devamında sunuşlarını

yaptı.Şimdi, temiz, ucuz, ekonomik enerjinin başında hepimiz biliyoruz ki nükleer enerji gelmiyor. Şimdi, bu doğanın bizden sonraki nesillere de lazım olduğunu ve sadece insanlara değil, bütün canlılara lazım olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Einstein'ın çok meşhur bir lafı var “Eğer yeryüzünden arılar yok olursa dört yıl içerisinde dünyada yaşam sona erer.” diyor. Dolayısıyla, bunları yaparken daha sonraki kuşakları ve aynı zamanda, yaşayan bütün canlıları düşünmemiz gerekiyor. Mersin Akkuyu’da temelini attınız “4 Nisan 2018” diye burada da yazmışsınız. Oraları görenler bilir, gerçekten tam doğa cenneti olan yerlerin göbeğine temel attınız, bunun maliyetini, bunun aynı zamanda bir nükleer bomba gibi ülkenin kalbine saplanabileceğini, kontrolünün tamamen Ruslarda olacağını, yarın aramız bozulduğunda nereye gidebileceğini zaten sizler de mutlaka analiz etmişsinizdir. Yine, Sinop’ta yapmayı planladığımız yer –ki orayı da gezdik- gerçekten cennet gibi bir yer. Özellikle böyle cennet gibi yerler mi olsun isteniyor bu nükleer santral planlayıcılarından? Ve İğneada bir diğer düşündüğünüz nokta, yeryüzünde belki olmayan bir yer, longozlarıyla, güzellikleriyle. Dolayısıyla, sizin sunuşta, girişte yaptığımız bu temiz, yenilenebilir, doğaya zarar vermeyen enerji şekli ile uygulamalarınız çelişiyor. Bu çelişkiler de umarım sizin Bakanlığınız döneminde değişir. Tabii, farklı taahhütler, işte, biraz önce Bekaroğlu’nun da söylediği, gelecekte ve öbür dünyada da yap-işlet-devret ya da işte, yap-işlet-kırışalım modelleri hepimize yarın zararlar verecektir diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, bu yap-işlet-devret modelleri yapılırken de kamu-özel iş birliğinin ekonomimiz açısından finansman olarak da çok büyük sıkıntılar yarattığını ve torunlarımızın torunlarının dahi bunları ödemek için çalışacağını ama ne kadar başarılı olabileceğini de aslında bugünden görmek çok zor değil. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti, bu topraklar bunları zamanında kapitülasyonlarla yaşadı ve yeni Türkiye Cumhuriyeti de Osmanlı’dan kalma o borçları ödemekle uğraştı. Hani, iktidarın deyimiyle “Borç alan, yönetilmeyi kabul eder.” mantığı aslında tam bu yap-işlet-devret modellerinde de ortaya çıkıyor.

Biraz da bölgeden bahsedeyim. Biyokütle atık enerji tesisiyle ilgili Büyükşehir Karaağz köyünde bir ruhsat vermişsiniz, muhtemelen Ankara’dan, hiç yerine gidilip bakılmadan, bir günde sizin belediyelerinizden ruhsat alarak. Oradaki kendi kendine yeten, tarım ve hayvancılık yapan köylüye -ki 10 bin küçükbaş hayvanın olduğu bir köyden bahsediyorum, 200 haneli- halka sorulmadan “Köylü istiyor mu, istemiyor mu?” denilmeden ÇED raporu alınmış ama kâğıt üstünde alınarak yapılmış ve tümülüs yolu ile bir antik kentin kalıntıları üzerinde yapılan kazılarla ki Kültür ve Tabiat Kurulunun burada kazı yapılması, sonucuna göre de karar verilmesi konusunda kararı olmasına rağmen şirket hiçbir şey dinlemeden tam gaz devam ediyor. Valimiz gitti, sağ olsun, o konuda yargı kararlarını bekleyeceğini söylemişti. Onun da bundan sonra takipçisi olursanız Sayın Bakanım, bu çok önemli çünkü size yüzde 92 oy veren bir köyden bahsediyoruz, benim kendi memleketim ve gerçekten bütün o Uludağ’ın ormanlarını... “Ağaç yakarak biz burada enerji üreteceğiz.” İki sene sonra dağda bir ağaç kalmaz. “Ağaç vereceğiz, fidan vereceğiz, dallarını keseceğiz, orada yakacağız.” Ama 10 milyon dolarlık bir yatırımın da ağaçla gitmeyeceğini hepimiz az çok tahmin edebiliyoruz. Bununla da özel olarak ilgilenirseniz Sayın Bakan çok memnun kalırız.

Son olarak da herkesi ilgilendiren, 81 milyonu ilgilendiren şu elektrik faturası. Burada 24 TL’lik bir kullanım olmuş, gelen fatura 43 lira. Eklemiş işte, dağıtım bedeli demiş, hizmet bedeli demiş, ÖTV, KDV, bir de TRT payı. Bu TRT payı neden sadece iktidara yandaşlık yapan, sadece iktidarın bir yayın organı gibi program yapan bir kanala veriliyor, bunu anlamakta güçlük çekiyoruz. Bunun da oradan kaldırılmasını talep ediyoruz. Hatta, TRT’yi kapatsanız da olur çünkü 200 tane araç aldılar bu paralarla; yazık günah diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akın...

AHMET AKIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, anlayışınıza teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, değerli üyeler, bürokrat arkadaşlar; saygılar sunuyorum.

Sayın Bakanım, iki gün önce galiba Balıkesir’deydi, öncelikle, biz orada yoktuk, buradan da tekrar, memleketimize hoş geldi, teşekkür ederiz diyorum.

Şimdi, Sayın Bakanım, aynı şeylere girmemeye gayret göstereceğim, Amerika Birleşik Devletleri’nin İran’a yönelik yaptırım kararları var, ben bunun ülkemiz adına çok önemli olduğunu düşünüyorum, burada uygulanacak olan politikaların özellikle. Şimdi, 8 ülkenin muafiyet dışı kalacağı iddiası var, böyle bir iddia gerçekten var mı? Ayrıca, Türkiye o ülkelerin arasında mıdır? Bir de siz “Ben de böyle bir duyum aldım.” dediniz, acaba siz bu duyumu nereden aldınız, kimden duyduunuz? Bizimle de paylaşır mısınız çünkü ülkemiz adına önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Bir de Amerika Birleşik Devletleri geçen dönem İran’a yaptırım süresinde istisna uygulamışlardı. Burada bizim İran’dan aldığımız petrol günlük 200 bin varildi, kısaltmayla 100 bine döndü. Burada da buna benzer bir olay olacak mı diye sormak istiyorum.

Aynı zamanda, bu Suudi Arabistan olayı sonrası elimizin rahatlamış olma ihtimali var mı size göre? Amerika Birleşik Devletleri’nin tutumunda ayrıca bir yumuşama bekliyor musunuz?

BOTAŞ’ın doğal gaza yaptığı indirim var, yüzde 9’luk bir indirim. Yalnız, bu indirim vatandaşa gelmiyor Sayın Bakan. Şimdi, burada dağıtım şirketlerinin, elektrik şirketlerinin –yanlış anlaşılmasın- kârına kâr katan fakat vatandaşın belini iyice büken bir ortama geldi bu. Sayın Cumhurbaşkanı demişti ki 7 lira olduğu zaman “Bu kişileri zabıtaya şikâyet edin, fırsatçıları, spotçuları zabıtaya şikâyet edin.” Fakat burada en büyük fırsatçılığı yaptığı gözükken, ortada bu zamları yapıp milletin belini büken, sizin Bakanlığımıza bağlı olan BOTAŞ ve EPDK değil mi? Çünkü 7 lira iken zamları yaptınız arka arkaya, 5,5 liraya indi, hâlâ milletin indirim gördüğü yok. Yüzde 20’nin üzerinde bir indirim yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Ayrıca, 1.604 lira asgari ücret alan bir vatandaşın bütün maaşının dörtte 1’ini elektrik ve doğal gaza vererek nasıl geçineceğini bir hesaplar mısınız. Bütün hesap uzmanları bir araya gelse bunun altından çıkamaz çünkü bizim milletimiz gerçekten sihirbazlık yapıyor. Kış geldi Sayın Bakanım, şimdi evler soğuyacak, çocuklar okullarda, okuldan geldikleri zaman derslerine çalışacaklar, bu konuda bir kanun teklifi vermiştik, doğal gazda, özellikle konutta kullanılan doğal gazda ÖTV’nin kaldırılması, KDV’nin de yüzde 1’e indirilmesiyle ilgili. Bu yüzden, sizden bu konuda destek rica ediyoruz. Yani enerji politikalarında herhangi bir siyasi partinin bir şeyi olamaz çünkü millî bir enerji olması gerekiyor. Sizin de buraya yazdığınız gibi “millî enerji” olmanızı sizden Türk milleti adına bekliyoruz Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, merak ettiğim bir konu var, Enerji Bakanlığının binasının elektriğini biz kendimiz üretebiliyor muyuz? Birisine “Enerjimizi üretin.” derken kendimiz yapamıyorsak bunda abesle iştigallik var demektir. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak kendi enerjimizi kendimiz üretmek için kendi binamızda çalışmalara başladık. Sizden de bu konuda atılım yapmanızı, Mecliste olsun, kamu kurumlarında olsun elektriğini kendimiz üretmemiz konusunda destek vermenizi istiyorum.

Ayrıca, devamlı dile getiriyoruz, termik santrallerle ilgili sorunları. Bu termik santrallerin rehabilite edilmesi lazım Sayın Bakanım. Gerçekten, mevcut termik santrallerin durumu iç açıcı değil. Onun için, termik santrallerin satışı yapıldığı zaman da mevcut hâliyle devam etmesi yönünde bazı kararlar alınıyor ve bu, Türk milletine bir kötülük olarak gözüktüyor çünkü oradaki insanlar daha fazla zehir soluyor, daha fazla zehirle iç içe oluyor. Bu konuda da sizden destek bekliyoruz.

Sayın Bakanım, biliyorsunuz, enerji politikalarının amacı ülkemizin dışa bağımlılığının azaltılmasıdır. Sizin de bu konuda çalışmalar yapmak istediğinizi tahmin ediyorum. Görüntü öyle olmasa da mücadele var, biz de bunu destekliyoruz. Ancak, enerji verimliliğiyle alakalı, bana göre Türkiye'nin en büyük doğal enerji kaynaklarından bir tanesi olarak gördüğüm ve enerji verimliliği konusunda en az yüzde 20'lik bir potansiyeli olduğunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akın, teşekkür ediyorum.

Son cümlelerinizi alayım.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Bu konuda desteğinizi ve bu konudaki tedbiri almanızı sizden bekliyoruz Sayın Bakanım.

Bir de bu temiz kömürle alakalı demiştiniz, bir de Tuz Gölü'ndeki depo var. Ya, koskoca havalimanı bitiyor iki senede, bu Tuz Gölü on senedir bitmiyor, on beş senedir bitmiyor. Bu konuyla ilgili yeniden bir tezek davası yaşamayalım.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan...

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; kıymetli Bakanımız ve değerli ekibini saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce yenilenebilir enerji başlıklarını incelerken burada biyogaz enerji santralleriyle ilgili bir kelimeye rastlayamadım. Özellikle göçün çok önemli noktalarından birisi de kırsaldaki ekonomik gelişimlerin zayıflığıyla ilgili. Özellikle biyogaz enerji santralleri... Ki biliyorsunuz, siz Almanya'yla son dönemde bir çalışma yürütüyorsunuz ve bence en önemli ülkelerden birisi özellikle biyogaz konusunda ve yenilenebilir enerji konusunda Almanya. Biyogaz tabii ki çiftçilerin ürettiği yağlı bitkiler... Ki bundan on yıl önce başladı özellikle biyodizel fakat akaryakıt lobisi binde 5'lik dizele katılacak katkıya dahi tahammül edemedi ve yüzde 65 ÖTV'yle birlikte biyodizel olayı Türkiye'de başlamadan maalesef bitti.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; biyodizelin artışı şu: Özellikle çiftçi kendi ürettiği yağından, önce yağ ihtiyacını karşılayabiliyor, ailesinin ihtiyacını ve bu yağdan küçük bir çevrim faaliyetiyle birlikte biyodizelini üretiyor, kendi biçerdöveri dâhil olmak üzere traktörüne kadar bunun motorin ihtiyacını biyodizelle karşılıyor ve burada elde ettiği yağlı bitkilerle ilgili küspeden hayvancılık yapıyor. Hayvancılıkla birlikte, hayvansal atık ve bitkisel atıklarla birlikte biyogaz enerji santralleri ki bazen orta ölçekli, bazen küçük ölçekli ama orta ölçekliler de olsa... Belki çok büyük bir ekonomik katkı sağlayamayabilir bir nükleer enerjiye baktığınızda, diğer kömüre baktığınızda ama özellikle göçün engellenmesi ve çiftçinin desteklenmesi açısından Tarım Bakanlığıyla birlikte bir mevzuat geliştirilirse özellikle biyogazın ülkemiz geleceği için de çiftçilerimiz için de önemli olacağını düşünüyorum. Kendi

ihtiyacının dışında kalan enerjiyi de uluslararası sisteme verip oradan da gelir elde edilebiliyor. Tabii ki Almanya iyi bir örnek ve sizin de Almanya'yla ilgili bu çalışmalarınızı da takdir ettiğimi belirtmek istiyorum.

Sayın Bakan, bir de Bakanlığınız üzerinde çok bilgi kirliliği var. Bazen de çok hak etmediğiniz anlamda eleştiriler alıyorsunuz ama uzman eksikliği ve yeterli kadar bilgilendirme yapamadığınızdan dolayı Bakanlığınız üzerinde maalesef fazla anlamda bilgi kirliliği var. “Çantacı” tabir edilen, işte “Ben santral kuracağım, lisans var, şu var.” adı altında toplumu ve yatırımcıları dolandırmaya ve bununla menfaat sağlamaya çalışan gruplar var. Bu da Bakanlığınıza gölge düşürüyor. Bununla ilgili bir çalışma yaparsanız en azından Bakanlığınız adına da bir katkı olacaktır.

Özellikle yatırımcıların bana ulaştırdıkları notlarda mevzuatın sık değiştirildiğinden, sık değişiklikten dolayı da... İnsanların yatırım yaparken mutlaka güven duymaları gerekiyor. Bunun için de mutlaka mevzuat değişikliklerini daha stabil hâle getirmek herkesin, uzun vadeli yatırım yapacak yatırımcıların da önünün açılması açısından önemli.

Çevre hassasiyeti çok önemli çünkü biz bu çevreyi gelecek nesillere borçluyuz. Bizim onlardan devraldığımızı düşünmemiz lazım. O yüzden de çevre hassasiyetinin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Biraz önce sunumunuz esnasında çatı güneş sistemi kısmında mevzuat kolaylığı sağlayacağımızı söylediniz. Evet, ucuz güneş panelleri üretimiyle, çatı güneş sistemleriyle ilgili mevzuatı kolaylaştırdığımızda öncelikle ben bir milletvekili ve bir iş adamı, sanayici olarak kendi fabrikamın üstünü sizin bu enerji panelleriyle kapatacağımı ve açılışı da size yaptıracağımı buradan söylemek istiyorum Sayın Bakan.

Bir de tabii ki bizim nesil bilir, özellikle 1980’li yıllarda “Hora” diye bir gemimiz vardı, MTA SİSMİK 1 diye; ne zaman Ege’ye açılrsa Yunanistan’la aramızda sorunlar olurdu. Ben de Hora’yı büyük bir gemi zannedirdim. Sonra Urla’da demirli olduğunu gördüğümde böyle bizim gırgırlardan bir tık büyük olduğunu gördüm ama cesameti... Şimdi bizim karasularımızda Barbaros Hayrettin ve Oruç Reis’in dolaşmasının ülkemiz adına da gurur verici olduğunu söylemek istiyorum. Bir aydır da Antalya Limanı’nda. Önce herkes “Işıklı bir kule var, nedir bu?” dedi, işte bizim Fatih sondaj gemisi olduğunu biz ifade ettik. Bir aydır Antalya’da demirliydi, 31 Ekim itibarıyla Alanya’da derin sondaja başladığını duyuyorum. Bir Antalya Milletvekili olarak Akdeniz’deki bu derin sondajdan çok gurur duyduğumuzu, dünyanın 16 gemisi içinde 5’inci sırada olmasından gurur duyduğumuzu belirtmek istiyorum.

Bir de Türk ordusuna, özellikle Deniz Kuvvetlerine yapılan operasyonun nedenini şimdi çok daha iyi anlayabiliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başkan, lütfen son cümlelerinizi alayım.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Çünkü Doğu Akdeniz’deki enerji havzasında eğer güçlü bir deniz kuvvetleriniz olmasa o enerji havzasında önemli ekonomik değerler sağlayamazsınız. Deniz Kuvvetlerimizin bu dönemde yenilenmesi ve güçlenmesine katkı sağlamak da Türk milletinin borcudur.

Ben Sayın Bakanın daha önce Müsteşar olması ve mevzuata hâkim olması sebebiyle Türk ekonomisine, Türk milletinin geleceğine katkı sağlayacağını umut ediyor, saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arslan...

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Bakana hemen ilk sözüm şu olacak: Türkiye dünyanın en pahalı benzinini kullanıyor. Bunun farkında mısınız Sayın Bakan? Bunu öncelikle sormak istiyorum.

Tabii, bununla birlikte özellikle saray rejiminin ekonominin üç yüzyıllık gerçeklerini, para politikasının temel kurallarını enerjideki küresel ilişkileri ters yüz edip krizi derinleştirirken siz de Enerji Bakanlığının önüne somut adımlar koymak yerine enerji arz güvenliğini tehlikeye atmaya çalışıyorsunuz.

Satın alma gücü paritesine göre Avrupa'nın en pahalı elektriğini kullanan ülkelerden biriyiz. Döviz düşerken elektrik, doğal gaz ve enerji bedellerinde kapsamlı bir indirime ve vergi düzenlemesine gidilmemesi sebebiyle evlerin ve işletmelerin belini bu faturalar bükmektedir. Özellikle sanayicimizin gün geçtikçe zora girdiğini de belirtmek isterim. Artık temel üretim ve tüketim ürünü olan elektrikte, doğal gazda, benzinde tahsil edilen vergilerin tamamını kalıcı biçimde yüzde 1'e düşürmek varken hâlâ geçici çözümlerle dolaylı vergilerin sırtından sarayın israf bütçesine katkı yapmaya devam ettiğinizi belirtmek isterim.

Sinop ve Mersin'deki nükleer santraller için ilk ihale süreçlerinde hiç yer almayan devlet teşvik ve destekleri, vergi muafiyetleri bir gece yarısı düzenlemesiyle yasalaştırılıyor. Bu ihalelere bu teşvik ve desteklerin olacağından habersiz giren firmalar adil rekabetin, hukuk güvenliğinin, piyasa ilkelerinin tümüyle rafa kalktığını görmüşlerdir.

TL'deki erimeye karşılık enerjide tüm alım garantileri döviz üzerinden veriliyor. Olması gerekenlerin ve bütçede yer alması gerekenlerin, özellikle bu tür yüksek tahsilatların da bütçeye gelecekte yük olacağını, özellikle taahhütlerin yük olacağını da belirtmek istiyorum. Enerjiyi sağlayan firmalar alım garantisizle kârını katlarken devletin kasasından belli şirketleri zenginleştirmeye devam ediyorsunuz. Anlaşma her ne kadar sizin zamanınızda yapılmadıysa da hele nükleer enerji yatırımları için verdiğiniz fiyatların gerçekten geleceğimiz için çok büyük bir yük getireceğini belirtmek istiyorum ve bundan vazgeçilebilirse bir an önce vazgeçilmesini, hele hele üçüncü bir nükleer enerji santralının yapımı gibi bir girişimden kesinlikle vazgeçilmesini diliyorum. Çünkü bugün verdiğimiz 12 sent civarındaki ücretin gelecek dönemlerde kur artışları sebebiyle inanılmaz bir fiyatlara geleceğini, Türkiye'nin de gerçekten geleceğini tüketceğini ve bütçeyi de inanılmaz yüklerle karşı karşıya bırakacağını görmeyi isterim.

Bakanlığımızca bazı kesimler kollanırken diğer taraftaki çiftçinin, sanayicinin, esnafın kullandığı enerji maliyetlerini düşürmenin adımını maalesef atmıyorsunuz. ÜFE'nin yüzde 46'yı bulduğu bir ekonomide TÜFE yüzde 25'lerdeyse, üreten kesim bunu sene başından itibaren fiyatlara yansıtmaya başladığında asıl o zaman büyük krizi yaşayacağımızı belirtmek isterim. Buna karşı enerji maliyetlerinde kalıcı bir önlem düşünmüyor musunuz? Elektrikte haneler ve şirketlerde yüzde 40'ları aşan zamların, daralan piyasaları ve geçinemeyen haneleri daha büyük bir krize soktuğunu da belirtmek isterim.

Sanayi elektriğindeki ve doğal gaz bedelindeki son zamları hatırlarsanız Sayın Bakan, Türkiye'de sanayici üretmesin, esnaf lambasını yakmasın, çiftçi tarımsal destekleme almasın gibi bir yolu deniyorsunuz. Doğal gaz indirimini yalnızca elektrik üreten santrallere ve işletmelere yaparak üretim yapan diğer alanları maalesef göz ardı ettiniz. Bu haksızlığı hemen gidermenizi bekliyoruz ve istiyoruz. Saray ve daha birkaç ay önce dağıtım şirketlerinin çıkarına çalıştığımızı, çiftçinin emeğini yok saydığımızı, sulama elektriği borcu olan çiftçinin borcunu tarımsal destekleme ödemesinden mahsup ederek dağıtım şirketlerinin kasasına yatırmak hangi sosyal devlet sözlüğünde yazıyor Sayın Bakan?

Hâlâ bekleyen bir gizli kararnameden söz ediliyor. Dicle Elektrik için adrese teslim çıkarıldığı söylenen bu düzenlemeyi açıklayacak mısınız? Sulama borcu olan çiftçinin borçlarına karşılık destekleme ödemeleri, Dicle Elektrik...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arslan, son cümlelerinizi alayım.

KAZIM ARSLAN (Denizli) - Ekonomik krizin sanayi, ticaret ve tarım girdilerindeki en ağır yüklerinden birisi enerji maliyetleri iken enerji üretimi, depolanması, dağıtımı, fiyatlanması konusunda izlenen hatalı politikalara devam etmeyiniz. Sanayideki elektrik ve doğal gaz yükünün aşırı artmış olması, fabrikaları önce konkordato, sonra da iflasın eşiğine getireceği bir gerçektir. Fabrikaların kapanması demek işsizlik demektir. Bunu özellikle dikkate almanızı ve bu konuda mutlaka, artık bu zamların gerçekleştirilmemesini ve yürürlüğe konulmamasını istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Bir şeyi daha hemen söylemek istiyorum, sözümü bitiriyorum.

Ayrıca, elektrik faturalarına ilave edilen kayıp kaçak bedeli, iletişim bedeli, bakım bedeli gibi ücret ilaveleri yapılmak suretiyle pahalı elektriğin kullanılmasının yolu açılıyor. Bu tip uygulamalara müdahale edip sonlandırmanızı istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Enginyurt...

CEMAL ENGİNYURT (Ordu) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Enerji Bakanımıza birkaç sorum olacak.

Tabii, öncelikle şunu belirtmek isterim: “AK PARTİ dünyanın en doğru işini yapsa da doğru demem.” diyenlerden değiliz. Enerji alanında hakikaten Türkiye çok önemli gelişmeler katetti. Hakikaten dünya standartlarına uygun bir enerji politikamız var. Bundan dolayı teşekkür ediyorum.

Lakin, biraz önce Sayın Aslan da kaçak, bakım bedelinden bahsederken hemen aklıma geldi. Enerji şirketlerini, özellikle elektrik dağıtım şirketlerini özelleştirdiniz, Ordu bölgesini de YEDAŞ – yani yemekten kaynaklı herhâlde- diye bir firmaya verdiniz, maşallah, ha bire yiyor, hiç de doymuyor. Ama kaçak, bakım ücreti alan bu firma, nedense otuz yıldır hiç bakım olmayan bölgelerde bakıma yönelik hiçbir çalışması yok. Bizim Ordu ilinde 80’li, 90’lı yıllarda elektrik direkleri çekilmiş, özelleşme olalı yaklaşık on yılı aşkın bir zaman olmuş, öyle zannediyorum, muhtemeldir ki bu ihaleyi alan firmalar beş yılda, on yılda bir bakım yapılacağına dair sözleşme yapmış ama şu ana kadar hiçbir yenileme çalışması olmadığı gibi, bu yönde bir gayret de yok, muhatap da yok. Yani muhtar kime gideceğini bilmiyor, gitse görüşemiyor. Geçenlerde Ordu’nun Kumru ilçesinin Fizme köyünü ziyarete gittim. Köylü toplandı “Bizim çok önemli bir sorunumuz var.” dedi. Ben de “Tabii, memnuniyetle, biz de gündeme getiririz.” dedim. “Sayın Vekilim, kafanı kaldırıp şu elektrik direğine bir bakar mısın?” Baktım, elektrik direğinde lambalar yanıyor. “Hayırdır.” dedim. “Bu lambalar sabah onda yanmaya başlıyor, akşam on olunca kararıyor. Kırk beş gündür bir muhatap bulup da ‘Devlet zarar ediyor, israf var. Bunu düzeltin.’ diyemedik kimseye.” dedi. Biz de milletvekili sıfatımızla yetkilileri aradık, demek ki bir kablonun yerini değiştirmek gerekiyormuş –otomatik ne atımlı deniyorsa işte teknik bilgi- onu yaptılar, söndü lambalar. Ama bizdeki bu elektrik direklerinin bakımsızlığı nelere mal oluyor? Ki,

buradaki vekillerimizin, sizin kurumunuzdakilerin de köylerinde, kentlerinde böyle, sürekli kesintiler oluyor. Televizyon, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi, buzdolapları bu voltaj düşüklüğünden dolayı bozuluyor.

Zaten, köylü kıt kanaat geçiniyor, fındığa parayı da daha yeni verdik para da etmiyor. Dolayısıyla bu insanlar çok şey istemiyorlar ki. Elektriğin parasını anında ödüyorlar. Dedim ya maşallah, öyle bir YEDAŞ'ınız var ki bir ödemesen aç-kapa yapıyor, 5 lira parayı ödemedi diye 32 lira aç-kapa parası alıyor. Bizim oralarda genelde mayıs ayında köye çıkılır, ekim ayı olunca köyden inilir dolayısıyla fatura da unutulabilir, nitekim unutuyor bir ay, ödeyeceği rakam 5 lira, aç-kapa 32 lira. Abone, altı ay parasını ödemezse, unutursa hemen sözleşmeyi iptal ediyorlar, 420 liraya yeniden sözleşme imzalıyorlar. Bu nasıl bir anlayış? Yani bu paraları alanların bunun karşılığında hizmet vermesi gerekmiyor mu Sayın Bakanım, görevi hizmet vermek değil mi? Neyin özelleşmiş bir sektörü bu? Kime hizmet ediyor, neye hizmet ediyor? Köylü bundan çok perişan, özellikle kış aylarında perişanlık had safhada. Ordu'nun 6-7 kilometre yukarısına çıktığında tamamında bu elektrik kesintileri her kış yaşanıyor, her yaz voltaj düşüklükleri yaşanıyor, bu da büyük bir mağduriyet yaratıyor. Bu mağduriyetin acilen giderilmesi gerektiğini düşünüyorum. Köylünün bizden talebi budur, muhtarların bizden talebi budur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Enginyurt, toplarsanız son cümlelerinle.

CEMAL ENGİNYURT (Ordu) – Ünye ilçesinde bir termik santral var. Bu termik santral bize göre ciddi anlamda tarıma zarar veriyor, fındık hasadında büyük sıkıntılar yaratıldı. Bu termik santralin verdiği zararın giderilmesi noktasında veya bu firmanın uyarılması noktasında Sayın Bakanım, sizden gerekli tedbirlerin alınmasını istiyorum çünkü tarım, özellikle tek geçim kaynağımız olan fındık bundan çok ciddi zarar görüyor.

Çok teşekkür ediyorum.

Bütçeniz şimdiden hayırlı olsun.

BAŞKAN – Sayın Enginyurt, teşekkür ederim.

Sayın Sezgin...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım, değerli basın mensupları...

Sayın Bakan, başka arkadaşlarımız da değindiler, Rusya sağlam bir enerji tedarikçisi ancak Rusya'ya olağanüstü bir bağımlılığımız olduğu kesin, özellikle doğal gazda bu bariz. Bu oranın düşürülmesi için bir planınız var mı? Çeşitlendirme çalışmalarının sürdürdüğünü söylediniz, belirttiniz, biraz daha ayrıntıya girebilir misiniz bu konuda? Doğu Akdeniz ve Irak gazıyla ilgili çalışmalar hangi safhada?

Hükümet politikaları Türkiye'nin bir enerji merkezi değil, bir transit merkezi olması yönünde şekilleniyor doğal gaz alanında. DAP, Türk Akımı'nın muhtemel devamı, bu sinyalleri net olarak veriyor. Bu durumun HUB olma iddialarımızın çok gerisine düştüğümüzü ve enerji alanında Türkiye'yi ağırlıklı bir aktör hâline getiremeyeceği belli. Doğu Akdeniz yataklarından ülkemize anlamlı ve hâkim olacağımız bir bağlantı kurulmadığı takdirde HUB'a dönüşmemiz mümkün değil. Enerji Bakanlığı olarak Türkiye'nin HUB hâline getirilmesi yönünde bir politikanız var mı?

İran ambargosu tabii ki çok önemli bir konu ama arkadaşlarım ayrıntılarıyla değindiler, sorularını sordular, ben o konuya değinmeyeceğim ama anladığım kadarıyla petrol bir tarafı, orada belirsizlik var, gazda muafiyet tanınacak gibi gözüküyor, gaz alımımızda. Bunu teyit etmek istiyorum.

Akkuyu Nükleer Santrali'nin temeli atıldı ama kamuoyuna yansıyan bir finansman sorunu vardı, Sayın Yılmaz da bu hususa değindi. Bu sorun aşıldı mı? Ayrıca santral tam olarak devreye girdiği takdirde işletmede toplam kaç Rus vatandaşı fiilen çalışacak ve kaç Rus vatandaşı Akkuyu'da aileleriyle birlikte bulunacak, ikamet edecek?

Öte yandan, iki nükleer santral daha öngörülüyor. Arkadaşlarımın bir kısmı haklı endişeler ifade ettiler. Ben pek kaygılanmıyorum bu konuda, zira mevcut ekonomik ve finans koşullarımız bağlamında bu iki santralin gerçekleştirilmesini fevkalade zor görüyorum. Ayrıca yatırımcıların böyle bir yatırımı göze almaları için gerekli güveni duymadıkları kanaatindeyim.

Hazar Denizi'nin paylaşımıyla ilgili çok yeni bir anlaşma sağlandı biliyorsunuz. Bu anlaşmanın Türkmen gazının Türkiye'ye taşınması konusunda bir katkısı olacak mı? Bu bize bu projeye ilgili yeni bir ufuk açıyor mu?

Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim tabii ki dünyanın her tarafında olduğu gibi Türkiye'de de desteklenmektedir, siz de sunumunuzda bundan söz ettiniz Sayın Bakan. Elbette bu yönelimi hepimiz desteklemeliyiz. Ancak bu kaynaklarla ilgili projelerde, bu projelere genel yaklaşımda ve bunların denetiminde çevre duyarlılıklarının, çevre ve insan sağlığı tahribatının hiçe sayıldığı çok örnek var. Siz çevreye uyumlu yatırımlardan söz ettiniz ama gördüğümüz bunu teyit etmiyor maalesef. Bu duruma diğer milletvekili arkadaşlarım da değindiler. Örneğin Aydın'da jeotermal elektrik santralleri mevcut işletme yöntemleriyle büyük tahribat, zarar ve geleceğe dönük risk yaratmaktadır insana, toprağa, suya, havaya. Bu konularda Sayın Bakan Bakanlığınıza 25 Temmuz ve 16 Ağustos tarihlerinde 2 ayrı soru önergesi vermiştim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen son cümlelerinizi alalım.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – On beş günlük cevap süresine rağmen yanıt alabilmiş değilim. Bu durumu bir nezaket eksikliği olarak görüyorum açıkçası ve elbette eleştiriyorum. Demokrasiden gittikçe uzaklaşıyoruz, bari Parlamente'ye gerekli saygı gösterilsin, devlet geleneklerine riayet edilsin. Bir iki sorum daha var, onları sonraya saklıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, elektrik ve doğal gazda Bakanlığımız enerji üreten şirketleri koruduğu kadar son tüketiciyi korumuyor. Enerjide bu yıl yapılan zamlar tüketicinin belini büktü. Enflasyonla mücadelede esnafın kapisına gönderilen zabitanın esasında Bakanlığımıza uğraması lazım. Yüksek Planlama Kurulu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun elektrik tarifesini üç ayda bir düzenlemesi gerektiğini belirlediği hâlde iki ayda 3 kez zam yaptınız. Vatandaşın bir de kayıp kaçak bedelleri sırtına vuruldu ve vatandaşın elektriği kullanırken yaşadığı dram arttı.

Bu arada özelleştirme öncesi TEDAŞ borçlarının -çiftçilerin sulama amaçlı elektrik borçlarının-faizleri de katlandı. Ödeme gücü olmayan çiftçilerden icra yoluyla tahsilata gidiliyor. Bu faizler silinmezse çiftçiler ekim yapamaz duruma gelecek. Özelleşen yerde firma daha acımasız. Enerji bedelini süresinde ödenmeyince elektrik kesiliyor ve ürün tarlada. Sulama suyu da enerjiyle çıktığı için çiftçi ektiği ürünü dahi hasat edemez duruma getiriliyor. Geçmişte hasat sonu beklenirdi, ona dahi olanak tanınmıyor.

Kesintisiz ve kaliteli enerji sağlanması kapsamında canlı bakım şeklinde süreci izlediğinizi ifade ediyorsunuz. Ama Anadolu’da elektrikli aletler ciddi zarar görecektir kadar kesintiler sürüyor. Taşrada yeterince altyapı yenilenmediğinden köylerin yanında kentlerde dahi enerji düzenli sağlanamıyor.

Sayın Bakan, “Enerjide dışa bağımlılıktan kurtulacağız.” sözü on altı yıldır söyleniyor ama dışa bağımlılık azalmıyor. 2018 yılının ilk dokuz ayında 74 adet petrol arama kuyusuyla 155 bin metre sondajda sağlanan fayda nedir? Bunun da yansıtılmasının masraf-sonuç neticesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Bir örnek: Yunanistan’ın egemenlik bölgesinde olmayan Taşoz Adası kıta sahanlığı ve münhasıran ekonomik bölge olarak Türkiye Cumhuriyeti’ne ait iken burada Yunan enerji şirketi tarafından hiçbir engelle karşılaşmadan yapılan, 2015 yılında başlatılan arama çalışmaları sonucu 7 petrol kuyusuna 2017 yılında 11 petrol kuyusu daha ekleyerek 3.823 varil ham petrol çıkarmaya başladı. 111 milyon varil petrol rezervi olan ve Türkiye’nin bölgesi sayılan alanda buna kim izin veriyor? Bunun Türkiye’yle bir bağı var mı? Bu konudaki çalışmalar hangi aşamada?

Keza, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun bugüne kadar verdiği lisanslardan kaçısı yatırıma dönüştü, iptal edilen var mı? Elektrik, doğal gaz ve petrol işletmelerinde lisanslı kaç şirket bulunuyor? Lisansla ilgili düzenlemeye sınırlar getirilmişti, ona uygulanıyor mu? İptal edilen lisans var mı? EPDK tarafından piyasaya faaliyetleri takibi sırasında yaptırım uygulanan şirket bulunuyor mu?

Madenlerde iş kazalarıyla oluşan iş cinayetlerine yönelik sorunlar devam ediyor. Bu bağlamda Bakanlığınızın önleyici önlemler konusunda yaptığı yeni çalışmalar bulunuyor mu? Eti Madenin, mülkünü boşaltıp yüksek fiyatlarla kiraya çıktığı biliniyor. Yıllık 20 milyona yakın kira neden ödeniyor? Hâlâ neden bir türlü Eti Madenin kendisi binasına kavuşmadı?

EÜAŞ’ın alım ihalelerinin birçoğunda ihaleler arasında aynı bölgede yüzde 25’lere varan farklar var. Bununla ilgili yapılan açıklamada da aynı bölgede aynı koşulda yapılan tekliflerin maliyetin altında gerçekleştiği yönünde garip bir yansıma var. Aynı bölgede yapılan bu değerlendirmelerde niye farklar oluşuyor?

Borlu çimento uygulamasına yönelik DSİ-Eti Maden-çimento firmaları iş birliğiyle yapılan çalışmalar hangi noktada? Borlu fren balatası, odun plastik kompozitler, borlu bileşiklerin yara iyileşmesi kullanımı ve borlu kaplamalar konusunda mesafe alınabildi mi? Bu konuda sürdürülen çalışmalar yine hâlâ devam noktasında mı? Demir çelik sektöründe bor kullanımının kok kalitesini artırması, gübre kullanımında yararlanılması gibi çalışmalarda istenilen verim alındı mı? Etimatic olarak çıkarılan borlu temizlik ürünü piyasada neden yeterince pazar bulamadı?

Bir de Sayın Bakan, son olarak da şunu belirtirim: Bir soru sordum. Bu soru sizin Bakanlığınızla ilgili. EÜAŞ’ın Afşin-Elbistan havzasında yapılan çalışmalarında tespit edilen 12 adet kültür varlığı var. Buranın gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra, yani bilimsel kazı alanı olup olmadığı, bununla ilgili çalışmalardan sonra sizin çalışmaların devamı gerekiyor. Bununla ilgili Afşin-Elbistan havzasında ve Konya Karapınar sahasında 6 adet kültür varlığı kurtarma kazılarının yapılabilmesine yönelik Bakanlığınızın durumunu sordum, ne yapıldığını, verilen yanıtta deniyor ki: “Önergede yer alan hususlar Bakanlığımızın görev, yetki ve sorumluluk alanında yer almadığından söz konusu önergeye ilişkin muhatap değişikliği yapılmasını arz ederiz.” Bizim sorduğumuz, kömür çıkarılan alanlarda bilimsel kazı yapılması gerektiği yönünde. Orada yapılan çalışmaların durdurulması var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Gürer, toparlayın lütfen, son cümlelerinizi alayım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bitireyim Sayın Başkan.

Bununla ilgili de çalışmalar başlatılmadı. Çünkü bu konuda yapılan bir çalışma olmadığı için bu sizin doğrudan Bakanlığınıza ait bir alanda yapılması gereken çalışma. Bununla ilgili arkadaşların herhâlde bilgisi yok. Bu vesileyle ilgili genel müdürlükle de görüşülürse bilgilendirileceklerini düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bizim yazılı sorularımıza da kapsayıcı ve açıklayıcı yanıtlar verilirse bundan da memnun oluruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN – Sayın Gürer, bu sorduklarınız yazılı varsa onu verelim, ben not alabildiklerini sanmıyorum, çok süratliydi yani.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkanım, milletvekiline beş dakika süre ayırıyorsunuz beş saatlik sunuma, nasıl yapalım? Beş dakikada bu kadar hızlı soruyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bıraksanız da hepsini tek tek...

BAŞKAN – Ben de hak verdiğim için yazılı alayım diyorum zaten yoksa hak vermeye veriyoruz da süre vermiyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yani “denetim” deniliyor da pek denetime benzemiyor bu yani.

CEMAL ENGİNYURT (Ordu) – Hak veriyorlar ama süre vermiyorlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Vallahi doğru.

BAŞKAN – Hak veriyoruz, süre vermiyoruz, evet, doğru.

Sayın Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuzu dinlerken gerçekten içimi ciddi bir kaygı kapladı. Yerli ve millî vurgulu enerji politikalarınızın satır aralarında doğayı, çevreyi, insan sağlığını, sularımızı, ormanlarımızı talan projesi olarak gördüğümü ifade etmek isterim. Ama bir şeyi hiç programınızda görmedim, enerji verimliliği, yani enerji tasarrufu. Aslında bu kitapçığın en başında şu cümlelerin yazmasını özellikle de beklerdim: “En ucuz ve çevreye, doğaya, insan sağlığına hiç zararı dokunmayan enerji, tasarruf edilen enerjidir.”

Sayın Bakan, 2002-2017 yılları arasında sadece kömür, petrol ve gaz tüccarlarına ödediğimiz para 563 milyar dolar. Bu rakamın önümüzdeki üç yılda açıkladığımız orta vadeli programda 179 milyar daha artacağı ifade edilmiştir. 2002’den 2017’ye kadarki cari açığımız 549 milyar dolar ama enerji ithalatına ödediğimiz para 563 milyar dolar yani enerji verimliliğiyle aslında cari açığımızı da kapatabilecek durumdayız.

Sayın Bakan, enerjide bağımsızlığı hedeflediğinizi ifade ettiniz, evet bağımsızlık da bizim vazgeçilmezimiz ancak üzülerik ifade etmek isterim ki önümüzdeki ve elimizdeki rakamlar sizin bağımsızlık vurgunuzla hiç örtüşmediği gibi, Sayın Bakan, bağımlısınız. Neden mi? 2002’de 8 milyon ton kömür ithal ediliyordu -iktidara geldiğiniz tarihtir- 2015’te bu rakam 33 milyon tona çıktı yani 8 kat daha arttı. 2000 yılında Türkiye’de ithal kömür yakan santral yoktu, bugün üretilen toplam enerjinin yüzde 22’sinin ithal kömürden, yüzde 27’sinin de ithal doğal gazdan olduğunun da altını çizerek belirtmek isterim.

“Kriz yok.” dediniz ancak kriz bahanesiyle yenilenebilir enerji yatırımları teşvikini TL’ye çevirme kararı aldınız. Altını çizerek ifade ediyorum, güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir enerjiyi TL’ye çeviriyorsunuz ama her ne hikmetse Akkuyu Nükleer Santrali 12,35; kömür 6 sent, bunu TL’ye çevirmeyi düşünmüyorsunuz. Bunun açıklanmasını da bir vatandaş olarak sizlerden bekliyoruz Sayın Bakan.

Yine söz Akkuyu’dan açılmışken doğaya, çevreye ve tarıma vereceği zararı birçok milletvekili arkadaşım ifade etti. Ben burada bir konunun altını Rus yetkililerin açıklamasıyla duyurmak ve çizmek isterim çünkü bu sözleşme gizli, bu bilgilere biz ulaşamıyoruz. Rusya Atom Enerjisi Bakanlığı Rosatom’un Başkanı Sergey Kiriyeenko, Rus tarafının bugüne kadar yer aldığı projelerde santralin kurulmasının ardından o ülkeden çekildiğini ancak Akkuyu Projesi’nde ise santral sahibi sıfatıyla kalıcı olarak kalacakları için büyük heyecan duyduklarını açıkladılar. Yani Rusya’dan önceden korkuyordunuz ülkemizi işgal edecek diye, maalesef attığımız imzayla Rusya’yı Akkuyu’ya taşıyorsunuz.

Yine 3 Nisan 2018 tarihinde Akkuyu’ya ilişkin Rosatom’un iştiraki Rusatom Energy International’in Genel Müdürü Anastasia Zoteev’a, bir açıklama yaptı, diyor ki açıklamasında: “Akkuyu’nun inşası başta makine inşa, yan ürünler ve meteoroloji alanlarında trilyonlarca rublelik sipariş demektir. Elbette Rosatom için çok sayıda sipariş söz konusudur. Bu, Rusya ekonomisi için ciddi bir gelişim ve Ruslar için ciddi bir –binlerce- istihdam anlamı taşıyor.” Sabah dediniz ya Sayın Bakan “Akkuyu’da 7 bin kişiye kalıcı istihdam yaratılacak.” ama sanıyorum bir şeyi söylemeyi unuttunuz, bu istihdam Ruslara ait olacak Değerli Bakan.

Şimdi, 12,35’lik Rus nükleer santraline para ödeyeceğiz. Peki, biz kurulu santrallerimizin gücünün farkında mıyız? Ülkemizde kurulu güç 87 bin megavat.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karaca, son cümlelerinizi alayım.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – 2017 yılında en yüksek kullanım 47 bin megavat yani kurulu gücümüzün yarısıyla enerji ihtiyacımızı karşılayabiliyoruz. İthalatçı bir enerji politikamız da olduğuna göre, peki, neden nükleer santrallerle kömür santralleriyle doğamızı, insan sağlığımızı, ormanlarımızı, sularımızı, göllerimizi maalesef yok etmeye çalışıyoruz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tarhan’ı göremiyorum

Sayın Şevkin...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım ve Komisyonun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bürokraside yüzde 10,89 üst düzey kadın temsiliyetini burada görünür kıldığı için Sayın Paylan’a milletvekili olarak teşekkür etmek istiyorum. Daha çok sayıda kadının bu üst düzey bürokraside yer almasını diliyorum bir kadın milletvekili olarak.

Sayın Komisyon üyeleri, Bakanlar Kurulunun 17 Ekim 2007 tarih ve 26673 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 2007/12632 sayılı Kararı’yla Adana’nın Ceyhan ilçesi Kurtpınar ve Sarımaçı mevkinde bulunan 13 milyon 471 bin 964 metrekaresel alana Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi kurulması planlanmıştır. Ceyhan Adana’da kurulması öngörülen Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi Projesi’nde on bir yıldır kayda değer bir ilerleme olmamıştır, kamuoyunda bölgeyle ilgili kuşkular oluşmuştur.

4/1/2010 tarih ve 2033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi sınırları değiştirilmiş, bölge alanının 13 milyar 471 bin 964 metrekare olduğu belirtilerek bölgede bulunan taşınmazların acele kamulaştırma kararı verilmiştir. Bu karara karşın bölgeyle ilgili altyapı yatırımlarının ve kamulaştırma çalışmalarının ne aşamada olduğu, bölgeye yatırım yapmak isteyen bir yatırımcının bürokratik olarak nasıl bir yol izleyeceği ve nereye başvuru yapması gerektiği konusunda bir açıklama yapılmamıştır. Bölgenin kurulmasıyla Adana'nın önemli bir enerji merkezi olacağı ve bu bölgeye yapılacak yatırımların hem bölge hem de ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacağı yönündeki beklentiler de on bir yıldan bu yana hayalden öteye geçememiştir. Oysa Bakanlar Kurulu kararı ekinde arazi koordinatları belirlenmesine, fiziki alanın tanımlanmasına rağmen, bölge, kuruluşundan bugüne kadar maalesef hala kamulaştırma çalışmaları tamamlanmamış, atıl bir bölge olarak durmaktadır. Hiçbir somut ilerlemenin olmadığı bölgede, yetkililer çalışmaların sürdüğü ve en kısa zamanda bitirileceği yönünde açıklamalar yaparak son dönemlerde kamu yatırımlarıyla da yeterli düzeyde desteklenmeyen, yürürlükteki teşvik mevzuatı çerçevesinde 2'nci bölgede yer alması ve çevredeki illerin daha fazla teşvik unsurlarından faydalanan 3'üncü, 4'üncü ve 5'inci bölgelerde yer almasının yarattığı haksız rekabet koşulları nedeniyle özel yatırımların da azaldığı, yeni yatırımların çevre illere kayması sonucunda cazibe merkezi olmaktan çıkan, sosyoekonomik gelişmişlik ve kalkınma göstergeleri bazlı sıralamalarda sürekli ivme kaybeden, net göç alan, şehir konumundan her yıl yaklaşık 10 bin net göç veren, en yüksek borç takibinin, işsizliğin en yüksek olduğu iller arasına girmiş, mutsuz, umutsuz bölge insanını avutma yoluna gidilmektedir.

Bölgenin işletmesi kuruluş yasası gereği Adana Sanayi Odasına verilmiştir. ADASO'ya bu kapsamda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 28 Mart 2008'de bir yazı gönderilerek, bölgenin kamulaştırılması çalışmalarının sonuna gelindiği ve acilen işletme müdürlüğünün kurulması gerektiği bildirilmiştir.

Sayın Bakan, son olarak 24 Haziran seçimlerine giderken Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yürüttüğü seçim kampanyasında "5 mega sanayi bölgesi kuruyoruz." diyerek bölgeyi sanki yeni bir projeymiş gibi kamuoyuna takdim etmiştir. Bir önceki dönem Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı görevini yürüten Sayın Faruk Özlü de 21 Aralık 2016 ve 20 Aralık 2017 tarihli genel kurullarda CHP'nin ilgili eleştirisine verdiği ilk yanıtta "Ham Petrol Ceyhan İhtisas Endüstri Bölgesi konusu vardı, soruldu. Bu konuda maalesef yerel yönetimler tarafından açılan mahkemeler devam ediyor, hukuki süreç devam ediyor, bununla ilgili önümüzdeki günlerde belki radikal bir tedbir almak durumunda kalacağız." şeklinde yanıt vermiştir. Endüstri bölgelerinde mülkiyetin devlette olduğunu hatırlatan Özlü "Altyapıyı devlet hazırlar, yatırımcı gelir yatırımını yapar. Dolayısıyla Ceyhan Endüstri Bölgesi'ni çok önemsiyoruz." diye cevap vermiştir. Ancak 2018 yatırım programında verilen rakamlara göre bu proje çerçevesinde 49 milyon 474 bin TL tutarında kamulaştırma harcaması yapıldığı anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, projenin fizibilite etüt raporunun hazırlanmasında bile oldukça yavaş kaldığı görülmektedir. Nitekim 2018 yatırım programı verilerine göre Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sahipliğinde yürütülen Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi Fizibilite Etüt Projesi için 2008-2020 döneminde 6 milyon liralık ödenek ayrılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şevkin, toparlayın lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu hızla gidilirse sadece projenin fizibilite etüdünün tamamlanması beş yüz doksan bir yılı bulacaktır. Adana'nın bunu beklemeye tahammülü kalmamıştır. Hayati önem taşıyan bu projenin bir an önce hayata geçirilmesi Türkiye açısından da, Türkiye ekonomisi açısından da son derece önemlidir. Buna dikkati çekmek istiyorum.

Bir de, Adana sanayicisinin özel olarak iletilmesini istediği 10 milyon kilovat elektrik kullanımı varmış yıllık. Saatlik elektrik fiyat artışlarıyla sanayicinin önünü göremediği konusunda sitemini buradan özellikle iletmek istiyorum.

Bir başka şey, bir jeoloji mühendisi olarak buradan belirtmek istiyorum: Milyonlarca yılda oluşan ve yenilenemeyen kaynak olan madenlerin cevher olarak ihraç edilmesi yerine işleyerek uç ürün olarak elde edilmesi ve madencilğe dayalı yan sanayinin geliştirilmesi, en can yakıcı hâle gelen işsizliği engelleyecek, istihdam olanakları yaratacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Şevkin, teşekkür ederim.

Sayın Ceylan...

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Bakan, Çanakkale jeotermal potansiyeli muazzam illerimizden biridir. Bir Çanakkaleli olarak hem benim hem de hemşehrilerimizin anlam veremediği gelişme ise, Çanakkale'nin hızla Türkiye'nin kazan dairesine dönüştürülmek istenmesidir. Tarımsal üretimin yerli, anaç tohumlarla en kaliteli şekilde yapıldığı bir kentte, çevre ve insan sağlığını hiç sayarak onlarca kömürlü termik santrale ruhsat verilmesini nasıl açıklayabilirsiniz? Çanakkale ilinde ve ülke genelinde ithal kömüre dayalı olarak üretim planlaması yapan kaç termik santrale bugüne kadar ruhsat verilmiştir? İthal kömüre dayalı olarak üretim yapacağını bildiren ve lisans projesi başvurusu yapan kaç termik santral projesi bulunmaktadır? Bunlardan kaç tane ÇED aşamasındadır? Çanakkale ilinde lisans almış ve lisans başvurusunda bulunmuş kaç termik santral projesi bulunmaktadır? Kaçının lisansı iptal edilmiştir? Bunlardan kaç tane ithal kömüre dayalı olarak lisans başvurusu yapmıştır? Çanakkale ilimizde biri yerli kömür, üçü ithal kömürden elektrik üretilmektedir. Çanakkale'de hava kirliliği değerleri sağlığı tehdit eder bir noktaya tırmanmış durumdadır. Türkiye'nin toplam kömür termik santrali kurulu gücü kaç megavat büyüklüğündedir? Çanakkale'de planlanan termik santrallerin tamamlanması durumunda Çanakkale şu anda Türkiye'nin toplam kömür termik kurulu gücünün yüzde 20'sini bünyesinde barındıracaktır. ÇED süreci devam eden termik santrallerin toplam gücü kaç megavat olacaktır? Çanakkale'deki işletmedeki kapasite 3.703 megavattır. Şu anda inşa hâlindeki kapasite 2.620 megavattır. İnşa hâlindeki termik santraller tamamlandığında kapasite 6.323 megavat olacaktır. Türkiye'nin şu andaki kurulu kömür termik santrallerinin 18.658 megavat olan gücünü baz alırsak ülkedeki kurulu termik santrallerin yüzde 33'ü tek başına, hem de ağırlıklı olarak ithal kömür santralleri yoluyla Çanakkale'nin coğrafyasında üretilecek, bu coğrafyaya yüklenecektir. Sayın Bakan, enerji alanında en yetkili ağız olarak buradan soruyorum: Çanakkale'ye kaç tane daha termik santral kurulmasına onay vereceksiniz?

Keşke Çanakkale'nin ve Çanakkalelilerin sorunları termik bacalarıyla sınırlı kalsa. Sayın Bakan, kentin doğasını tahrip eden bir diğer büyük sorun ise kentimizde ruhsat almakta hiç sıkıntı yaşamayan madencilik firmalarının faaliyetleridir. Çanakkale'nin üstünün altından değerli olduğunu defalarca anlatmamıza ve bu noktada onlarca sivil toplum örgütüyle birlikte, on binlerce Çanakkaleli tepki göstermemize rağmen, bunu karar vericilere bir türlü anlatamadık. Türkiye Cumhuriyeti'nin ön sözünün yazıldığı toprakları Çanakkale'ye yüz yıl önce savaş makineleriyle saldıran vahşi kapitalizmden

beslenen emperyalizm bugün altın madenciliği ve termik santraller eliyle saldırıyor. Özellikle dünya harikası Kaz Dağlarımız altın arama madenlerince talan edilmektedir. Anayasa'mızın 8'inci bölümü "Sağlık, çevre ve konut" başlığını taşımaktadır. 56'ncı maddenin bir ve ikinci fıkraları;

"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."

hükümleriyle, devletin çevrenin korunmasındaki sorumluluğunu ve görevini açıkça ortaya koymaktadır. Anayasal çerçeve bu kadar açık olmasına rağmen, bugün Çanakkale'de ya yargı hiçe sayılarak ya da mülki idare anayasal çerçeveyi göz ardı ederek verdiği kararlarla, özelde Çanakkale'nin ve aslında binlerce yıllık tarihi mirasıyla Kaz Dağları olarak bilinen Hira Dağı'nın yok edilmesine çanak tutmaktadır. Atıkhisar Su Barajı havzası içerisinde yer alan ÇED süreciyle ilgili yasal süreçleri tartışmalı olan Kirazlı Altın ve Gümüş Madeni Kapasite Artışı ve Zenginleştirme Tesisi Projesi için Çanakkale Valiliğinin gayrisihhi müessese ruhsatı vermiş olması, yaklaşık 2 milyon insanın sağlıklı, güvenilir, temiz içme suyu kaynağı olan havzanın kirletilmesine onay vermek anlamını taşımaktadır. Kirazlı madeniyle ÇED iptal davaları devam ederken, yer altı ve yer üstü su kaynaklarını, doğal varlıkları, biyolojik çeşitliliği, orman ekosistemini ve yaşam alanlarını yok edecek olan ağaç kesimine izin verenler maden şirketinin bir şekilde işletme ruhsatı alacağını öngörmüş olmalıdır ki, yapılan o kesimleri o dönem izlemekle yetinmiş ve görevlerini ifa etmeyerek yaşanan insanlık suçuna ortak olmuşlardır. Çanakkale Valiliğinin kararıyla ağaç katliamının ve Çanakkale'nin tek içme suyu kaynağı olan Atıkhisar Barajı su toplama havzasında siyanürle altın çıkarma faaliyetlerinin önü açılmış oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ceylan, son cümlelerinizi alayım.

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – 24 Haziranda, seçimlerin ardından verilen ÇED onaylarıyla, Çanakkale ve Kaz Dağları âdetâ ölüme mahkûm edilmektedir. Çanakkale, verimli toprakları ve sahip olduğu orman zenginliğiyle ülkemizin en zengin illeri arasındadır. Bu konuda önleyici ne yapmayı düşünüyorsunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bayır? Yok burada.

Sayın Demirtaş, buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekili arkadaşlarım, Enerji Bakanlığının değerli bürokratları; konuşmama başlamadan önce, hepimize en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum ve Bakanlığın da 2019 bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

"Değerli hazırım, AK PARTİ hükûmetleri döneminde cari açığın en önemli sebeplerinden biri olan enerji sektörünü konuşuyoruz. Bütçe sunumundan anlaşıldığı kadarıyla, bu açığı giderebilmek için bazı adımların atılması hedeflenmektedir, millî enerji ve maden politikaları uygulanacağı ifade edilmektedir. Ancak Türkiye ekonomisi iyiye gitmiyor, Türkiye'nin makroekonomik göstergelerinde büyük bozulmalar var. Bugün dolar 3,92'yi geçti, euro 4,62'yi geçti, önümüzdeki günlerde bu verilerin çok daha fazla bozulacağı ortadadır. Ekonomik verilerin büyük oranda bozulmaya başladığı bu süreçte elbette enerjide dışa bağımlılıktan kurtulmalıyız, elbette enerjide çeşitliliği, verimliliği ve milliliği sağlamalıyız. Aslında hepimiz aynı şeyleri düşünüyoruz, aynı hedefleri öngörüyoruz. Ancak üzülerek ifade edeyim, Hükümetinizin bu söylemleri ile uygulaması maalesef çelişmekte."

Evet değerli arkadaşlarım, bu konuşmayı geçen sene yaptık ve dolar 3,92'yi geçmişti, euro 4,62'yi geçmişti. Şimdi bir yıl sonra geldiğimiz noktaya baktığımızda, aynı şeyleri konuşuyoruz. Bu benim 4'üncü Enerji Bakanlığı bütçesine katılıp konuşma yapmam. Dört yıldır aynı şeyleri konuşuyoruz, bir arpa boyu yol ilerleyememiştir. Elbette Türkiye'nin ekonomisinin yapısal büyük sorunları var, dışa bağımlılık, dolarizasyon ve cari açık ve aynı yapısal sorunlar maalesef enerji sektöründe de var. Yine dışa bağımlılık, yine dolarizasyon, yine cari açık devam ediyor.

Evet değerli arkadaşlarım, bir cümle ifade etmek istiyorum: “Zonguldak havzasında, yerin 1.200 metre derinliğine kadar tespit edilen jeolojik rezervin 1 milyar 522 milyon ton olduğunu, bunun yüzde 48'inin, yani yaklaşık 735 milyon tonunun görünür rezerv olduğunu söyleyerek bu rezervin tamamının üretilmesi hâlinde 65,7 milyar dolar gelir elde edilecektir.” diyor bir genel müdürümüz. Kim söylüyor bunu? TTK Genel Müdürümüz, değerli bürokratımız Sayın Kazım Eroğlu söylüyor. Ne zaman söylemiş? Geçen yıl söylemiş ve geçen yılın fiyatları. Güncellediğimizde bu rakamı rakam belki 100 milyar dolar gibi bir rakam.

Bir başka cümle: “Türkiye’de yaklaşık 30 milyon ton civarında taş kömürüne ihtiyacımız var. Bunun ancak 1 milyon ton civarındaki kısmını yerli kaynaklarımızdan sağlayabiliyoruz ve taş kömürü de sadece Zonguldak’ta bulunuyor. Hedefimiz ithal kömürü asgariye indirmek, mümkünse sıfırlamak. Onun için, bu bölgede işçimiz, mühendisimiz her birlikte üretimin, dolayısıyla istihdamın artması için ne gerekiyorsa yapacağız.”

“Merakla beklediğinizi biliyorum. Sayın Cumhurbaşkanımız seçimlerden önce Türkiye Taşkömürü Kurumuna 1.500 işçi alımıyla ilgili söz vermişti. O söz bizim için talimat mahiyetindedir.” Bunu söyleyen kim? Değerli Bakanımız Sayın Fatih Dönmez, Zonguldak’ta söylüyor bunu. Değerli arkadaşlar, 2015 yılından beri Zonguldak’ta milletvekiliği yapıyorum ve 2015 yılından beri hep aynı şeyi söylüyoruz: Enerji politikaları görüşülmeye başlandığında Türkiye Taşkömürleri Kurumunun işçi açıklarının giderilmesini öneriyoruz ama ne oluyor? Hep söz var, hep konuşma var ama icraata gelince icraat yok.

Şimdi, ben size -elbette bürokratlarınız biliyorlar, Sayın Bakanımız biliyor ama- buradaki hazırlanmış anlatmak istiyorum: Kurumun kurulu kapasitesi... 14 bin norm kadrosu var şu anda ancak 1 Kasım 2018 tarihi itibarıyla 7.154'e düşmüş işçi sayısı. Bu ne demektir? 6.846 işçi açığı var demektir. Pano üretim işçisi açığı 3 bini geçmiş durumda ki en önemli açık odur; yer altı, toplamda 5.800 işçi açığı vardır. İşte, seçim öncesinde biz vadedmiştik “6.500 işçi alacağız.” diye.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Demirtaş, son cümlelerinizi alayım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Sayın Cumhurbaşkanı baktı ki Zonguldaklı oyları vermeyecek, böyle bir söz verdi. Biz bu sözün tutulmasını bekliyoruz. 1.500 değil 6.500 işçinin alınmasını talep ediyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ünlü...

BAHA ÜNLÜ (Osmaniye) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinize saygılarımı sevgilerimi sunuyorum.

Ben de eski bir enerji bürokrati milletvekiliyim; o yüzden, Sayın Bakanım, ben de kısaca izlenimlerimi aktarmak istiyorum.

Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, son bir-bir buçuk yıllık dönemde sektördeki aktörlerin hepsi -tabirimi mazur görün- kan ağlamaktadır. Görevli tedarik şirketleri kamudan aldıkları elektrik enerjisinin karşılığı olan paraları zamanında ödeyemiyor. Kamu ise alamadığı bu paralar yüzünden kendi yükümlülüklerini yerine getiremediği gibi hoş olmayan bir durumla karşılaşıyor.

Ekonomide işlerin iyiye gitmemesi nedeniyle elektrik enerjisi tüketiminde beklenen artış gerçekleştirilemiyor. Bu durumda geçmişte Bakanlığınızın sözlerine güvenerek üretim santrali yapan serbest üretim şirketleri yatırım için aldıkları kredileri ödeyemez hâle geldiler çünkü sahip oldukları santralleri çalıştıracak talep yok ortada.

Aslında herhangi bir yatırımcının sahibi gibi görüldüğü varlıkların asıl sahipleri kreditor bankalardır. Geçmiş yıllarda haklı olarak verilen teşviklerle yapılan yenilenebilir santrallerden gerçekleştirilen alımların dolardaki kur artışları nedeniyle sürdürülebilir bir durumu gözüküyor. Böylesi bir yükün altından nasıl kalkacağımızı merak ediyorum.

Sayın Bakanım, YEKA'lara fazla güvenmeyin. Bugünkü ekonomik koşullarla bu yatırımların gerçekleştirilebileceğini zor görüyorum. Sistemin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan temel yük santrallerin yapılmasının ise daha zor olduğunu söylemeliyim. Günümüz koşullarında hiçbir yerli bankanın büyük enerji yatırımlarına verecek kredisinin olmadığını söylemek zorundayım.

Ben kısaca bunları aktarmak istedim Sayın Bakanım. Bakanlığınızın bütçesinin hayırlı uğurlu olması dileğiyle saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ahmet Kaya...

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarımız; 2019 yılı bütçesinin memleketimize ve milletimize hayırlar, yararlar getirmesini diliyorum.

Sayın Bakanım, şimdi, bilindiği gibi yakın bir gelecekte yani 4 Kasım gibi Amerika Birleşik Devletleri'nin İran ambargosu başlıyor. Bu ambargo nedeniyle Türkiye'nin İran'la olan ilişkilerinde ve ticaretinde birtakım sıkıntılar yaşayacağımız öngörülmüyor. Rakamlara baktığımız zaman, 2017 yılında yurt dışından ithal ettiğimiz 25,7 milyon tonluk petrolün 11,4 milyon tonunu İran'dan aldığımız görünüyor. Bu ambargo nedeniyle İran'la bir sıkıntı yaşamamız ve Türkiye'ye bir istisna tanınmaması durumunda ham petrol alamayacağımız gerçeği ortaya çıkıyor. Bu durumda Türkiye'nin mağdur olmaması adına bir "B" planımız var mıdır, alternatif çözümümüz var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ettim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Soruya gelelim.

BAŞKAN – Soruya daha geleceğiz, tamam, herkese söz veriyorum zaten.

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle 2 Temmuz 2018 tarihli 702 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle Nükleer Düzenleme Kurumu kuruldu fakat bugün burada bütçesini konuştuğumuz, bütçesini onaylayacağınız Nükleer Düzenleme Kurumunun Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna esas olarak havale edilmesine rağmen hâlâ esas Komisyonunda da konuşulmadığını öncelikle ifade etmek istiyorum.

Burada konuşulmayan konulara özellikle değinmeye gayret göstereceğim.

Öncelikle, bu Nükleer Düzenleme Kurumunun içinde, mevcut kararnamede Türkiye Atom Enerjisi Kurumu artık sadece radyoaktif atıkların depolanması ve bertarafıyla ilgili ve AR-GE çalışmalarını yürütecek. Bu kararnamenin özellikle 6'ncı maddesinin (2)'nci fıkrasında nükleer atığı geri getirme hakkı da tanınmış oluyor. Bunlar biraz sıkıntılı konular diye görüyoruz.

Ülkemizin ve milletimizin ihtiyacı olan, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlayacak her türlü projeye, millî güvenliği ilgilendiren devlet politikalarına sahibi kim olursa olsun elbette ki destek vereceğiz ancak Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ne karşı yürütülen bu süreçte Hükümetin her türlü yüksek bütçeli, bol akçeli projeleri de takip ettiğini, kafa karıştıran hususları da tekrar ettiğini gözlemliyoruz. Bu anlamda, özellikle bu santralin yapımına ilişkin Türkiye ve Rusya arasında yapılan anlaşmaya göz atmakta fayda görüyoruz. Bu konuda Rusya adına Rosatom, Türkiye adına da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; taraf olan bunlar. Projeyi gerçekleştirecek şirketin Rusya devleti tarafından kurulacağı ve üretilen elektrik de dâhil olmak üzere nükleer güç santralının sahibi olduğu açıkça ifade edilmekte yapılan anlaşmanın 5'inci maddesinin (2)'nci fıkrasında. Proje şirketi Rus tarafınca yetkilendirilen şirketlerin doğrudan ve dolaylı olarak başlangıçta yüzde 100 hisse payına sahip olacakları belirtilmiştir; ayrıca Rus tarafının hisse payının hiçbir zaman yüzde 51'in altına düşmeyeceği de özellikle anlaşmada belirtilmiş. Proje şirketinin elde ettiği kârın yüzde 20'si, güç üniteleri devreye girdikten sonra en erken on beş yıl sonra Türk tarafına ödenmeye başlanacak ve Sayın Erdoğan tarafından "2023 yılına yetiştirilecek." denmesine rağmen sözleşmeye göre ilk enerji üretimi en erken 2025 yılında gerçekleştirilecek. Proje inşasında ihtiyaç duyulan mallar ise Rusya'dan tedarik edilecek. Bu anlamda, anlaşma şartlarında açıkça görüyorsunuz ki bu santral, Hükümetin diğer millî ve yerli projeleri gibi yabancı menşelidir ve tamamen inşasından santralin kendisine ve üretilen elektriğine kadar Rusya tarafına verilmiş bir enerji kapitülasyonudur. Türkiye sadece burada müşteri konumundadır. Enerji fiyatları ve teknoloji transferi bakımından Türkiye'ye bir avantaj getirmemekle birlikte, Türkiye'de daha önce iktidarın Rusya ve İran'la yaptığı "al ya da öde" anlaşmasının bir benzeri bu santral için yapılmaktadır. Bugün piyasada birim kilovatsaat enerji fiyatı 5-6 sent civarında iken Hükümet bugünkü fiyatın 2 katından fazla olan bir fiyata, hem de on beş sene boyunca pahalı Rus elektriğine Türkiye'yi neden mahkûm etmek istemektedir?

Ayrıca sunumunuzda gördüğüm, Rusya'da nükleer enerji alanında 35'i mezun 244 lisans eğitimi alan öğrencimizden bahsetmişsiniz. 2010 yılında imzalanan hükümetler arası anlaşma çerçevesinde bu eğitimlerin verildiğini görüyoruz fakat özellikle şunu ifade etmek istiyorum: Biliyorsunuz, bu öğrencilerimiz sınavla buraya gidiyorlar. Özellikle 15 Temmuz öncesinde gönderilen öğrencilerin -eğitim alanındaki sınavlarda FETÖ'nün yaptığı hırsızlık ve yolsuzlukları bildiğimiz anlamda-FETÖ'yle iltisaklı olup olmadığını gözden geçirdiniz mi? Bu öğrencilerden Türkiye'ye geri dönmeyen var mıdır? Bu anlamda, bunlara dikkat etmeniz gerektiğini, ayrıca neden Rusya olduğunu çünkü bu konuda enerjinin yüzde 71'ini nükleer enerjiden alan Fransa bile Japonya'daki eğitimlerden faydalanırken, bu konuda eğitimin Japonya'da daha önde olduğu bilinirken neden Rusya'nın tercih edildiğini dikkatinize sunuyor, Japonya'dan da bu konuda eğitim alınmasını da tavsiye niteliğinde bir karar olarak sunuyorum size.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, bakan yardımcılarımız, değerli bürokrat arkadaşlarımız, sevgili milletvekili arkadaşlarım; hepinizi öncelikle saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanımızın yapmış olduğu sunum kitapçığının son paragrafında yazıldığı gibi enerji kaynaklarını ve doğal kaynakları verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirerek ülke refahına en yüksek katkıyı sağlamak misyonuyla çalıştığımızı ifade ettiniz. Ben de bu cümleden olarak daha önce hazırladığım yazılı metni kullanmadan, gelinen şu saatte, özellikle sadece çevreye duyarlılık meselesi üzerinde durmak istiyorum.

Ben daha önce Antalya İl Genel Meclisi Başkanlığı görevi üstlendim, 2009-2014 yılları arasında. Bu görev sürecim içerisinde özel idare kurumu olarak bizleri en çok rahatsız eden konular özellikle taş ocağı, mermer ocakları ve HES'ler konusuydu. Antalya ve Muğla pilot bölge ilan edildi ve bu çerçevede de özellikle taş ocaklarının, mermer ocaklarının açılması konusunda sözde sınırlama getirilmişti; daha doğrusu, öyle olduğu söylenildi. Ancak gelin görün ki Antalya'mızın o güzel Beydağları'nda, Beydağları'nın arka taraflarında Toroslar'da artık delik deşik olmayan, tahrip edilmeyen bölge kalmadı Sayın Bakanım. Yani turizm cenneti olan bölgemiz ve doğal millî parklarıyla anılan Antalya coğrafyasında bugün nereye giderseniz gidin karşınıza bir mermer ocağı, taş ocağı ve HES projeleriyle karşılaşmaktasınız. Özellikle bu mermer ocakları ve taş ocakları... Yeterli araştırmaya dayalı olmaksızın gelişigüzel verilen ruhsatlarla Antalya'nın mitolojik çağdan kalma tarihi eserlerinin bulunduğu noktalara 100 metre, 50 metre mesafede kurulan taş ocakları var. Yine aynı şekilde mermer ocakları var tarihi eserlerin, su kaynaklarının hemen üzerinde.

Sizlerden ricam, bilhassa başta Antalya olmak üzere, bütün Türkiye'de mermer ocağı ve taş ocağı konusunda izin verilirken daha duyarlı olmanız. İnanın, isim isim de verebilirim size Antalya coğrafyasında; bakın, tarihi eser, bin yıllık, bin beş yüz yıllık tarihi eserin hemen 50 metre yakınında, su kaynağı var köyün hemen üzerinde, yan tarafında veya yerleşim alanları veya tarım alanları. Yani halkın, vatandaşın yaşadığı bölgenin hemen 100 metre yakınında, 50 metre yakınında denecek kadar yakın mesafede verilen arama izinleri var. Yani hem bulunduğu bölgeye hem bölge halkına, tarıma, doğaya ciddi zararlar veren izinlerle taş ocağı ve mermer ocağı açım çalışmaları hızlı şekilde Antalya'da devam ediyor.

Bunun yanı sıra, şartnamelerde her ne kadar yazılmış olsa da özellikle mermer arayan firmalar mermeri bulamadığında o alanı terk edip giderken -yeniden orayı ağaçlandırma dâhil- oradaki atıklarını bırakıp gitmekte; bu da hem görüntü hem de çevre için gerçekten büyük tahribat yaratmakta.

Değerli Bakanım, özellikle HES'ler konusunda, biraz önce bahsettiğim görev süresi içerisinde, biz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak doğaya tahribi olan, bölge halkının sudan yararlanmasını engelleyecek olan yerlere HES yapımı konusuna karşı çıkmaya çalıştık ancak gelin görün ki özellikle iktidar anlayışı içerisinde önemli bir kısmını engelleyemedik.

Antalya'mızın Kumluca ilçesi tarımın en yoğun, seracılığın en yaygın şekilde bulunduğu bir bölgedir ve burada Alakır Barajı vardır. Alakır Çay'ı çevresi için, bölge için çok önemli, o kadar hayati değeri haiz bir çay ki inanın çevresinde yapılan bu HES'ler nedeniyle dere kurudu ve çevrede gerçek anlamda tahribatlar yaşandı.

Ayrıca, bu HES konusunda şunu da söylemek istiyorum: HES'lerle bilindiği üzere su kaynakları kontrol altına alınmakta ve doğada zaten sınırlı kaynaklarımız, özellikle de tarımsal faaliyette kullanılabile ihtimali olan su kaynaklarımız HES'lerle, büyük borularla kontrol altına alınmakta ve yine o kanalların, boruların geçtiği bölgedeki özellikle orman ağaçları kesilerek çevreye ciddi tahribatlar verilmekte. Ve yine yüzde 10'luk, yüzde 20'lik "Can suyu" dediğimiz, yani çevresine bırakılması gereken, her itirazımıza rağmen yapılan bir HES dahi olsa gerekli denetim sağlanmadığı için, oradaki

can sularının da yine bırakılmadığını biliyoruz. Böylelikle, HES'ten gerçek anlamda hem doğa zarar görmekte hem de çevre halkı, tarımla uğraşan halk suya ulaşmakta büyük sıkıntı yaşamakta. Bu HES konusunda da yeterli araştırma, gerekli araştırmanın yapılması ve ona göre izin verilmesi gerekir.

Bakın, Akseki dağlarımız var. O dağlarda öyle bölgeler var ki sadece altı ay ulaşabilirsiniz, kardan gitme imkânınız yoktur veya öyle bölgeler var ki sadece altı ay orada su var ama öyle yerlere dahi HES için izinler verildi, o verilen izinlerle orada gerçek anlamda tahribatlar yaratıldı. Yani rantabl olup olmadığı, o bölgedeki su kaynaklarının yeterli olup olmadığı gerekli şekilde araştırılmadan verilen izinlerle tahrip edilen bölgelerimiz var. Benim bu konuda özellikle sizlerden talebim, gerek taş ocakları gerek mermer ocakları ve gerekse HES'ler konusunda daha duyarlı olunması.

Bu taş ocağı ve mermer ocağı tüm Türkiye'nin başına beladır. Tabii ki malzemeye ihtiyacımız var, tabii ki bu ihtiyaçlarımız karşılanacak, bunun bir bölgesel çalışmasının yapılıp iyi bir etütleme yapıldıktan sonra doğru bölgelerin tespit edilmesi lazım. İnanın, özel idarenin kıt imkânlarıyla zor yapabildiğimiz yollar ikinci, üçüncü tonaj fazlasıyla geçen kamyonlarla berbat edildi bu ülkede ve başta Antalya'da, kendi şehrim adına söylüyorum. Yani sadece doğaya verdiği zararlar kalmıyor, o kamyonların, tırların geçtiği bölgedeki yollar ciddi anlamda tahrip edilmekte. Yani saymakla bitmeyen zararı var.

Bu anlamda da sizlerden özellikle tarihî eser, özellikle su kaynağı, özellikle tarım alanlarının bulunduğu bölgeler başta olmak üzere buralarda sınırlama getirilmesi ve de daha kontrollü izinler verilmesi gerektiğini öneriyorum. Dönemde bu konuda mücadele verdiğimizde genel müdürün beyanı şöyle olmuş -doğru olup olmadığını bilmem- taş ocağı açılması veya ruhsat talep edildiğinde: "Efendim, yani öyle bir kanun var ki kendi evimin yakını dahi olsa arama izni vermek zorundayım." diyebilen bir genel müdür olduğunu duyduk. Şimdi, tabii bu, genel müdürün suçu değil böyle bir yönetmelik veya kanun varsa ama bu konuda gerçekten duyarlı olmak zorundayız.

Antalya'ya geldiğinizde Sayın Bakanım, Antalya'ya şöyle tepeden bir bakma fırsatınız olur ise o Beydağları'nı, Toroslar'ı görmeyi, Saklıkent'e şöyle bir çıkıp bakmanızı talep ediyorum. Saklıkent'in bulunduğu bölge Antalya'nın turizm cennetidir, Antalya'nın en yakınındaki yaylasıdır ki oranın dahi bakın, etrafı mermer ocaklarıyla dolu. TÜBİTAK'ın gözlemevi var, zaman zaman iş yapamaz. Neden? Bölgedeki taş ocakları ve mermer ocaklarının çıkardığı o tozlar gözlemevinin sağlıklı bir inceleme yapabilmesini engeller. Yani bu kadar sıkıntılı bir konudur bu olay. Özellikle, Antalya gibi tarihi, coğrafyası, turizmi, tarımı iç içe olan bir kentte bu hususlarda daha duyarlı olmanız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili İsmail Faruk Aksu geçti)

BAŞKAN – Sayın Arı, toparlayın lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Son söz olarak da belki arkadaşlarımız söylemiştir bundan farklı olarak, özellikle bu elektrik faturalarında ben de TRT payının çıkarılmasını sizlerden özellikle talep ediyorum. Bu konunun görüşüleceğini duyan vatandaşlarımızdan bizlere gelen çok sayıda mesaj var, "Efendim, biz taraflı TRT'ye kendimizin ödediği bir faturadan para ödemek istemiyoruz." diyen vatandaş var. Artık, TRT tarafsızlığını kaybetmiştir. Buradaki arkadaşlarımız bunu dile getirmiştir belki, ben de açıkça dile getirmek istiyorum. TRT bugün tarafsız bir yayın kuruluşu değildir, TRT sadece iktidara hizmet eden bir televizyon kurumu olmuştur. O nedenle, sadece iktidara hizmet eden bir televizyon kanalına vatandaşın katkı payı sunma zorunluluğu yoktur. Sizlerden talebimiz, bu konuda düzenleme yapılmasını sağlamanızdır.

Teşekkür ediyorum.

Bütçemiz hayırlı olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Arı.

Sayın Çelebi, buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım ve Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, kıymetli misafirler ve saygıdeğer basın mensuplarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2019 yılı bütçesinin devletimize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli hazırun, ben bugünkü sunumumda yedi konu üzerinde sizleri bilgilendirmeye çalışacağım.

Birincisi: Büyüyen Türkiye'nin enerji ihtiyacı.

İkincisi: Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması.

Üçüncüsü: Enerji koridoru ve Türkiye.

Dördüncüsü: Yenilenebilir enerji kaynaklı gelişim.

Beşincisi: Çevreyle uyumlu ve yerli teknolojiyle üretilen enerji.

Altıncısı: Yenilenebilir enerjide 2002 öncesi ve sonrasındaki rakamlar.

Yedincisi: Yenilenebilir kaynak alanları (YEKA).

Bu konular üzerinde bir sunum yapmak istiyorum. Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Artan refah seviyesi ve ekonomik gelişmelerin doğal bir sonucu olarak dünya genelinde enerjiye olan talep hızla artmaktadır. Bu bağlamda, ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler içerisinde talep artışının en hızlı yükseldiği ülkelerdendir. Uluslararası politikaların belirlenmesinde enerji konusu dünyanın en büyük ekonomileri için bile ana gündem hâline gelmiştir. Enerji talebi günden güne artmaya devam etmektedir çünkü dünyada artan her nüfus bu ihtiyacı tetiklemektedir. Ülkemizin de enerji stratejisi kritik ve etkileri bağlamında uzun dönemli etkileri olacak bir konudur. Enerji arz güvenliğinin sağlanması, dışa bağımlılığın azaltılması, enerji piyasasının öngörülebilirliği ve enerjimizin millî ve yerli teknolojiyle üretilmesi için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı çalışmalarını sürdürmektedir. Doğal kaynaklarımızın rasyonel bir şekilde kullanılması, enerji üretiminin çeşitlendirilmesi, mevcut teknolojilerin verimliliğinin artırılması ve alternatif enerji kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik politika ile stratejinin uygulamalarına Bakanlığımız ve hükümetlerimiz çok büyük önem vermişlerdir. Bu bağlamda, özellikle küçük olan iller için –EPDK Başkanımız da burada- daha önceki yıllarda, 2014 yılına kadar, birkaç doğu veya güneydoğudaki küçük ilçeleri bir havuz hâline getiriliyordu. Bu havuz 3 5 il olunca burada tabii büyük şirketler bu ihaleye katılmıyorlardı. Sayın Cumhurbaşkanımız o tarihte Başbakanı, biz kendileriyle de konuştuk, dolayısıyla bir yasa teklifi verdik o tarihte; 2014 yılında buradan geçti, müteakip aylar içerisinde de Genel Kuruldan geçti. Onu şöyle değiştirdik: “Özellikle rantabl olmayan projelerde bu ya valilik yoluyla veya özel idareler eliyle bunlar yapılabilir.” şeklinde bir kanun değişikliğimiz oldu. Dolayısıyla, bu hayata geçti ve bu kanunla birlikte şu anda Ağrı’ımızda doğal gazımız 2018 yılı itibarıyla verilmeye başlandı. Ben arzu ederseniz, eğer sizleri sıkmayacaksa bunu da söylemek istiyorum. 2018 yılı itibarıyla Ağrı merkeze 60 kilometrelik bugün itibarıyla yapılan bir hizmet var, yıl sonuna kadar da 90 kilometrelik bir doğal gaz şebekesinin döşenmesi düşünülüyor yani yapıyor daha doğrusu. Yine, bu bağlamda, şu anda bu sene itibarıyla da Doğubayazıt ilçemize doğal gaz verildi ve şu anda da kullanılıyor, çalışmalar da hızlı bir şekilde geçiyor. İnşallah -biraz önce de Bakanlık yetkililerimizle de konuştuk- 2019 yılı yatırım programında da bu sene itibarıyla

yani 2019 yılı yatırım programında Patnos, Eleşkirt ve Taşlıçay, özellikle bu 3 ilçemiz... Patnos, biliyorsunuz, 130 bin nüfus kitlesine tekabül eden total bir nüfusu vardır. 3 ilçemiz de 2019 yılı yatırım programına alındığı için ben burada Sayın Bakanımıza da teşekkür ediyorum kendi hassasiyetlerinden dolayı. İnşallah, ondan sonraki süreçte de Ağrı'mızın yine doğal güzellikleriyle gerçekten meşhur olan, özellikle yer altı madenlerinde hem altın ve belki de Türkiye'nin en iyi mermer çıkarılan yerlerden biri olan Diyadin ilçemiz de 2020 itibarıyla yatırım projelerine alınıp buraya doğal gazımız gelecektir.

Ben, tabii, Ağrı iline geçince, Sayın Bakanımızı da burada görmüşken kendilerine iki soru da sormak istiyorum eğer izinleri olursa. Şu anda 2018 yılı içerisinde Ağrı merkezde biz bir sondajlama yaptık. Dolayısıyla Ağrı merkez sondajlama sonucunda yaklaşık olarak 48 derecelik bir sıcak suyumuz çıktı. Yine, Diyadin ilçemizde de jeotermallerimiz var; burada, yine 48, 49, hatta 50 dereceye yaklaşan bir sıcak su potansiyelimiz var. Bunların üzerinde herhangi bir jeotermal olarak 2019 yılı ve 2020 yıllarında düşündüğünüz bir proje var mı? Bunları da öğrenmek istiyorum.

Enerji ithalatının azaltılması noktasında toplumda enerji verimliliğinin bilincinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi de politikalarımızda ayrıca bir önem taşımaktadır. Türkiye, özellikle son yıllarda AK PARTİ hükümetleri döneminde ve Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında bölgesindeki birçok önemli projelerde yer alan bir ülke hâline gelmiştir, doğusundaki kaynakların dünyanın batısında kalan kısmına transferi noktasında güvenli bir merkez oluşturmuştur. Bu bağlamda, ülkemizin enerji ticareti merkezi hâline gelebilmesi için hedeflenen hedefler doğrultusunda çalışmalarımız hızlı bir şekilde, hız kesmeden devam etmektedir. Örnek olarak Türkiye-Azerbaycan ortak yatırım alanı, Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'nin (TANAP) açılışından yalnızca dört ay sonra açılışı yapılan ve 6,3 milyar dolarlık yatırımla hayata geçirilen, Türkiye'de reel sektörün tek noktaya yaptığı en büyük yatırım olan Star Rafinerisi, ülkemizin millî enerji ve maden politikaları için de özellikle petrokimya endüstrisine kapasitesine sağlayacağı büyük katkının yanı sıra ülkemizin dışa bağımlılığının azaltılması noktasında muazzam bir eserdir ve AK PARTİ'nin enerji politikaları noktasında ne derece emin adımlar attığının en büyük örneğidir.

Yine, ülkemizdeki enerji portföyünün, yenilebilir enerji kaynaklarının gelişmesi konusuna değinmek istiyorum.

Enerji, sürdürülebilir kalkınmada ve ülkelerin refah seviyelerini artırmasında önemli bir konumda yer almaktadır. Başka bir deyişle, bir ülkenin büyüme hızı, o ülkenin enerji tüketimi hakkında bilgi vermektedir.

Yine, AK PARTİ hükümetlerimiz süresince ülkemizin enerji tüketimi 2 kattan fazla artış göstermiştir. Bu da refah düzeyini ve üretimini göstermektedir.

2023 yılında 400 milyar kilovat seviyelerine çıkacak olan elektrik talebi miktarı ortaya koyduğu gelişmesini sürdürürken ülkemizde yatırımların devam ettirilmesi ayrıca önem kazanmaktadır.

2023 hedeflerimizin hayata geçirilmesinde enerjinin kaliteli, sürekli, uygun maliyetli, sürdürülebilir ve çevreyle uyum içinde üretilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, enerji arz güvenliğini sağlamak adına yeni teknolojilerle enerji üretim kaynaklarını çeşitlendirmeye, mevcut teknolojilerin verimliliğini artırmaya ve alternatif enerji kaynaklarını değerlendirmeye yönelik politikaların uygulamaya konulması çok önemlidir.

Sahip olduğumuz bu enerji talep artışı kapsamında, arz güvenliğinin sağlanması ve enerjide dışa bağımlılığın azaltılması noktasında yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji üretim sepetimizdeki payının yükseltilmesinin önemine binaen bu kapsamda yenilenebilir enerji kaynaklarımızdan azami ölçüde faydalanmamız elzem bir husustur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çelebi, tamamlayalım lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu kaynaklardan azami ölçüde yararlanmak hem enerji arz güvenliğine katkı sağlayacak hem temiz enerji oranını artıracak hem de yeni istihdam alanlarının oluşumuna zemin hazırlayacaktır.

Millî enerji ve maden politikasının temelinde de yerli ve yenilenebilir enerjiye gerekli önem verilmiş ve bu alanda ilerleme sağlanması için gerekli adımlar atılmıştır. Bu doğrultuda, sahip olduğumuz hidrolik, rüzgâr, güneş ve jeotermal potansiyellerinin enerji üretiminde kullanılması ve elektrik üretim sepetimizde yenilenebilir enerjinin payının artırılması sağlanmış olup yenilenebilir enerji alanında önemli bir ivme kazanmıştır.

Bu yatırımların gerçekleşmesinde gözetilen önemli hususlar, çevreyle uyum içinde hareket edilmesi, kurulacak yenilenebilir enerji kaynaklarının santrallerde yerli teknoloji ve yerli ekipman kullanımının oranının artırılması, yine geliştirilen bu çevre dostu enerji üretim politikalarının bir getirisi olarak yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretiminde ciddi artışlar gözlenmekte ve bu alanda inşası devam eden birçok proje bulunmaktadır.

Ben bu vesileyle özellikle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2019 yılı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum.

(Oturum Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, kamu kurumlarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensubu meslektaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzda da bir kere daha vurgulandı, geçtiğimiz yıllarda da vurgulandı bu kömürlü termik santraller meselesi, bizim “zehir santralleri” dediğimiz konu. Bu konuda kararlılık gösterdiğinizizi, Eskişehir’de, Alpu’da, Trakya’da, Çanakale’de bunların yapımının öncelikler arasında yer aldığını üzümlerle burada öğrendik.

Şimdi, Alpu Ovası, biliyorsunuz, ülkemizin en verimli tarım alanlarından biri. Bunu ben söylemiyorum, bu Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde Resmî Gazete’de yayımlandı; büyük ova, işte, verimli ova olarak bizatihi on altı yıllık AKP iktidarı açıklamıştı. Biz o dönem de söyledik, bu kararın üzerinde burada bir termik santral kurulmasının zararını, sadece biz muhalefet olarak değil, Eskişehir’de 120’nin üzerinde, parti, sivil toplum kuruluşu ifade etti; binlerce, on binlerce Eskişehirli defalarca “Bunu yapmayın.” dediler. Bugüne kadar bu santral ihalesi 5 kez ertelendi. Biz her defasında, her ertelemeyen sonra “Artık yeni bir erteleme olmasın, iptal edilsin.” dedik. Bu konuda verilen, mahkemelerden çıkan kararlar var yine bu süreçteki hukuki eksikliklere, yanlışlıklara ilişkin.

Ne tür zararları olacak? Birincisi: Havamız kirlenecek. Eskişehir, belki biliyorsunuzdur, Türkiye’nin havası en temiz 6 kentinden biri. Havamızın kirleneceği kuşkusuz böyle bir santral yapıldığında.

İkincisi: Toprağımızın, suyumuzun, bunun temizliği, bereketi gidecek, verim alamaz hâle geleceğiz. Tarım, hayvancılık bu koca ovada bitecek. Bunun yanı sıra, orada lüle taşı madenciliği yapılmakta. Türkiye’nin tek lüle taşı çıkarılan köyü orada. Bu madencilik bitecek. Bütün uzmanlar bunu net bir şekilde ifade ediyorlar. Hemen şehrin 20 kilometre dışında olan Alpu Ovası’ndan... Tabii ki Eskişehir’de yani tamamı olarak baktığımızda 1 milyona yakın yurttaşımız hava kirliliği ve bundan kaynaklı sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalacak. Bu konuda Eskişehirli adına, sadece partimiz

adına değil, sizden bir kez daha... Hazır hukuk kararları da var, mahkemelerin verdiği yürütmeyi durdurma kararları da var. Biliyorsunuz, sırf oraya bu santral kurulabilsin diye dünyada belki de ilk kez Tarım Bakanlığı yani ülkesinde tarımı, toprağı korumakla görevli bir Bakanlık -sizden önceki dönemde, yine Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidarı döneminde, geçtiğimiz yıl- bir tarım arazisinin vasfının kaybolmasını kolaylaştıran bir yönetmelik çıkardı. Bu yönetmelik de mahkemelik. Bu yönetmeliğin de aynı şekilde aslında yürütmesi durduruldu, iptal edildi. Benzer şekilde, ÇED'e ilişkin mahkeme süreçlerinde haklı kararlar çıktı santrale karşı çıkanların lehinde. "Bunlar da dinlensin, Eskişehirli dinlensin, bu projeden vazgeçilsin." diyoruz.

İşin bir de ekonomik boyutu var. Bakın, Nallıhan'da kuş cennetinin, sulak alanlarımızın yanı başına kurduğunuz Çayırhan Termik Santrali'nde kömürden üretilen elektriğin kilovatsaatini on beş yıl boyunca 6,04 sentten alacağız. Ama öte taraftan, yine, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde hemen geçtiğimiz yıl yapılan Rüzgâr Enerjisi Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları İhalesi'nde kilovatsaatini 3,48 sentten alacağız elektriğin. Yani gördüğünüz gibi, bu örnekler çoğaltılabilir. Gördüğünüz gibi, aslında yenilenebilir kaynaklardan eğer biz enerji üretirsek daha da ucuza üreteceğiz, daha fazla maliyeti de olmayacak bütçemize.

Diğer taraftan -tabii ki bildiğiniz, bu şekilde inat edilmesin diye söylüyorum- şu iddialar da var: Özelleştirilen elektrik dağıtım şirketlerinden tahsil edilemeyen milyarlarca dolar var. Bunun rakamının 45 milyar dolar seviyesine çıktığı yönünde haberler, iddialar okuyoruz. Hele hele şöyle ekonomimizde sıkıntıların olduğu bir dönemde önceliğimizin Eskişehir'e, Trakya'ya, Çanakkale'ye ve benzer yerlere, onların başına, vatandaşlarımızı zehirleyecek, hayvanları, tarımı bitirecek, sağlığımızı doğrudan olumsuz etkileyecek santraller kurmak yerine, biz bu alacaklarımızı toplayalım, şu kriz döneminde bunlardan faydalanalım diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, lütfen son cümlelerinizi alalım.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, iki konu daha size aktarmak istiyorum. Birincisi -geçen bütçe de de aktarmıştım ama sağlıklı yanıt alamadım, Eti Maden Genel Müdürlüğümüzle de konuştuğum bir konu- Kırka'da bizim gurur duyduğumuz bir tesis var, Eti Maden tesisleri. Orada emekçilerimiz Türkiye için, ekonomimiz için üretiyorlar. Ancak şunları yaşıyoruz, iki ciddi mesele var, bu konunun üzerine mutlaka gitmemiz lazım ve bu konudaki şüpheleri ortadan kaldırmamız lazım. Birincisi: Partizanlık yapılıyor. Kırka'daki fabrikaya işçi alınırken net bir şekilde iktidar partisinin mensuplarına öncelik tanındığı, hatta tamamının onlardan alındığı meselesi var. Bu konuyu ben geçen bütçede dile getirdim, Eti Maden Genel Müdürlüğünün dikkatine getirdim, isimler gönderdim. Yani defalarca mülakata giren bir ismi ben o dönem Sayın Genel Müdüre de aktarmıştım, her seferinde mülakattan olumsuz dönüyor.

İkinci husus: O bölgede, biliyorsunuz, kamulaştırma yapılıyor. Kamulaştırma yapılan arazilerin sahiplerine de Kırka'daki tesiste iş sözü veriliyor. Ama şunu duyuyoruz bölgeye her gidişimizde, Seyitgazi'nin Kırka ilçesine: Oradaki işte toprak sahiplerine verilmesi gereken kadrolarda Eskişehir dışından, çok uzak bölgelerden insanların gelip orada çalışmasına izin verildiği -yani onlar dururken hak sahipleri- şeklinde iddialar var.

Son olarak da Sayın Bakanım, Eskişehir'de, yurdumuzun birçok yerinde var ama Eskişehir'de çok sık gündeme geliyor; OEDAŞ tarafından özellikle Sivrihisar, Odunpazarı ilçeleri sınırları içindeki köylerde çok yoğun kesintiler var. Bu kesintiler gündelik hayatı zorlaştırıyor, bölgede üretimin durmasına neden oluyor, birçok mahalle olumsuz etkileniyor; maden ocakları var, mermer tesisleri

var, olumsuz etkileniyor; kırsal kesimde harman kaldıran köylüler olumsuz etkileniyor. Bu konuda ben kendim OEDAŞ yönetimiyle birkaç kez konuştum ama sıkıntının hâlâ devam ettiği bize aktarılıyor. Bu konuda da sadece tabii ben Eskişehir’i dile getiriyorum ama inanıyorum ki arkadaşlarımin, her partiden arkadaşlarımin, kendi seçim bölgelerinde aynı sıkıntılar vardır. Bu konuların üzerine eğililmesi gerekir diye düşünüyorum.

Son sözümüz, bir kere daha bu ülkemizin bağına bu zehir santrallerini yapmayın. Alpu Ovası’nı kirletecek, Eskişehir’i zehirleyecek bu santralden ve Trakya’daki ve Çanakkale’deki kömürlü termik santrallerden vazgeçin diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, misafir milletvekillerimizden son konuşmacı, ondan sonra Komisyon üyelerimize dönüp müzakereleri, konuşma faslını bitireceğim. Başka misafir milletvekilimiz gelirse söz vermeyeceğim bundan sonra.

Buyurun Sayın Yıldız...

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakan, değerli milletvekilleri, bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Cumhuriyet Halk Partisi Aydın Milletvekiliyim.

Değerli Bakanım, 2007 yılında çıkardığınız Jeotermal Yasası’yla Aydın’ın yüz ölçümünün yüzde 85’ini jeotermal alanlara açtınız. Son beş yıldan beri 35 tane jeotermal santrale bine yakın kuyu açıldı. Biliyorsunuz, belki de Aydın’a gelmişsinizdir ama Aydın Büyük Menderes Ovası Türkiye’nin en verimli ovasıdır. Şu an çıkardığımız bu yasaya göre, verimli toprakları, incirimizi, zeytinimizi yok ettiniz ve her taraf da şu an kurudu. Öyle bir yasa çıkardınız ki şu an şehir merkezlerine dahi kuyu açılıyor.

Bir örnek vereyim, İkizdere Barajı’nı Veysel Eroğlu yaptı yani sizin zamanınızda yapıldı. O İkizdere Barajı, Germencik, İncirliova, Efeler ilçelerine yani 3 tane ilçeye içme suyu verilmesi için yapıldı. 2014’te ... Aydın büyükşehre geçtikten sonra, İkizdere Barajı’nı 380 milyon lira karşılığında Aydın Büyükşehir Belediyesine sattınız. Sonra mı ne oldu? 2014’te, son 2014 yılında, il genel meclisinin aldığı karara göre, 20 hektar alanı, çiftlik bölgesi dediğiniz alanı, yani İkizdere Barajı’nın etrafındaki alanları... Orada son alınan karara göre, 2010’da alınan karara göre, oradaki jeotermaller bütün Aydın’ı ısıtmak için bırakıldı. Ama maalesef, geçen sene vali bey burayı ihaleye çıkardı, belediye başkanımız gidip kendisiyle konuşmasına rağmen bu yeri özel ihale şartlarında sizinle hazırladılar. Büyükşehir belediyesi, kamu ve şirketler, belediyenin şirketleri girmeyecek şekilde bir şartname hazırladılar, İstanbul’da yandaş firmalara verdiler. Şimdi, bu yandaş firmalar da o bölgeye şu an ruhsat alarak kuyu açıyorlar. Yani yaşayan, etrafındaki köyler dâhil olmak üzere, nüfusu 1 milyon 200 bin. Eğer siz o ruhsatı iptal etmediğiniz takdirde, Aydın’da, Germencik, İncirliova, Efeler ilçelerinde yaşayanlar, bütün hepimiz zehirlenip ölürüz. Yani sizin o açtığımız kuyuların bütün zehirleri İkizdere Barajı’na akacak. Yetmiş beş günden beri, Kızılca köyü kadınları yetmiş beş günden beri mücadele ediyorlar; kurmuşlar çadırlarını kendi canlarını korumak için mücadele ediyorlar. Salı günü buraya geldiler ve Aydın Milletvekili olarak bütün milletvekilleriyle görüştüler. Rıza Posacı da “Evet, haklısınız...” Orada kuyuların açılmaması gerektiğini savundu. Ama maalesef, bir araştırma önergesi verdik Cumhuriyet Halk Partisi olarak, onu dahi reddettiniz.

Şimdi, sizden rica ediyorum, biz Aydınlılar olarak, Türkiye’de incirin yüzde 76’sını, zeytinin yüzde 36’sını, kestanenin yüzde 40’ını üretiyoruz. Pamuğun yüzde 25’ini, çileğin yüzde 25’ini Aydın’da üretiyoruz. Aydın’ın nüfusu 1 milyon 200 bin, yüzde 80’i tarımla geçiniyor. İstiyorsanız bir gün sizi

davet de edelim, bütün yol masraflarınızı biz üstlenelim, bürokratlarınızla beraber gelin Aydın'a, sizi gezdirelim. Şu an Aydın'da yaşayacak durumda değiliz. Elli yıllık, otuz yıllık, kırk yıllık, yetmiş yıllık zeytin ağaçlarımız ve incir ağaçlarımız kurudu. Kanser oranı yüzde 150 arttı, ölüm oranları Aydın'da arttı.

Sevgili Bakanım, eskiden Aydın'a gelen bürokratlar emekli olduktan sonra Aydın'a yerleşiyorlardı, Aydın'da yaşamlarını sürdürüyorlardı. Ama üzülererek söylüyorum, Aydın'lı olup Aydın'da emekli olan... Bir yıldan beri binlerce göç verdik.

Şimdi ben size soruyorum: Değerli Başkanım, güneş enerjisi varken gelin güneş enerjisi panellerini kuralım, gelin rüzgâr enerjisi kuralım, gelin jeotermal enerji santrali kuracaksınız -Avrupa'nın çöpe atılan teknolojisi kullanılıyor- gerçek bir teknolojiyi getirin, yerleştirin, saygı duyuyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğünü arıyorum, valiliği arıyorum kaymakamı arıyorum -benim bir yetkim yok ki- gidiyor, 2 bin lira ceza kesiyor.

Sevgili Bakanım, sevgili milletvekilleri; dünyanın hiçbir yerinde yatırım yaptığınızda en az on-on iki yıl sonra dönüş yapıyor ama jeotermal elektrik santrali, açgözlülük yaptıkları için üç yılda amorti ediliyor. 2 bin metreden sıcak suyu alıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yıldız, son cümlelerinizi alayım.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – ...200 metreye endekli yapıyorsun. İçme sularımızın, artezyen sularımızın hepsi şu an zehirli. Bu konuda lütfen, rica ediyorum, bir komisyon kuralım, gidelim incelettirelim. Aksi takdirde, on yıl sonra Aydın çölleşecek; incir yiyemeyeceğiz, üzüm yiyemeyeceğiz, zeytin yiyemeyeceğiz, pamuk üretemeyeceğiz ve oradaki insanlar göç etmeye devam edecek. Bu konuda acilen bir komisyon kurarak burayı incelemenizi rica ediyorum. Çiftlik bölümündeki ruhsatı da iptal etmenizi rica ediyorum Sayın Bakanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, arkadaşlar, misafir milletvekillerimizin söz talepleri karşılandı. Son 2 vekilimiz.

Sayın Sındır, buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlarımız, sayın milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, enerji nedir? Yani enerjiyi konuşuyoruz ama kısaca bir cümleyle tarif edeyim: Enerji, iş yapabilme kapasitesidir. İş yapmak istiyorsanız enerji ihtiyacınız olur. Enerji en önemli girdisidir, iş yapma kapasitesidir.

Şimdi, dolayısıyla, enerji -onu da ifade etmek istiyorum- yok olmaz, termodinamiğin en temel birinci kuralıdır, enerji korunumu ilkesi. Yani enerji yoktan var edilemez, varken de yok edilemez. Enerji sadece form değiştirir, şekil değiştirir.

Şimdi, buradan nereye geleceğim. Az önce Sayın Çelebi'yi galiba, dil sürçmesi, “yenilebilir enerji” ifadesini kullandı. Aslında, en temel enerji kaynağımız da yenilebilir enerjidir, altını çizerek söylüyorum; yenilenebilir değil, yenilebilir enerjidir. Buğdaydır, arpadır, mısırdır, tarımsal üretimde elde ediyorsanız insan gıdası olarak en önemli enerji kaynağıdır.

Bir kere, enerjiye biraz da bu açıdan bakmak lazım, bu temel gıda ürünlerimizin üretimiyle ilgili, bu üretimi sekteye uğratabacak ne yapıyorsa aslında enerjiyi yok edici uygulamalar olarak, enerji kaynaklarını yok edici uygulamalar olarak değerlendirmek gerekir. Buradan bir yere geleceğim biraz sonra.

Şimdi, değerli arkadaşlar, size soruyorum: En temiz enerji hangi enerji kaynağıdır? En temiz enerji, hangi enerjidir? Tasarruf edilen enerjidir. Tasarrufu konuşuyor muz bugün Türkiye’de? Tasarrufu konuşuyor muz sokaklarda, kahvelerde, okullarda, gittiğimiz her yerde? Konuşmuyoruz. Tasarruf ettiğiniz enerji en temiz enerjidir. Bir kere temizlik sırasına koyarsak önce tasarruf edeceğiz.

Dünya iklim değişikliği ve küresel ısınma tehdidi altında ve bu tehdit hepimiz tarafından dillendiriliyor ama gereğini yapmıyoruz, yapmaya çalışıyor olsak da aslında gerçek manada karşılamıyor yaptıklarınız. Bakın, elektrik enerjisi dünyadaki küresel ısınmayı ve iklim değişikliğini yüzde 25 oranında etkileyen bir alandır ve bu sera gazları emisyonlarına yüzde 25 etkisinden çıkan sonuç da şudur: Biz bütün elektrik kaynağımızı, ihtiyacımızı sıfır, tertemiz enerji yani hiçbir şekilde küresel ısınmaya, iklim değişikliğine katkı sunmayacak şekilde uyguluyor olsak da küresel iklim değişikliği ve küresel ısınmaya iyileştirme yönünde yüzde 25’lik bir faydamız olur. Aslında bunu da görmek gerekir. Tabii, tarımsal üretimin yüzde 24, imalat sanayisinin yüzde 21, ulaştırmanın yüzde 14 ve yapılardan kaynaklanan iklim değişikliğine etkinin de yüzde 6 düzeyinde olduğunu da bu arada sözüme eklemiş olayım. O nedenlerdir ki biz, her adımımızı dikkatli atmaya, bu konuda hassas davranmak durumundayız.

Bakın, ben Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2015-2019 Stratejik Planı’na baktım. Buradaki stratejik amaç ve hedefler nelerdir, amaçlara baktım, hedeflerine baktım. Burada ifade olarak amaçlar ortaya konmuş olsa da rakamsal bir hedef göremedim. Yani enerji arz güvenliğinde ve enerji verimliliği ve enerji tasarrufunda toplam beş amaç ve bunlara bağlı hedefler olduğunu gördüm ama mesela şunu görmedim: Vatandaşa, sanayiye, üretime yani iş yapmak isteyen, üretmek isteyen yani tüketerek büyüyen bir ekonomi değil de üreterek büyüyen bir ekonomi dileğindeyse üretimin ihtiyaç duyduğu enerjiyi daha ucuza sağlayacak -sağlamak üzere- bir hedef görmedim, daha ucuz enerji hedefi görmedim.

Şimdi, bakın, elektrik faturalarıyla ilgili burada çok şey söylendi, ben de söyleyeceğim çünkü çok önemsiyorum. Yani bir dönem içerisinde ve çok kısa bir süre içerisinde yüzde 44,97 yani 45’e varan oranda bir elektrik enerjisine gelen zam, bunun, böyle bir hedefin, böyle bir amacın olmadığını da göstergesi. Ağustos ve eylül aylarında yüzde 14’er düzeyinde fiyat artışı, sanayi, ticarethane ve tarımsal sulama abonelerinin kullandığı elektriğe ekim ayında yüzde 18 zam yapıldı. Böylece yılbaşından itibaren elektriğe yapılan zam sanayi, ticarethane ve tarımsal sulama kullanıcıları için yüzde 70’i aştı. Konut kullanıcılarının elektrik faturasına ise 1 Ekimden itibaren geçerli olmak üzere yüzde 8,72 zam yapıldı. Bu zamlarla birlikte hanelerin aylık elektriğe ödedikleri fatura 2017 yılı sonuna göre bu yıl yüzde 44,9 artmış oldu. Yapılan bu yeni zamlar asgari 230 kilovatsaatlik tüketim üzerinden 4 kişilik bir ailenin aylık elektrik faturası 137 lirayı geçiyor arkadaşlar. 4 kişilik asgari ücretle geçinen bir aile olduğunu düşünün ayda 137 lira elektrik faturası ödüyor. Yani biz enerjiyi üreteceğiz “En temiz enerji tasarruf edilendir.” dedim. Bunu yenilenebilir enerji kaynaklarıyla üreteceğiz ama bunu yaparken de vatandaşın enerjiden yararlanmasını, sanayicinin, ticarethanenin, üretim sektörünün, reel sektörün bundan en doğru şekilde, en yeterli şekilde yararlanması tabii ki hepimizin en temel hedefi olmalıdır.

Bakın “En temiz enerji tasarruf edilen enerjidir.” dedim, bizim camlarımıza baktım, çift cam. Türkiye’de konutlara bakarsanız yani konutların nitelikli çoğunluğu tek camdır ve ne kadar çok enerji kaybı olduğunu görürüz. Mesela ben dilerdim ki bu anlamda konutlarda tek camı çift cama dönüştürecek

bir teşvik, bir destekleme politikası uygulansın. Sadece buradan konutlarda kullanılan enerjiden yapılacak tasarrufun ne boyutlara geldiğini, bir nükleer santralden elde edeceğimiz enerji potansiyelinin 2, 3 misli kadar sadece tasarrufla sağlanabileceğini görmek gerekir diye özellikle belirtmek istiyorum.

Bakın, ben Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla bir arada yol yürütmesi gerektiğini de düşünüyorum. Hangi alanda? İmar kanunu, imar yönetmelikleri üzerinde. Pasif binalar, sıfır enerjili binalar ve imarla ilgili yani güneş ışığından, güneşin ısı ve ışık enerjisinden azami yararlanmamızı sağlayacak en yüksek düzeyde yararlanma hatta enerjisini üreten binalar gibi imar yönetmeliklerine bu enerji tasarrufuna yönelik uygulamaların girmesinin gerektiğini düşünüyorum.

Son iki konumdan bir tanesi de şudur: Yer altı zenginliklerimiz çok önemli, madenlerimiz çok önemli, bu maden kaynaklarımız çok önemli, güzel ama yer altı zenginliklerimizi biz yer üstü fakirliğine döndürürsek, tarım alanlarımız, doğal korunması gereken alanlarımız yer altı zenginliklerimiz nedeniyle yok olmaya yüz tutarsa, ormanlarımız -küresel ısınma ve iklim değişikliğine en önemli etkenlerden bir tanesi de ormansızlaşmadır- bu nedenle yok olmaya neden olursa biz burada yanlış bir şey yapıyoruz. Zenginlik diyoruz, kısa vadeli zenginlik uzun vadede bizi fakirleştirir. İşte o en temel enerji kaynağımız olan gıdanın aslında yetersiz kalmasına ve oradaki yanlış politikalar nedeniyle zaten o duruma gelmiş gıda üretiminin daha da fakirleşmesine neden olur.

ÇED muafiyetleri getirerek verilen ruhsatlar -madencilik faaliyetlerinde- ne yazık ki çevrenin ve doğanın tahribatına, yok olmasına neden oluyor, bu konuyu da dikkatlerinize sunmak istiyorum Sayın Bakanım.

Bakın, Akdeniz’de bir gemimiz, ismi Oruç Reis’ti değil mi hatırladığım kadarıyla, sismik araştırma yapıyor ve hidrokarbon...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum, son iki cümlem Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Sındır, lütfen.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Dün bu soruyu dile getirdim, bir kez de sizin dikkatinize sunmak istiyorum. Bu hidrokarbon arayan bu Oruç Reis gemimiz, Piri Reis vardı bir zamanlar, Türkiye ve Yunanistan arasında çok büyük savaşa neredeyse neden olacak bir sürece girmiştik. Doğu Akdeniz’deki Girit Adası’nın güneyinde bulunan Türk kıta sahanlığında, kalan buradaki on dört ada, adacık ve kayalıkları da içeren alanda şu anda Yunanistan uluslararası hidrokarbon araştırma ve işletme konusunda ihale açmış durumda ve bu ihale Avrupa Birliği resmî gazetesinde de yayımlanmış durumda. Yani burada bizim kendi kara sularımızda, kıta sahanlığımızda, kendi adalarımızın olduğu bölgede bu adaları kendine ilhak ederek buralarda böyle bir arama içerisine girmiş olması konusunda ne yapıldı? Bizim Oruç Reis gemimiz hangi alanda, ne gibi araştırmalar yapıyor, bunu da sormak ve dikkatinizi çekmek istiyorum.

Bitti sözüm. Bir tek şu ilginç geldi bana, bu dikkatten kaçmıştır eminim, gerçi bu Sayıştay raporunda ama iki başbakanımızdan, geçmiş dönemde bu devlete hükümetin başı olarak hizmet vermiş rahmetli Sayın Bülent Ecevit ve şu anda Cumhurbaşkanımız olan Sayın Recep Tayyip Erdoğan’dan bahsederken bir ifadede “Başbakan Sayın Bülent Ecevit” yazıyor, bir paragraf altındaki ifadede “Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan” yazıyor. Bu da dikkatimi çekti. Burada da “Başbakanımız Sayın Bülent Ecevit” demekten imtina edilmiş olmasından da üzüntü duyduğumu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, göreve yeni başladınız, ilk bütçeniz, ekibinizle beraber hayırlı olmasını diliyorum, başarılar diliyorum.

Sayın Bakanım, özellikle son yıllarda Enerji Bakanlığının politikalarında bir gelişme var. Enerji Bakanlığı zor bir iş, sadece enerjiyle ilgili değil, dış politikayla da doğrudan ilgili. Dolayısıyla her konuyla ilgili bir Bakanlık, derleyip toparlamak, bir politika oluşturmak çok zordur. Son yıllarda buna yönelik bir toparlanma görüyorum, memnuniyetle onu müşahade ediyorum tabii ki. Diğer bakanlıklarla kıyaslayınca da Enerji Bakanlığının kadrosunun çok daha iyi olduğunu yine aynı şekilde tespit ediyorum. Fakat eksiklikler de var, önemli eksiklikler var, yıllardan beri de bunları söylüyorum. Bir tanesi şuydu: Benim yıllardan beri Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak gündeme getirdiğim bir konu var. Bu Kıbrıs'taki petrol ve doğal gaz alanlarıyla ilgili Türkiye'nin ne yaptığı ya da yapmadığı. “Neden bir şey yapmıyoruz?” diye ben Taner Yıldız döneminden beri her fırsatta sorarım. “Ne yapıyoruz?” Bakın, Amerikalılar, Mısır, İsrail, Güney Kıbrıs, Yunanistan birlikte bir şeyler yapıyorlar, araştırmalar yaptılar, yapıyorlar, ortaklıklar kurdular, şirket oluşturdular bunlara yönelik. Ya cevap alamıyordum ya da önemli bir şey yok diyordum. Hatta Berat Bey'e en son sorduğum zaman da buna benzer bir cevap aldım. “Orada çok önemli bir yatak, rezerv yoktur.” demişti kendisi sorum üzerine Sayın Bakan. “Rezerv miktarı 1 trilyon metreküpün altında. Dünyada 4 büyük gaz üreticisi ve rezerve sahip ülkeden bahsediyorsak İran, Rusya, Türkmenistan ve Katar'dan bu rezerv çok önemli değil.” demişti. Aslında, rezervin çok olup olmamasından ziyade, oradaki bizim politikalarımız çok önemliydi ya da bize karşı olan politikalar çok önemliydi, onun dikkate alınması lazımdı. Hatta daha önceden, bir yıl önce ben yine Dışişleri Bakanımıza, Sayın Çavuşoğlu'na da sormuştum. O da “Bununla ilgili bazı çalışmalar yapıyoruz, çok önemli değil. Orada münhasır bir ekonomik bölge oluşturuluyor, biz de ona karşı Barbaros Hayrettin Paşa gemisini gönderdik. Biz de araştırma yapıyoruz, onlar da yapıyor.” demişti ama onlar çok daha fazla mesafe almıştı, biz geride kalmıştık. Şu anda da biz Doğu Akdeniz petrol ve doğal gaz rezerviyle ilgili olarak çok gerilerdeyiz, göstermelik... Bilmiyorum, bilgi verirseniz, onun çok daha gerçekçi olduğunu bilebilirim çok mutlu olacağım. Oradaki araştırmaların ne aşamada olduğu... Biliyorsunuz, son zamanlarda Yunanistan'la da bu konuyla ilgili çatışmanın sınırına gelecek derecede sıkıntılarımız oluyor. Önemli bir konudur. Bu konunun daha fazla üzerinde durulması lazım. Sayın büyükelçim de burada, o da bilecektir. Bu tür konular ülkelerin geleceğiyle ilgili olarak çok belirleyici konulardır. Doğu Akdeniz'de -daha sonradan ortaya çıktı- şu anda büyük bir ihtimalle 1,7 milyar varil petrol bir tahmine göre, Amerikalıların araştırmalarına göre 122 trilyon fit küp gaz tahmini yapılıyor, çok önemli. Aslında oradaki konu sadece enerji değil, doğal gaz ya da petrol değil, doğal gaz ve petrol üzerinden, bir taraftan da Doğu Akdeniz'deki kuşatmanın İran'a yönelik olması söz konusu biliyorsunuz, Rusya'ya yönelik olması, Çin'e yönelik olması söz konusu. Bu, Türkiye'ye de yönelik olmamalı. Bu tarafını da değerlendirmekte yarar var.

Bir diğer konu da -bugün pek girilmedi o konuya nedense, geçen yıllardaki kadar popüler değil- bu kış saati uygulamanız. Şimdi, Avrupa'yla üç saat farkımız var bizim. Neden bu farklılık söz konusu? Şimdi, konuyla ilgili -hatırlıyorsunuz- sizin müsteşarlığınız döneminde bir torba kanunda bu konu gündeme gelmişti. “Nedir, nereden çıktı, kış saatine neden geçmiyoruz?” diye özellikle sormuştum, cevap alamamıştım. Siz daha sonradan Bakanlık olarak tabii bir rapordan, İTÜ'nün bir raporundan

bahsettiniz. Raporu dağıttınız, inceledik. Raporda konuyla ilgili bir şey yoktu yani epey bir akademik cümle vardı ama sonuçta bu kış saatiyle ilgili önemli bir şeye rastlamamıştık, sadece iki ayı takip eden iki ayla kıyaslıyor, böyle bir sonuca varıyordu, tüm dönemi almıyordu. Daha sonra benim bazı çalışmalarım oldu, bunlar basında da yer aldı, bunlara da cevap vermediniz, bu sene tekrarlıyorsunuz bu kış saatini. Şöyle bir tespitim var: 2012'den beri elektrik tüketim miktarlarını alıyorum. Normalde bu kış saati uygulamasına kadar tüketim normal olarak artıyor. Yılda 7 milyar kilovatsaat artış var ama birdenbire, 2015'ten itibaren, kış saatine geçilmeyen yıldan itibaren 15 milyar kilovatsaatlik bir artış var, şimdi de 18 milyar kilovatsaatlik bir artış var, bu 2017'de. Bu artış, tabii şey var, zorunlu yani...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ - Normal talep artışından arındırmak gerekiyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tabii, onu siz yapacaksınız. Şimdi, bu artışın, bu üretim artışının bedeli ödenecek; ya devlet ödeyecek ya vatandaş ödeyecek. Kış saatine geçilmeyince tasarruf değil, tam tersine tüketimde artış oluyor, vatandaş ödemiş oluyor bunu. Tespitim bu şekilde. Üretim artışını, garanti ettiğiniz üretim artışını ya devlet ödeyecek, tekrar söylüyorum ya devlet ödeyecek ya vatandaş ödeyecek. Tasarruf söz konusu olmuyor. Kış saatine geçmiyorsunuz ya bu şekilde, tasarruf söz konusu olmayınca ne oluyor? Vatandaş ödemiş oluyor. Fakat vatandaş ödüyor da bu sadece bir ekonomik maliyet değil, çocuklar İstanbul'da, Ankara'da -özellikle İstanbul'da çok daha fazla etkileniyor- o karanlıkta, sabah soğukta okula gidiyorlar, millet işe gidiyor, büyük sıkıntılar oluyor, kazalar oluyor. Bir de o tür bir maliyeti var. Buna o yönüyle de bakmak lazım. Katıyen bir tasarruf söz konusu değil, tam tersine bu kış saatine geçilmemesi dolayısıyla tüketim artışı söz konusu oluyor, o tüketimi de vatandaş ödemiş oluyor. Çok enteresan. Yani Bakanlık açısından güzel bir formül bulunmuş oluyor, devlet ödememiş oluyor bunu, üstlenmemiş oluyor, zorunlu bu yükümlülüğü devlet üstlenmemiş oluyor ama vatandaş üstlenmiş oluyor. Rakamları da verebilirim arzu ediyorsanız.

Sayın Bakanım, diğer bir konu da Sayıştay raporları. Her sene Enerji Bakanlığı ve bağlı kurumlarla ilgili Sayıştayın güzel raporları oluyor. Bu sene de Enerji Bakanlığıyla ilgili olarak şartlı görüş verilmiş, geçen yıl da öyleydi. 4 bulgusu var. 4 bulgu da denetim görüşünü etkilemeyen bulgular. Önemli, demin arkadaşlarımız bazı konuları tespit etti. Mesela maden ruhsatlarıyla ilgili alınan depozito ve teminatlar hesabı kayıtlarının güvenilir verilere sahip olmaması, vergi dairelerince yapılan petrol devlet hissesi tahsilat tutarlarının kamu idaresi mali tablolarına yansıtılmaması gibi. Bunlar önemli konular aslında. Bunların her birinin bana göre saatlerce tartışılması lazım, bizim işimizin bu olması lazım. Sayın Başkanım, kesin hesap komisyonu kursaydık bunları çok detaylı olarak tartışacaktık. Alınan teminat mektuplarının muhasebeleştirilmemesi -bunların önemli sonuçları var -petrol ruhsat işlemlerinden alınan harç gelirlerinin Bakanlık mali tablolarına yansıtılmaması, idari para cezalarına ilişkin muhasebe kayıtlarının yapılmaması gibi önemli konular var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika içinde toparlayalım.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

EPDK'nın raporu da şartlı görüş içeriyor. 3 bulgu var. Bir tanesi çok önemli. 3 bulgu var, 3 de denetim görüşünü etkilemeyen bulgu var; kurum gelirlerinin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmemesi ve gelirlere ilişkin tahakkuk kayıtlarının mali tablolara yansıtılmamasını söylüyor. Yani kamuda tahakkuk esastır. Tahakkuk esasına göre gelir ve gider muhasebeleştirilir. Bunun yapılmaması önemli bir eksiklik.

Yine 3'üncü madde de önemliydi, onu da dikkatinize sunayım, kayıtlara geçmesi açısından önemli. Denetim görüşünü etkilemeyen 3'üncü bulgu "5018 sayılı Kanun'un düzenleyici ve denetleyici kurumlara uygulanmayan hükümleriyle ilgili yeterli yasal düzenleme bulunmamasının –Sayın Başkanım, bunu sizin de bilmeniz lazım- EPDK'nın mevcut mali sisteme uyum sağlayamamasına ve bu kurumun hesap verme sorumluluğunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde gereği gibi görüşülmemesine sebep olması." diyor. Bu konunun tartışılması lazım eğer ayrı bir oturum yapacaksak zaman zaman söylüyorsunuz ama gerçekleştiriyoruz bunu. Bu konunun gündeme gelmesi lazım. 5018'le ilgili böyle bir şey var, EPDK açısından böyle bir eksiklik var, bunun giderilmesi lazım. Sayıştay bunu net olarak öneriyor. Ben bunu dış denetim raporunda görememişim, burada var, bunu dikkate almamız gerekir, özel olarak dikkate almamız gerekir.

Atom Enerjisi Kurumunun Sayın Bakanım, yine denetimiyle ilgili de önemli bulgular var. Çok enteresan bir şey var, kurumda sözleşmeli personele yapılan ücret ve özlük haklarıyla ilgili ödemelerin yasal dayanağı yok. Bununla ilgili de... Siz özel sektörden geliyorsunuz, kamuda bu çok önemli, çok önemli yani bundan dolayı birçok bürokrata başı yanar yani yasal dayanağı olmadan ücret ve özlük haklarıyla ilgili ödemeler yapılıyor ve sonra da verilen cevapta da yine çok enteresan, "Kurumun yeniden yapılandırılacağı ve kanun tasarısı kanunlaşınca kadar idare edilmesi gerekir." gibi bir cevap veriyor. Ne demek yani? "Kurum yeniden yapılandırılacak, şimdi idare edelim." Kanun olmadan ödeme yapılabilir mi? Devletin olmamasını gerektiriyor.

Maden Tetkik ve Arama ile ilgili de 2 bulgu söz konusu denetim görüşünü etkilemeyen. Bunun da dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Bir de, atlamayayım, EPDK'nın hizmet alımlarıyla ilgili bir sorum olacaktı, hizmet alımlarının içeriğini verebilirseniz çok memnun olurum. Hizmet alımlarıyla ilgili 97 milyon liralık bir şey var, mal ve hizmet alım giderleri 105 milyon ama onun içerisinde hizmet alımları sadece 97 milyon tutuyor, onun detayını verebilirseniz memnun olurum. Bakanlıkla ilgili de benzer şekilde bir sorum var.

Sayın Bakan, bütçelerinizin hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum, başarılar diliyorum tekrar.

Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Erim...

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Başkan, kıymetli üyeler, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; sağ olun. Sesim biraz kısık, kusura bakmayın, aslında güzeldir de bugün böyle, idare edin, sağ olun.

Şimdi, Aydın'da jeotermal bugün ortaya çıkmadı, kırk yıldır orada jeotermal üretim var, elektrik üretimi var. Kırk yıldır ve daha önceki yıllarda da incir de var, incirin başkenti, diğer meyveler de ona keza.

Burada olan olay, en son sahanın valiliğin seracılık ve tarımda kullanmak şartıyla çiftlik sahasını ihale etmesi bu ihale edildikten sonra kazılacak kuyuyla kamulaştırılacak alandaki vatandaş da istediği parayı alamayınca kamulaştırma başka yerden yapılıyor, olay buradan çıkıyor. Aslında tarıma hiç birimiz karşı değiliz. Bu sene incirdeki kalite kaybı var, göz ardı etmemek lazım ama bunun jeotermalle uzaktan yakından alakası yok. Çiftçiler –ben çiftçi kökenli olduğum için biliyorum- yıl erken geldi derler. Bu sene gerçekten yıl erken geldi, kış fazla olmadı buna keza ilkbahar da çok az geçti, birden nisan, mayıs... Havalar ısındı, çiçekler bitkiler uyandı, incir de erken olgunlaştı, gerekli güneş gıdasını alamadığı için kalite kaybı var.

BAŞKAN – Komisyon inciri bu yüzden mi göremedi?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Biraz öyle, gerçek, biraz öyle. Neyse, borcumuz olsun.

Şimdi, Sultanhisar Belediyesinin de jeotermal sahası var. Sultanhisar Belediyesi büyükşehir belediyesine bir kısmını devretti, birlikte Korelilere onlar da ihale ettiler. Onlarda mı yandaşlarına verdiler diyelim. Onlar da ihale ettiler, onlar da bunu yapacaklar. Şunu diyebilirler: Bazı santrallerin teknolojisi eski, bunlar yenilensin diyebilirler ama “Ruhsat verilmesin...” O zaman siz de ruhsat vermeyin, sizin tesislerinize de ruhsat verilmesin. Böyle bir şey olmaz. Yani sonra Rıza Vekilimden söz edildi, Rıza Vekilim hiç jeotermale de karşı değil, tarıma da karşı değil, onu çok iyi biliyorum.

Ayrıca, kömüre kaşınıyorsunuz, jeotermale karşı, nükleere karşıyorsunuz, HES'lere karşıyorsunuz, doğal gazı karşıyorsunuz, ne kaldı geriye? Yani mutlaka bunları yerinde kullanmak lazım, olması gerektiği gibi yapmak lazım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Biz yandaşlara talan edilmesine karşıyız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yapmayın ne olur! Düzenli yapılmasını sağlıyoruz.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Bizim derdimiz üzüm yemek yani ağaçların kuruduğu söyleniyor, ağaçların kuruduğu falan yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Hiç görmediniz mi?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Hayır.

CAVİT ARI (Antalya) – Alakır'a gidin o zaman.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Ben Aydınlıyım.

Kuruduğu falan yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Karadeniz'i mahvettiniz.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Kanser deniyor. Aydın uzun yaşam yeri. Kanserde artış yok, daha azalma var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Erim'e teşekkür edin, çok sakın geçmişti bu saate kadar.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Peki, teşekkür ederim, sağ olun.

CAVİT ARI (Antalya) – Kumluca Alakır Barajını görün, neye çevirdiniz orayı.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Kumluca'ya ne olduğunu söyleyebilecek misiniz Sayın Erim?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Söylüyorum işte, milletin Meclisinde söylüyorum.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Aydın'da bunu söyleyebilecek misin?

BAŞKAN – Sayın Sezgin, siz bir de Dışişlerinden geliyorsunuz yani Dışişleri de format değiştirdi galiba.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Teşekkür ediyorum. Sesim düzelince devam edeceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bunlar kayıtlara geçiyor, bölgene gidince sorarlar.

BAŞKAN – Müzakerelerin son konuşmacısı Sayın Emecan, buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli emekçileri; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyor, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın 2019 bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, tabii, bir tartışmanın üzerine söz aldım. Tartışmada da şöyle itham edildik: “Siz her şeye karşısınız.” Biz hiçbir şeye karşı değiliz, biz özellikle de yerli ve yenilenebilir enerji payının Türkiye’de artırılmasına hiç hiç karşı değiliz.

Sayın Bakanım, sunumunuzda yerli ve yenilenebilir enerji payının artırılmasına yönelik çabaların sürdürüleceğinden bahsediyorsunuz. Şimdi, burada tabii, taraflar var, ben tam da bu tartışmanın üzerine başka bir taraftan bahsedeceğim. Şu ana kadar yapılan konuşmalar, yorumlar üzerine çok fazla girmek istemiyorum, çoğunlukla özellikle enerji yatırımlarının doğa ve çevre etkileri üzerine konuşuldu, biliyorum ve o noktada da gerçekten ülkemizde ciddi bir sorun var. Bunlara girmeyeceğim, başka bir yönden işi ele alacağım. Şimdi, işin bir de yatırımcı kısmı var. Yani bir taraftan kullanıcı, bir taraftan da yatırımcı kısmı var. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelirken yani projelerin çevresel etkileri zaten dikkate alınmıyor, diğer taraftan da işini düzgün yapmak isteyen ve Türkiye’de yenilenebilir enerji kaynakları üretimine yatırım yapmak isteyen belli bir yatırımcı kitlesi var. Gördüğümüz kadarıyla onların da yaşadıkları bazı sıkıntılar var, ben hazır sizlerle karşı karşıya gelmişken, bunları da size aktarmak, paylaşmak istiyorum. Çünkü eğer bunlar da çözülmezse o zaman bu yenilenebilir enerjinin payı nasıl artırılabilecek? Örneğin, yatırımcılar YEKDEM yani Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması’nın belirsiz olduğundan bahsediyorlar yani 2020 sonrasının ne olacağını belli olmadığından. Yani bu konuda bir çalışma varsa tabii bizi aydınlatabilirsiniz.

Ekonominin durumu şu anda yatırımcıyı ciddi anlamda etkilemiş durumda, örneğin, bankalardan kredi alamıyorlar, uzun vadeli teminat mektuplarını da alamıyorlar bankalardan, yurt dışından kaynak gelmemesinin de tabii, onların bu yatırımlarını etkilediğini görüyoruz. Türkiye’nin kredi notunun yatırım yapılabilir seviyenin 2 puan altında olmasından dolayı da bu sıkıntılar tabii karşımıza çıkıyor. Faizler çok yüksek olduğu için yatırımcılar bu anlamda çok zorlanıyorlar.

Sürekli kanun ve yönetmelikler değişiyor. Hepimiz biliyoruz ki bir rejim değişikliği oldu, yeni sistemle kurumlar yeniden düzenlenmeye başlandı ve bu süreçte sürekli değişik kanun ve yönetmeliklerin çıkması burada da bir belirsizlik yaratıyor. Hangi kurumun hangi işleri yapacağı belli değil. Örneğin, kamulaştırma işlemi, yine sistem ve kurumlar birbirine karıştığı için kim tarafından yapılıyor, burada da bir belirsizlik olduğunu görüyoruz.

Yine, yatırımcıların şikâyet ettiği bir şey, dağıtım bedeli dolara endeksli artışı için kredi ödemelerinin aksadığından şikâyet ediyorlar.

Biraz önce can suyuyla ilgili Sayın Cavit Arı arkadaşımız zannedirim bahsetmişti, can suyunun uygulamasıyla ilgili zaten bir aksaklık var, gördüğümüz kadarıyla hesabıyla da ilgili bir aksaklık var; her ilde farklı uygulandığı için bir standart getirilmesini talep ediyorlar. Her idarenin kendi yönetmelikleri ve uygulamaları olduğundan birbiriyle çelişen durumlardan da çok açıkçası şikâyetleri var. Mesela, yerli üretim teçhizat kullanımında beş yıl boyunca YEKDEM fiyatına ilave bir katkı yapıldığı bilgisi geldi ancak beş yıl reel anlamda yatırımların dönüş süresini sağlamadığından bunun yedi yıla çıkarılmasıyla ilgili bir talepleri de var.

Yine, aslında bu çok önemli gerçektir: Önce fizibilite, daha sonra DSİ onayının alınması, daha sonra da ön lisans çalışması yapıldığı için bu işlemlerin tekrar tekrar yapılmak zorunda kalınmasından şikâyet ediyorlar. Bu ön lisans çalışmasının da bahsettiğimiz tabii, imar, ÇED raporu, kamulaştırma gibi çalışmalar.

Şimdi, Sayın Bakanım, tabii, burada özellikle doğa ve çevre katliamı açısından bizlerin de çok önemseydiğimiz çevresel etki değerlendirmesi raporlarının, ÇED raporlarının biz her zaman göz önüne alınması ve bunlara uyulması gerektiğini söylüyoruz, arkadaşlarımız yeterince konuşmalarında ifade ettiler. Şimdi diğer taraftan bunlar dikkate alınmadan fizibilite çalışmaları yapılması, firmaların

o bölgelere sokulması, o bölgelerde çalışma yapmaya başlanması aslında iki tarafta da mağduriyet yaratıyor hem yatırımcı tarafında hem de vatandaş tarafında, bölge halkı, yerel halklar tarafında. Bunun belki düzeltilmesinde fayda olabilir, en azından vatandaş bir taraftan bu mücadeleyi verirken yatırımcıyla karşı karşıya gelmek zorunda kalmayabilir.

Yine, çok önemli bir şey: Kamu kurum ve kuruluşları özellikle yerel idareler tarafından kendilerine çok zorluk çıkarıldığını, kendilerine sıcak bakılmadığını hatta hak etmedikleri anlamda fayda elde ettikleriyle ilgili eleştiriler geldiğini söylüyorlar. Şimdi bu da çok önemli gerçekten. Niye bu böyle oluyor? Yine geliyoruz aynı noktaya. Şimdi ÇED raporları dikkate alınmazsa, yatırım yapılacak olan bölgeler doğru seçilmezse yerel halkla firmalar karşı karşıya geliyor. Görüyoruz ki birçok eylemin yapıldığı, çevre eyleminin yapıldığı yerde yerel yönetimler de halkın yanında yer alabiliyor oradaki eylemlerde. Ne oluyor? Yine firmalarla karşı karşıya geliniyor. Aslında burada yapılması gereken yatırıma açılacak bölgelerde önce çevre ve doğa etkileri göz önüne alınarak yerel halkın onayı alındıktan sonra yatırımcılarla ilgili işlemlerin başlatılması olmalı. Belki Türkiye’de -kaos bir anlamda- özellikle yine yenilenebilir enerji anlamında daha rahat yatırım yapılmasının önünün açılması anlamında faydalı olacaktır. Biz hiçbir şekilde bunlara karşı değiliz ama bunların doğru yapılması, iyi niyetli firmaların sektörde yer alması, bu projelerde yer alması, bütün ihalelerin, bütün projelerin yandaşlara yaptırılmaması yönünde fikrimizi ifade ediyoruz.

Ben tekrar bütçemizin hayırlı olmasını dileyerek sözlerime son veriyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Emecan.

Değerli arkadaşlar, bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi, soru-cevap bölümüne geçiyoruz. Sayın Bakana soru sormak isteyen değerli milletvekillerimizin sisteme giriş yapmalarını rica edeceğim. Komisyon üyelerimiz için on dakika, Komisyon üyesi olmayan diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım, sonrasında da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Fatih Dönmez’e görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermesi için söz vereceğim. Bu söz taleplerini istem sırasına göre karşılayacağım.

Sayın Paylan, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, geçenlerde bir açıklamanızda Türkiye’nin Avrupa’nın en ucuz benzinini sattığını söylediniz. Elektrikte de en ucuzlardan birisi olduğumuzu söylediniz. Gerçekten talihsiz bir açıklama olarak değerlendiriyorum şundan dolayı: Asgari ücretin 200 euro olduğu bir ülke ile asgari ücretin 2 bin euro olduğu bir ülkeyle kıyaslıyorsunuz, bunun doğru olmadığını düşünüyorum çünkü satın alma gücü paritesine göre benzinin en pahalı olduğu ülkemiz veya ülkelerden birisiyiz. Yine satın alma gücü paritesine göre elektriğin en pahalı olduğu ülkelerden birisiyiz. Bu durumu siz de benimle aynı şekilde paylaşır mısınız, aynı açıklamanızda ısrar ediyör musunuz?

Diğer bir sorum: Konuşmamda da belirttim, 2023 yılında Türkiye’nin enerji tüketiminin ne kadar olacağını öngörüyorsunuz? 2023 hedeflerinden bahsediyoruz, 2 trilyon dolar hedefinin arkasında Hükümetin olmadığını düşünüyorum. En fazla 1 trilyon dolarlık bir ekonomiye göre enerji ihtiyacı nedir? Kurulu güç ihtiyacı ne olacaktır? Buna göre de hâlâ nükleer santrale ihtiyacımız olduğunu iddia edebilir misiniz, bu kadar pahalı bir nükleer santrale üstelik?

Enerji tasarrufunda örnek olmak için Sayın Bakan, konuşmamda da söyledim, 12 silindirli Mercedese binmekten vazgeçmeyi düşünüyor musunuz? Daha mütevazı, daha tasarruflu, örnek olmak için bir plan çerçevesinde düşünüyor musunuz? Tasarruflu bir araca binmenizi tavsiye ediyorum bu anlamda.

İran ambargosu gündemde, biliyorsunuz iki gün sonra başlayacak, bununla ilgili hâlâ müzakerelerin sürdüğünü biliyoruz, bununla ilgili senaryolarınız nedir? Doğal gazla ilgili istisna büyük olasılıkla alınacak ama alınmazsa ne olur? Petrolle ilgili istisna alınmazsa ne olur? Alternatif senaryolarınız nedir ve bir daha Halkbank skandalı gibi bir skandal yaşanmaması için -artık Hükümet sorumluluğu ama size sorabilirim- ne tip tedbirler almayı düşünüyorsunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Halkbank skandalı derken o kısmını anlamadım ama o tarafını anlayamadım ama neyse... Amerika skandalı desen olurdu yani.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Halkbank skandalı değil ya!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Halkbank skandalı.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Bakanım, arkadaşlarımız da ifade etti, EMO'nun bir raporuna göre, Elektrik Mühendisleri Odası, dağıtım şirketlerine yapılan özelleştirmelerden dolayı 45 milyar dolar alacağımız varmış, ödenmiyormuş. Gerçekten doğru mu 45 milyar dolar almıyor muyuz bu şirketlerden?

2'nci sorum: 81 ilde doğal gaz dağıttığımızı söylediniz. Ben Rizeliyim ve sürekli gidiyorum, Rize'nin en doğu ilçesi Fındıklı, Ardeşen'e kadar geldi, orada kaldı. İnsanlardan talep aldılar ama sadece talep değil, para da topladılar, sonra yeteri kadar talep olmadı diye geri... Böyle bir şey olur mu Sayın Bakanım yani ne demek bu? Bu Fındıklı ilçesine de doğal gaz gelecek mi?

Bir başka soru: Bölgede ÇED'lerle ilgili toplantılar yapılıyor, bu HES ÇED'leriyle, başka konular da var Yeşil Yol'la ilgili ama oraya vatandaş yaşam alanını korumak için gidiyor. Şöyle şeylere şahit oldum bu yazın: 2 otobüsle hiç tanımadığımız adamlar gelmiş, 34 plakalı otobüsle, jandarma da kesmiş, salonlar dolmuş, giremiyoruz, sonra öğreniyoruz ki HES'le ilgili bir aşama olan, bilgilendirme aşaması bitmiş.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar, hepinize soruyorum, böyle bir şey olur mu ya? Yani Samsun'dan bir yerden 2 otobüs dolusu adam gelmiş ve bir yerde kavga çıkıyor, o insanlar jandarmayla beraber mahalleliyi dövüyor ya, kadınlar dâhil dövüyor.

Sayın Bakanım, biz kime güveneceğiz, kime inanacağız? Bizi kim koruyacak ya? O adamlar kim? Jandarma kim? Biz kimiz? Bu nasıl bir şey, bana birisi gelsin anlatsın ya! Bu nasıl bir şey?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezimizin son dönemde yaşanan ekonomik krizle ilgili illerde yapmış olduğu görevlendirme çerçevesinde ben de değerli arkadaşım Baha Ünlü Vekilimizle birlikte Şırnak iline gitmiş bulunmaktayım. Burada yapmış olduğumuz inceleme, değerlendirme ve ziyaretler sonucunda öğrendiğimiz bilgiyi Sayın Bakanımla paylaşmak istiyorum.

Şırnak ilinde en önemli geçim kaynağı olan hayvancılığın ve kömür işletmelerinin bitme noktasına geldiğini ve bu duruma bir çözüm bulunmasının çok zaruri olduğu açıkça dile getirilmiştir. Yaklaşık 4 bin kişinin düzenli çalıştığı ve ayrıca bölge ekonomisine çok önemli katkısı olan maden ocakları Türkiye Kömür İşletmelerine bağlı olarak çalıştırılırken özelleştirme yapılmış ve şu an kömür ocaklarının ve gerekse bölgenin bu anlamda kaderine terkedilmiş olduğu ifade edilmiştir.

Yukarıda ifade ettiğim gibi, 4 bin kişiye kadar burada çalışırken bugün ancak 200 kişinin çalıştığı söylenmektedir. Özelleştirme kapsamında aldığı ifade edilen şahıslar aktif ocakları kapalı tutmakta, kazı alanlarında çalışma yapmak isteyenlere de çeşitli sorunlar çıkarmakta olduğu ifade edildi. Böylece millî servet atıl durumda, bölge insanı işsiz vaziyette beklemekte. Bu nedenle, öncelikle ve ivedilikle kömür ocaklarının açılmasının sağlanması hususunda ne gibi çalışma yapmakta olduğunuzu sizlere sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Bakanım, Türkiye’deki tüm yenilenebilir enerji kapasitemiz ne kadardır? Bunu biraz daha açayım, kullandığımız ve kullanmadığımız ovalarımız, dağlarımız rüzgargülleri ve güneş panelleriyle donatılmış olsa bunu mukayeseli üstünlüklerle de karşılaştırsak bu tablo, bu harita nasıl olur?

İkinci sorum: Petrol arama ve sondaj gemilerimizin hayırlı olmasını temenni ediyorum. Biraz rengi değişik olacak ama bu sorunun, tabii öteden beri iki rivayet var: Bir, ülkemizin sınırları çizilirken İngilizlerin bizim petrol kaynaklarımızı göz önünde bulundurarak çizmiş olduğu ifade ediliyor. İkincisi ise bu açılan kuyuların, verimli kuyuların kapatıldığı, işte cıva veya beton dökülerek. Bu konularla ilgili, bu iddialarla ilgili bir düşünceniz var mı diye soruyorum ve tekrar, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, herkese hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, 2019 için koşullu yükümlülükten doğan ne kadar ödeneğimiz var?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Ersoy...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyelerimiz, Sayın Bakanım, değerli bürokratlarımız, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, organize sanayi bölgelerimizde olduğu gibi, Kayseri’imizde de elektrik son kaynak tedarik tarifesiyle beraber zam, tarife değişiklikleri, aynı oranda elektrik kullanan işletmeler ve fabrikaların farklı faturalar ödemesi adil rekabetin önünü tıkamaktadır. Elektrik faturaları yükselen sanayicilerimiz; rahatlatmak, üretim maliyetlerini düşürmek ve adil koşullarda rekabetin sağlanabilmesi için elektrik tarifelerinde mutlaka bir düzenleme yapılmalıdır. Bu konuda bir çalışma yapılacak mıdır?

Bakanlık bütçenizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Ordu Milletvekilimiz çok somut birkaç tane örnek verdi bu elektrik faturaları ve ödenmeyen elektrik faturaları nedeniyle açılıp kapanması, vesairesiyle ilgili. Burada, özelleştirmeye bu işi alan şirketler bence fırsatçılık yapıyorlar, verimliliklerini kaybetmiş durumdadır. Şu anda özelleştirme felsefesini tamamen çığırından çıkmış durumda görüyorum ben ve bu şirketlerin de önemli sıkıntıları var ama maalesef Türkiye elektriksiz kalmasın diye de buna göz yumuluyor. Ben de şu anda birkaç tane telefon aldım. Özelleştirmeden bu işleri alan şirketlerin küçük de olsa bu tür fırsatçılıklarının önüne geçilmesi için tedbir alınmasını istiyorum. Bununla ilgili olarak ne yapmayı düşünüyorsunuz? Son derece önemli. Küçük işler ama gerçekten vatandaşları muzdarip eden bir husus.

İkinci bir sorum: Bu alınan iki sondaj gemisinde hizmet edecek olan, Türkiye’de yetişmiş, bu sismik bulguları inceleyecek, araştırarak gemi adamları, bilim adamları var mı? Basında çıkan birkaç haberden öğreniyoruz ki ikinci Fatih gemisiyle ilgili olarak bu hizmeti verebilecek yetişmiş eleman yok dolayısıyla eğitim alabilmesi için büyük miktarlarda, dolar bazında, bir şirketle anlaşmış ve oradan hizmet alıyorlar, eğitim alıyorlar. Dolayısıyla Türkiye’de bu işleri görecektir olan yetişmiş eleman var mı?

Bir sorum da şu: Şimdi, öyle bir durumla karşı karşıyayız ki gerçekten bizim ülkemizin eli bu kadar bağlı mı, bu kadar kötü durumda mıyız ki zor şartları kabul etmek zorunda kalmışız veya kalıyoruz? Şimdi, Rusya, kendi kanunlarına göre bir şirket kuracak, o şirket gelecek Türkiye’de bir tesis kuracak, o tesisi kurarken uygulayacağı projeyi yine bir Rus şirketi hazırlayacak ve bu şirketin hissesi yüzde 51’in altına düşmeyecek ve biz on beş yıl buradan belirtilen fiyattan alım yapacağız. Ya, biz hangi zor şartlar altındayız ki böyle bir düzenlemeyi kabul ediyoruz? Benim hatırladığım kadarıyla Tanzimat Dönemi’nden beri böyle bir şey olmamış, kaldı ki bunu şu anda niye yapıyoruz? Yani bu kadar mı elimiz kolumuz bağlı ve ihtiyaç içerisindeyiz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sözlerimin arasında –gerçi not almış olduğunuzu düşünüyorum ama- Avrupa Birliğinin, 2020 yılındaydı, revize edilerek 2030 yılı hedef gösterildiğini biliyorum; 2020 yılında yüzde 20 iken 2030’da yüzde 30’a çıkarılmış olan bu enerji etkinliğindeki iyileştirme konusunda sizin sayısal olarak verebileceğiniz bir hedef var mıdır?

Yine Avrupa Birliğinin bu enerji yol haritasında 2050 yılında bu gaz emisyonlarında hava kirleticisi, özellikle karbon kökenli emisyonlarda 1990 yılı baz alınarak yüzde 80 ila 95’e yönelik bir azaltma hedefi söz konusu. Bizim bu konuda bir hedefimiz var mıdır rakamsal olarak?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Katırcıoğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Efendim, benim de üç dört sorum var. Bir tanesi şu: EPDK’yle ilgili olarak gerçekten kamu yararına çalışan bir kurum mudur, ne düşünüyorsunuz, piyasayı gerçekten düzenliyor mu kamusal bağlamda?

İkincisi: Bildiğiniz gibi, fındık gibi, bor madeninde de esas itibarıyla rezervleri çok yüksek oranda olan bir ülkeyiz fakat fındıkta olduğu gibi borda da fiyatları biz belirleyemiyoruz bildiğim kadarıyla. Bor madeniyle ilgili olarak herhangi bir çalışmanız var mı fiyatları etkilemekle ilgili olarak?

Üçüncüsü: Trona madeniyle ilgili hiç konuşmadınız. Hâlbuki onun da özellikle enerji bağlamında önemli olduğu söylenir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Son olarak da geçenlerde Aydın'a gittiğimde –ki ben bir İstanbul Milletvekiliyim- birçok insan bana bu jeotermik santrallerin doğaya ve tarıma çok büyük zarar verdiğini söylüyorlardı ki demin Aydın Milletvekili arkadaşımız da açıkladı bunu. Bu konuda gerçekten bir planınız, düzenleme yapmak gibi bir ihtiyacınız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Aksu...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, hane halkının tükettiği enerjinin birim fiyatlandırmasında farklılaştırmaya gidilmesini, konutlarda tüketilen elektriğin belli bir miktarın altında kalması durumunda indirimli tarife uygulanmasını, bu şekilde hem enerji tasarrufu sağlanması hem de dar gelirli vatandaşlarımızın desteklenmesi amacıyla aylık 200 kilovatin altında elektrik tüketen ve ödeme gücü olmayan hane halklarına elektrik faturasının yüzde 75'i oranında geri ödeme yapılmasını öneriyoruz; bunu seçim beyannamemizde söyledik. Bakanlığımızın da bu yönde bir çalışması var mı?

İkinci sorum: İstanbul'da, özellikle de üçüncü bölgede yani Bakırköy-Silivri arasında yüksek gerilim enerji nakil hatlarının yer altına alınması ne zaman tamamlanacak? Buralarda yaşayan vatandaşlarımızın bundan ciddi rahatsızlıkları var.

Üçüncü sorum: 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu var. Bu kanunun 7'nci maddesinin (c) fıkrasında, apartmanlarda pay ölçer sistemine geçilmesi öngörülmüştü ve kanunun geçici 6'ncı maddesiyle de bu uygulamanın mevcutlar için beş yıl ertelenmesi önerilmişti. Bildiğim kadarıyla bu kanunda bir değişiklik olmadı. Daha sonra bazı müeyyideler getiriliyor hem apartman yöneticilerine hem vatandaşlara. Aradan belli zaman da geçti. Buradaki uygulama nedir, bunu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Bakanım, Yatağan Yeniköy Kemerköy Termik Santrali ve kömür ocakları 2014 yılında, Kütahya Termik Santrali ve kömür ocağı 2012'de özelleştirildi. Bu santrallerin hazineye katkıları ne kadardı? Santral ve madenlerin özelleştirilmesiyle üretim maliyetleri düştü mü? Kömür fiyatları ucuzladı mı? Elektrik fiyatları ucuzladı mı? İşçi ücretleri arttı mı? Maden iş yerleri daha güvenli ve sağlıklı hâle geldi mi? Özelleştirme kime yarıyor?

Muğla'nın Milas ilçesinde, Karacahisar mevkinde ve Yatağan'ın Taşkesiki bölgesinde yeni termik santraller kurulacak mı?

Enerji sektöründeki özelleştirmeleri meşru hâle getirmek için kullanılan argümanlardan hangileri gerçekleştirildi? Sermaye tabana yayıldı mı? Devlet kamburlarından kurtuldu mu?

Soma'da sorunlu iş yerinde çalışan 2.500 işçi üç ay içerisinde işlerinin sona ereceğini ifade etmektedirler. Bu işçiler için nasıl bir çare düşünüyorsunuz? Soma'da maden şehitlerine tanınan kamuda bir yakınının işe yerleştirilmesi hakkının tüm madenci şehidi yakınlarına da tanınması için bir çalışma var mıdır? Yer üstü maden iş yerlerinde ve petrol rafinerilerinde, açık ocaklarda ve tesislerde toz, gaz ve kimyasallara maruz kalan maden işçilerine fiili hizmet süresi verilmesi yönünde bir çalışmanız var mı?

TKİ'nin 1990'lı yıllarda 30 bine yakın kadrolu işçisi vardı, şimdi, 4.500 dolayında. TKİ'nin küçültülmesine benim içim sızlıyor eski bir TKİ personeli olarak. TKİ'yi eski günlerine getirmek için bir çalışmanız var mı?

Türkiye'nin iç ve dış güvenliği, haberleşme, sağlık ve tüm sanayi sektörlerini doğrudan ilgilendiren stratejik bir piyasa olan enerjinin ucuz, güvenli, sürekli ve dışa bağımlı olmaması esastır. Toplumsal ve iktisadi hayatımızın damarlarında dolaşan kan enerjidir ve bu sektör özel sektörün insafına terk edilemez. 2016 Temmuz ayında özel sektör santral sahipleri devletten istedikleri parayı alamayınca şalter indirmişlerdi. Meydana gelen kriz kamu santralleri sayesinde giderilmişti, Yeniköy, Kemerköy Santralleriyle giderilmişti.

Sunumunuzun 12'nci sayfasında "2002 yılında elektrik enerjisi üretimi yüzde 40 olan özel sektörün payı bugün yüzde 85 düzeyine ulaşmıştır." denmektedir. Bu durum enerji güvenliği açısından risklidir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kaçmaz...

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Bakan, Ciner Grubuna ait, Şırnak Silopi ilçesinde yer alan termik santralin doğaya verdiği birçok zarar var. Bu termik santralde filtre sistemi var mı? Var ise ne sıklıkla denetim yapılmaktadır?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde'de tarım alanlarında kullanılan sulama suyu yer altından enerjiyle çıkarılmaktadır. Geçmişte TEDAŞ'a olan borçlarını ödeyemeyenlere işletilen faiz ve borçlar anaparanın 3-4 katına çıkmıştır. Son günlerde ekonomik durumla ilgili olsa gerek, tahsilata yönelik uygulamalara geçildiği ifade edilmektedir. Çiftçi bu konuda ciddi mağdurdur. Sulama suyu nedeniyle TEDAŞ'a olan borçların faizlerinin silinmesine yönelik bir çalışma düşünülmekte midir?

İki: Konut elektrik fiyatları için bir indirim düşünülmekte midir?

Üç: Doğal gazla enerji üreten özel şirketler için gün içi arz fiyatı sıfır ile 2 bin lira arasında değişmekte iken, geçtiğimiz dönemde kar yağdığında artan bu fiyatlar sıfır ile 500 lira arasında sınırlanmıştı, bu sınırlama devam ediyor mudur? Haksız kazançlara neden olan ve fiyat zıplamasına gerekçe olan bu uygulamanın sürdürülmesi bundan sonra hangi fiyat aralığında devam edecektir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir...

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, yapmış olduğunuz sunumda, hâlihazırda yıllık doğal gaz tüketimimizin 50 milyar metreküpü aştığı ifade ediliyor. Tabii, bununla beraber, depolamayla alakalı konularda ise 2020 yılına kadar Tuz Gölü depolama kapasitesinin yıllık 5,4 milyar metreküp, Kuzey Marmara doğal gaz depolama alanının da 4,6 milyar metreküp olacağı öngörülmüyor. Bunun toplam yıllık tüketimimizin yüzde 20'sine denk geldiği ifade ediliyor. Fakat ilerleyen dönemlerde, Türkiye'nin yıllık doğal gaz tüketiminin artmasıyla beraber acaba aynı oranın korunması mı hedefleniyor? Şayet korunması hedefleniyorsa ilave depolama alanlarıyla alakalı bir çalışmayla ilgili öngörüleriniz var mıdır, yok mudur?

Bir diğer sorum da: Tabii, doğal gazla beraber dünyanın şu anda konuştuğu yeni bir teknoloji var, o da kaya gazı ve kaya petrolü. Geline bu noktada ülkemizin kaya gazı ve kaya petrolüyle alakalı gerek kendi rezervlerimiz gerekse bunların çıkarılmasıyla ilgili teknolojik imkânlarla alakalı yürütmüş olduğu çalışmalar var mıdır?

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Demirtaş...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Bakan, yılbaşına göre elektriğe yüzde 45 zam, doğal gaza yüzde 35 zam yapıldı. Maliye ve Ekonomi Bakanımız enflasyonla mücadele kapsamında, şirketlerden ve esnaftan en az yüzde 10 indirim talep etti. Hatta “İndirim yapmayanları fırsatçı olarak zabıtalara şikâyet edin.” denildi. Ekonomi Bakanımızın esnaf ve şirketlerden enflasyonla mücadele kapsamında talep ettiği indirim kapsamında emekliler, işçiler, esnaf ve çiftçiler de doğal gaz ve elektrik faturalarında en az yüzde 20 indirim beklemektedirler. Siz de Ekonomi Bakanımızın bu çağrısına uyup elektrik ve doğal gazda en az yüzde 20 indirim yapacak mısınız?

İkincisi: Türkiye Taşkömürü Kurumunda norm kadro açığı 6.846’ydı, bununla ilgili bir işçi alımı yapacak mısınız? “1.500” diye ifade ettiniz ama açık 6.846; ne zaman alacaksınız?

Son sorum: 19 Haziran 2018’de Ereğli’nin Kandilli beldesindeki ve TTK’ya ait Alacağzı Ocağının Erdemir’e bağlı ERMADEN firmasına verildiği ifade edilmişti. Bununla ilgili redevans sözleşmesi yapıldı mı? Yapıldıysa ne kadarlık bir süre için yapıldı? Bedeli nedir? Sözleşme hangi tarihte imzalandı?

Bunlarla ilgili yanıt verirsiniz sevinirim Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Karaca.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, geçtiğimiz ay 600 maden sahası sattınız. Kasım 19’du zannediyorum, 700 maden sahasını daha satacaksınız. Bu maden sahalarının satışı sonrasında, şu an için yabancıların bu maden sahalarındaki payı ne kadardır?

Sayıştayın Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü 2017 Denetim Raporu’nda, hizmet alım ihalelerinde yaklaşık maliyetin gerçekçi tespit edilemediği tespit edilmiştir. Bu durum ihalelerde yersiz ve fazla kamu kaynağı kullanımına neden olmakta mıdır?

Yine, Sayıştayın 2017 yılındaki raporunda petrol ve doğal gazdan toplam 418 milyon 558 bin 355 lira 52 kuruş devlet hissesi tahsilatı yaptığı ancak bunun mali tablolara yansıtılmadığı; yine vergi dairelerinde petrol şirketlerinden 1 milyon 145 bin 272 lira 40 kuruş tahsilat yapıldığı, yine mali tablolara yansıtılmayarak devletin hazinesinde yani halkın kasasında yer verilmediği tespit edilmiştir. Ben soruyorum: 420 milyon lira civarındaki bu tahsilat nerededir?

Yine, Menderes ve Gediz Ovalarında jeotermal akışkanlar nedeniyle bu kirlilik on yıl içerisinde ovayı çöleştirecektir. Bunun önlenmesi için jeotermal akışkanlarında deşarj uygulamasına son vererek reenjeksiyonu zorunlu kılacak bir yasal düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Alpullu Ovası'na yapmayı düşündüğünüz termik santrale ilişkin alınan mahkeme kararları var; biri Danıştay tarafından yürütmenin durdurulması Toprak Koruma Kurulu kararı konusunda, diğeri de açılacak kömür madenine ilişkin "ÇED gerekli değildir." kararının iptaline ilişkin. Bu mahkeme kararlarına, yargı kararlarına uyacak mısınız?

Odunpazarı'nın Akkaya, Yenisoğça, Yörükçik, Uluçayır, Kargın, Aşağıçağlan, Yukarıçağlan, Ilıca; Sivrihisar'ın da Aşağıkepen, Yukarıkepen, Sığırcık, Yeşilköy, Bahçecik, Kımık, Beyyazı ve Buranlar mahallelerinde düzenli elektrik kesintileri nedeniyle mağduriyete uğrayan köylülerimizin, yurttaşlarımızın mağduriyetlerini ne zaman ve nasıl gidereceksiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Sezgin...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, incirin tarihi ile JES'lerin tarihini eşitleyen yorumlara güvenmeyin lütfen. Birisi binlerce yıllık tarih, JES yasası on yıllık. Gerçekten bu fevkalade mağdur ediyor Aydın'ı ve sadece Kızılcaköy'ü değil, Buharkent'ten Germencik'e kadar sürüyor bu. Valiliğin de bu konuda tespitleri var, birçok bilimsel çalışma var ama sizden istihdamımız bağımsız ve tarafsız bir komisyona durum tespiti yaptırın, tahribatın nasıl önleneceği önce ortaya konulsun. Sonra gerçekten, Türkiye'nin toplam elektrik üretiminin yüzde 1'inden azını üreten jeotermik santrallerin bu hasılasının Aydın'ın tahribatına değip değmediğini belirleyelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, Sayın Ceylan...

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Bakan, sismik arama gemisi Barbaros Hayrettin Paşa 7 Şubat tarihinde Jersey mevzuatına tabii TPIC şirketine, Turkish Petroleum International Company'ye devredilmiş midir? TPAO kuyu tamamlama, sondaj ve sismik araştırma görevleri TPIC'e devredildiğine göre Fatih ve Oruç Reis gemileri de TPIC'e devredilecek midir? TPAO kendi kurduğu sondaj kuleleri için bugün TPIC'e para ödemekte midir? Ödemekteyse günlük sondaj kule kirası ne kadardır? Bugüne kadar TPAO, TPIC'e ne kadar para ödemiştir? TPAO gibi bir kuruluşun bu şekilde devriyle, 1983 yılında başlayan bu özelleştirme süreci tamamlanmak mı istenmektedir? TPIC gibi bir firmanın Yönetim Kurulu üyelerinin soyadları neden Çalık, Bayraktar ve Yaman'dır?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Şevkin...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Bakana sormak istiyorum: Henüz hiçbir faaliyeti olmayan EÜAŞ'ın bağlı ortaklığı olan Sinop Nükleer Santral yapımı için kurulan EÜAŞ ICC'den maaş alan kaç kişi var? Yurt dışında kurulan bu şirketin yönetim kuruluna ücret ödeniyor mu? Milletimize tasarruf önerirken kamuda savurganlığı nasıl izah ediyorsunuz?

İkinci sorum: Dünyada kömür madeni işleten 132 ülke arasında 28'inci sıradayız. 1'inci sırada olan Almanya'da kırk yılda sıfır ölüm, Avrupa'da son maden faciası 1946 yılında gerçekleşirken madenlerde ölüm "kader" olarak açıklanmamalı. Bu, madenlerde ölüme ilişkin, Allah'ın bize verdiği aklı kullanarak nasıl önlemler alınması düşünülüyor, bunu sormak istiyorum.

Üçüncü sorum da Güneydoğu Anadolu fay hattı uzantısında bulunan Amanos Dağlarında, önlemler alındığı takdirde, yenilenebilir ve alternatif enerji kaynağı olan jeotermal enerji araştırması yapılıyor mu, yapılması düşünülüyor mu diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Son soru, Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Ağrı'ya geldiniz mi bilmiyorum ama Ağrı tabii, belki 81 ilimizin içerisinde gerçekten Türkiye'mizin en güzel illerinden bir tanesi. Dolayısıyla birinci sorum şu: Petrol ve doğal gaz çalışmaları için Ağrı ilimizde 2019 yılında herhangi bir çalışma olacak mı?

İki: Ağrı Dağı eteklerinde özellikle bazalt taşları müthiş derecede fazla. Bu konuyla ilgili olarak MTA'nın herhangi bir çalışmasının olup olmadığını öğrenmek istiyorum.

Üç: Özellikle Diyardin'de –ben biraz önce konuşmamda da onu söyledim- inanılmaz derecede bir termal suyumuz var yani müthiş bir şey ve bir de orada altın rezervimiz var, şu anda da bir şirkete verilmiş -onu da biliyorum- bunlarla ilgili... Bir de mermerimiz var. Bu mermerin özellikle iç piyasa bünyesine dağıtılması konusunda Bakanlığınızca bir çalışma olup olmadığını sormak istiyorum.

Yine, bizim Patnos ilçemizde ve Tutak'ta, 2014 yatırım programında da 3 tane HES'imiz vardı, bunlarla ilgili bir çalışma var mı? Yine aynı şekilde Eleşkirt ilçemizde enerjiye yönelik bir barajımız yapılacaktı -ben sordum, 2019 yılı yatırım programınızda yok- buna ilişkin bir bilgilendirme olursa sevinirim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet değerli arkadaşlar, teşekkür ediyoruz tüm milletvekillerimize, soru işlemi tamamlanmıştır.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımıza söz vereceğim.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.15

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 8’inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi, söz sırası Sayın Dönmez’de.

Buyurun Sayın Bakan.

Süreniz kırk beş dakika.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Hakikaten çok yapıcı, bize de zihin açıcı öneriler, teklifler ve eleştiriler geldi. O açıdan, ayırım yapmaksızın söz alan, katkı sağlayan tüm milletvekillerimize de teşekkür ediyorum.

Tabii, başlıkları çok çeşitli sorular da geldi sonradan. İlk değerlendirmelerde de sorular vardı. Hemen hemen hepsini not aldık. Ekipten arkadaşlar da cevapları hazırladılar. Biz de süre elverdiği ölçüde bunların hepsini cevaplandırmaya çalışacağız ama cevaplandıramadığımız, bugün en azından cevaplandıramadığımız sorular olursa da özür diliyoruz. Yazılı olarak onları sizlere iletacağız. Yani hiçbir sorunuz ve eleştiriniz yanıtız kalmayacak. Onu peşinen söyleyeyim.

Soruların cevaplarına geçmeden evvel aslında bir genel giriş yapmak istiyorum elektrik, enerji piyasasının tarihî gelişimiyle ilgili çünkü zaman zaman, tabii, partilerin politik yaklaşımlarına göre burada bazı değerlendirmeler oldu. O açıdan, belki öyle bir girişle, tarihî gelişimle girersek hem AK PARTİ hükümetlerinin geçmişteki yaklaşımı hem de daha önceki hükümetlerin bu konuya nasıl yaklaştıklarını da aslında değerlendirme imkânı buluruz diye düşünüyorum.

Tabii, elektrikle biz aslında çok yeni tanışmış değiliz. 1900’lü yıllara kadar gittiğimizde önce Antakya’da, sonra İstanbul’da başlayan bir süreç var. Elektrığın keşfinden hemen sonra da aslında Anadolu coğrafyası bu hizmetle tanışmış.

Doğal gaza baktığımızda, aslında doğal gazla belki 1987 yılında Türkiye tanışmış ama hava gazıyla yani benzer bir ürünle çok daha eski, 1853’te Osmanlı zamanında ilk İstanbul’da başlamış süreç. Bu kültür, bu işletme hem insanımız hem de işletmecilerimiz açısından yabancı bir teknoloji ve yabancı bir kültür değil. Bildiğimiz süreçlerden geçtik, aşağı yukarı da dünyanın geçtiği benzer süreçlerden biz de geçmiş olduk. Hemen hemen 1980’lere kadar yani cumhuriyet öncesi dönemi bir tarafa bırakıyorum. Aslında orada özel sektör eliyle yapılan, kapitülasyonlarla verilen birtakım imtiyazlardan sonra yapılan işler vardı. Yani hava gazı “Gaz de Constantinople” adıyla başladı, elektrik “Electricité de Constantinople” diye başlayan bir süreç var. Ama cumhuriyetle birlikte bunlar biliyorsunuz millileştirildi, sonra bir dönem belediyelerimiz tarafından işletildi ama sonunda bunların belediyenin de altında kalkacağı işler olmadığı anlaşıldığından aslında devlet bir yerde tekelleştirmiş oldu. Hatırlarsınız “TEK” diye bir kurumumuz vardı yani Türkiye Elektrik Kurumu.

1980'lere kadar bu yapı böyle devam etti. 1980'lerden sonra hükûmete gelen partiler tarafından da yavaş yavaş artık kamunun buradan çekilmesi gerektiği, kamunun bu kadar altyapı yatırımına kaynak ayırma imkânının olmadığı anlaşıldı. Nitekim 1984'te çıkan ilk 3996 sayılı Yap-İşlet-Devret Kanunu'yla kamu, tabii, o günkü Anayasa'nın da elverdiği ölçüde... Biliyorsunuz uzun bir süre Anayasa'ya takılmamak için bu tip modeller denendi. Biz yapmayalım ama en azından yatırımcı gelsin, biz ona belli garantiler verelim, o garantilerle de yapsın, işletsin, sonra devretsin yöntemi yapıldı. 1994'e geldiğimizde o tarihte çıkan bir kanunla TEK ikiye ayrıldı TEDAŞ ve TEAŞ diye yani dağıtımı ile üretim, iletim tarafını ayıralım dediler. Bu, bir yerde, aslında Avrupa Birliği müktesebatına, regülasyon kültürüne de uygun, "unbundling" dediğimiz yani üretimden nihai tüketiciye kadar esas faaliyet alanlarının ayrıştırıldığı bir yönetime yavaş yavaş geçişi biz 1994'te başlatmış olduk.

2001'de bu piyasa yapıcı, piyasa düzenleyici kanunlar... Biliyorsunuz Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu o tarihte oldu, bugünkü adıyla Bilgi Teknolojileri Kurumu, sonrasında diğer piyasalara ilişkin, mesela Şeker Kurulu kuruldu, sonra ihtiyaç olmadığı için lağvedildi, Tütün ve Alkol Piyasası var, buna benzer piyasa yapıcı ve düzenleyici, bağımsız, idari özerkliği haiz kurumlar daha çok o tarihte, Avrupa Birliğine giriş sürecinde Avrupa Birliğinin de öneri, telkinleriyle birlikte böyle bir özelleştirmeden sonra ortaya çıkabilecek sorunları aşabilmek adına bu düzenleyici kurumlar oluşturuldu. Altı yıl da EPDK'da kurul üyeliği yapmış birisi olarak da söyleyeyim: Bence yerinde ve isabetli bir karardır.

Belki zaman zaman politik olarak bunları bir tartışma konusu yaptık yani bu düzenleyici kurumların idari yapısı içerisindeki pozisyonu-misyonu nedir, bunlarla bir sorun yaşarsak nasıl aşarız sorunu oldu. Bir geçiş dönemi. Zaman zaman bu sıkıntıları da hep birlikte yaşadık ama geldiğimiz noktada şunu rahatlıkla söyleyebilirim: 2002 yılında hemen hemen tamamı kamuya ait ya da kamunun yap-işlet-devretlerle özel sektöre yaptırıp ama bir şekilde garanti verdiği ve ileride kendisine dönecek santraller olduğunu varsaydığımızda yüzde 100 kamunun kontrolünde olan bir yapıda bugün büyük oranda yani bugün aşağı yukarı kurulu güç itibarıyla baktığımızda yüzde 75-80'in özel sektör eliyle işletildiği bir yapıya geldik ve 2002'den bugüne kadar de elektrik sektöründe hem üretim hem dağıtım tarafında 100 milyar dolara yakın bir yatırım da yakaladık. Bunun büyük bir çoğunluğu da özel sektör eliyle yapıldı.

Geçmişte hatırlayacaksınız, yani barajlarımıza başlıyorduk, ihalelerini yapıyorduk ödenek yetersizliğinden, fon yetersizliğinden on yıl-yirmi yıl süren bir yapım süreciyle karşı karşıya kalmışken özel sektör eliyle bunlar çok daha kısa sürede yapılabilir hâle geldi. Özel sektör niçin girdi? İşte, bu piyasa kanunlarıyla birlikte baktı ki burası serbestleşiyor, özelleşiyor, o zaman bir hukuk güvenliği var, bir piyasa güvenliği var, bundan cesaretle de aslında bu piyasaya girmiş oldular. Türkiye'de şu anda yerli-yabancı -baktığımızda- sırf elektrik sektörü açısından söyleyeyim 2 bin civarında yatırımcı var, eğer lisanssızları da sayarsak yani oraya 4-5 bin civarında bir oyuncu da girmiş oldu ama onları biz çok profesyonel lisanslı oyuncu saymıyoruz, biraz daha tüketici, üretici arası bir pozisyonda gördüğümüz için onları saymadığımızda da 2 bin civarında bir üretim sektörünün oyuncularını görüyoruz ve bunlar içerisinde yurt dışından gelen uluslararası yatırımcılar da var, onların bir kısmı doğrudan kendi yatırımları olarak, bir kısmı da yerli, Türkiye'den yanına ortak almak suretiyle yaptığı yatırımlar da var.

Bu süreç 2005 yılında YEK Kanunu'yla bir evrilmiş oldu yani daha önce alım garantisi yoktu ama yenilenebilir kaynaklara teşvik verilmesiyle ilgili çıkan Yenilenebilir Enerji Kanunu kapsamında başta rüzgâr ve su olmak üzere jeotermal, biyogaz, biyokütle, güneşi de içine alacak şekilde bunlar değerlendirilmeye alındı. Ondan sonra da özellikle yenilenebilirde bir hamle yaptık. Yani o tarihe kadar bizim rüzgârda, güneşte kurulu gücümüz hemen hemen yok gibiydi ama bugün 7 bin megavatlar seviyesinde bir rüzgâr kurulu gücümüz var. Güneşte 5 bin megavata ulaştık ki bunun hemen hemen yüzde 90'ını sırf geçen sene kurduk ve bu ulaştığımız rakam Avrupa'nın en büyüğü oldu yani bir yılda

en fazla güneş santrali kuran ülkesi olduk. Rüzgârda da yine benzer bir başarımız var, aklımda yanlış kalmadıysa ilk 3'te yer alıyoruz. Bu boyut itibarıyla aslında bu düzenlemeler, yasal düzenlemeler uygun yatırım iklimini oluşturduğumuz için de bu yatırımcıyı çekebildik.

Şimdi, zaman zaman sorular içerisinde geldi, YEKDEM'de TL'ye mi dönülüyor, vaz mı geçiliyor diye. Kanunen güvence altın alınmış, dövizle biliyorsunuz bunların alımları, ağırlıklı, işte, 7,3 dolar sent rüzgârda ve hidrolikte, güneşte 13 sentler civarında, bu güvenceden dolayı da bu yatırımcıların hepsi geldi yatırım yaptı. Buradan TL'ye bir dönüş söz konusu değil. Sadece, belki 2020 yılında sona erecek bir YEKDEM mekanizması var.

Biraz evvel sayın milletvekilimiz söyledi yani "2020'den sonra nasıl ilerleyeceksiniz?" diye. Şimdi, birkaç ay içerisinde biz çalışmayı toparlayacağız. Şöyle: En son aldığımız tekliflere baktığımızda yani rakamlar 1,2,3 sent hatta sıfırın altında verenler de var. Bu şu anlama geliyor: "Ben YEKDEM'den yararlanmak istemiyorum, normal serbest piyasa koşullarında oluşan fiyatlar -ki onlar şu anda 5-6 sent civarında- benim için tatminkâr." diye yorumluyoruz. Öyle olunca ekstradan yani şu anda, eskiden bu haktan yararlananlar piyasa fiyatının yaklaşık 2 sent üzerinde bir fiyattan yararlanmış oluyorlar. Bunun nedeni şu: Tabii, teknoloji geliyor. Teknoloji geliştiği için de bu ürünleri üretenlerin maliyetleri düştü, verimlilikleri arttı. Artık klasik yani konvansiyonel santrallerle rekabet edebilir hâle geldiler. O, sevindirici yani böyle bir geliş. Geçen hafta Almanya'nın Ekonomi ve Enerji Bakanıyla da beraberdik, benzeri bir süreç orada da var. Zaten şu anda bizim yasada yazılı olan, o 1 no.lu cetvel diye bilinen 7,3 dolar sent fiilen çalışmıyor çünkü yarışma yaptırıyoruz ve yarışmada ortaya çıkan rakamlar bunun altında olduğu için teorik olarak yasada bunlar yazılı olmasına rağmen çoklu başvuru ve rekabetten dolayı aslında yararlanamayacak bir kitle oluşmuş oluyor. Bazı kaynak türleri için belki bir desteğe ihtiyaç olabilir, ona bakacağız; gelen talepleri değerlendiriyoruz.

Bu şunu getiriyor: 2020'den sonra YEKDEM en azından bu şartlarda devam etmeyecek gibi gözüküyor ama yenilenebilir hedeflerimize ulaşmak için YEKA'larla devam edebiliriz, öyle bir yol haritamız var. Çünkü bizim yenilenebilirde şu anda geldiğimiz nokta aslında baktığımızda yüzde 33'ler seviyesinde, yenilenebilir kaynaklardan ürettiğimiz elektrikte dünya ortalamasının 10 puan üstündeyiz. Bu açıdan baktığımızda biz belli bir yerdeyiz, iyi bir yerdeyiz. Bir de, tabii, bu kaynağa biz aslında bir bedel de ödemiyoruz yani rüzgâra, güneşe ve suya en azından bir bedel ödemiyoruz. Yalnız, şöyle bir şey dikkatimizi çekti: Yıllık yaklaşık 5 bin megavat bir kurulu güç artışıyla giderken bu sektör 5 milyar dolar civarında yatırım yaptı ve kullanılan teknoloji ve ekipmanların da kabaca yüzde 50'sinden bir miktar fazlasının aslında ithal ürün olduğunu gördük. Bu YEKA modeli çıkartırken de madem böyle bir ihaleye çıkıyoruz, o zaman hiç olmazsa yüzde 50'nin üstünde bir yerleşme teknolojide ve üretimde sağlarsak, yerli istihdama, Türkiye'ye teknolojinin kazandırılmasına imkân tanırız diye... Nitekim YEKA ihalelerinde bu şartla çıktık. Uluslararası ölçekte hakikaten bu konuda kendilerini ispatlamış firmaların ihaleye ilgisi de orada da şunu gösteriyor ki: Ben Türkiye'nin insanına ve mühendisine güveniyorum, burada AR-GE yapabilirim, kendi teknolojilerimi getiririm dediler ve girdiler. Sadece Türkiye pazarına güvenerek de girmediler bu firmalar çünkü -biz de fizibiliteleri açtık, baktık, inceledik-normalde hakikaten çok iyi fiyatlar. Zaten işin başında da şunu söylemiştik: Türkiye'yi bölgenin bir yerde yenilenebilir teknolojilerde üssü olarak tasarlıyoruz. Burada gelin şimdiden pozisyon alın, sadece Türkiye pazarını değil, bölge ülkelerde oluşabilecek pazarlarda da uygun imkânları kullanarak bir fırsat yakalayabilirsiniz. Nitekim, dünya çapında bu firmalar, sadece Türkiye değil, Avrupa, MENA dediğimiz yani Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki pazarları da dikkate alarak bu üretim tesislerini Türkiye'ye getirmeyi kabul ettiler. Bir tanesinin biliyorsunuz fabrikasının temelini attık geçtiğimiz yıl, güneş paneliyle ilgili. Şimdi önümüzdeki hafta Siemens sanıyorum Aliğa'da bir tesis hazırlıyor, orada da rüzgâr türbininin fabrikasının temelini atmış olacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Güneş enerjisinden hücre üretebilecek miyiz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Hücre dâhil “ingot”tan başlıyor Sayın Vekilim. Şimdi, aslında silisyum esaslı bir teknoloji o biliyorsunuz, kumdan. Silisyum rafinerisi hariç -yani o rafineri dünyada zaten 3 tane ve bütün pazara hitap ediyor- ondan sonraki “ingot” dediğimiz yani ilk hammadde dökümü dâhil burada yapılacak, ondan sonra “cell”, “wafer”, modül dâhil tüm aşamaları burada yapmış olacağız ki toplamda bir yüzde 70 yerliliği de kazanmış oluyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Değer olarak yüzde 70?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Değer olarak yüzde 70’i.

Diğer husus da aslında Türkiye’de şu anda otuz yakın irili ufaklı güneş paneli üreten firma da var. Bunlar şu anda, tabii, Türkiye’de “cell” üretimi olmadığı için “cell”i yurt dışından getirip burada montaj hatlarında “frame”e kadar, modüle kadar bu imalatları yapıyorlar. Şimdi yeni açtığımız YEKA-2’de 300 megavat Niğde’de yapacağız, 200 megavat Hatay Erzin’de, 500 megavat da Şanlıurfa’da. Bunların güneş potansiyeli de yüksek. Üç de böldük, 1000 megavat da değil. Burada öyle tahmin ediyorum gene yatırımcıları –tabii şu anda çok net bir şey söyleme imkânımız yok- diğer bu 30 irili ufaklı imalatçıyı da belki derleyip toparlayıp belli oranlarda yerlilik oranını yakalamak suretiyle mevcut KOBİ ölçeğindeki bu tesislerin de önüne bir fırsat çıkmış olacak.

Rüzgârda ilginç bir şey oldu. Yani Siemens geldi, dedi ki: “Ben yan sanayiyle çalışacağım.” Nitekim orada jeneratör en kritik maddelerden birisi. Kanat ürettiyorduk, kule ürettiyorduk; orada bir sıkıntı yoktu. “Power electronic” dediğimiz kısım var. Onların bir kısmında bizim buradaki yan sanayiyle görüşerek anlaşılabilir çünkü rüzgâr teknolojisi biraz otomotiv teknolojisine benziyor, elektromekanik aksamın oldukça yoğun olduğu bir yer ve Türkiye’de OSTİM başta olmak üzere elektromekanik sanayisi, yan sanayi parça üreten firmalarla da oturup anlaşılabilir. Tabii kendi projelerine uygun bu üretimi de yapmış olacaklar.

Onun dışında, bir de EPİAŞ’tan bahsetmek istiyorum. Aslında, tabii, biz, burada, demin de ifade ettim yani kamunun elinde kontrol edebileceği üretim miktarı artık alım garantileriyle birlikte üçte 1’lere düşmüş durumda yüzde 30, yüzde 70’ini serbest üreticiler üretiyor ve orada bir piyasa çalışıyor. O piyasayı da EPİAŞ işletiyor. Aslında, bugün kullandığımız elektriğin yaklaşık üçte 2’si o piyasada oluşan fiyatlardan geliyor. Orası da rekabete açık bir alan. Rekabete açtığımız alanda eğer... Tabii, tek risk şu: Talep arzın üstündeyse tabii fiyatların nerede duracağını kestiremezsiniz ama şu anda elimizdeki imkânlar şunu gösteriyor: Arz talebin üstünde olduğu için orada hakikaten ciddi bir rekabet var kıran kırana. Tabii, biraz önce enerji maliyetlerinin yüksekliğinden haklı olarak şikâyette bulundunuz, zaman zaman tüketicilerden de bize geliyor ama bu piyasada kamunun kontrol ettiği üretim tarafı zaten sınırlı kaldı. Dolayısıyla serbest üreticilerin rekabetinden oluşan bir maliyet oluşuyor ve bu maliyetin bir kısmı da tüketicilere de sistem gereği yansımış oluyor.

Şimdi, onunla alakalı eleştirilere cevap vermek açısından yani fiyat nasıl oluşuyor ve dolayısıyla da bu toptan fiyata ilişkin eleştirilere de cevap vermek gerekirse şöyle bir şey de oluşturduk. Tabii, aslında ekran olsa daha iyi olurdu ama. Bu sadece bu yılın, 2018’in ilk dokuz ayında ticarete konu toplam enerji miktarı üzerinden bir fiyat akışı nasıl oluşuyor? Yani enerji tedarik zinciri boyunca birtakım maliyetler var ve bu maliyetler nasıl oluşuyor, onu göstermek için koyduk. İlk dokuz ayda yaklaşık 170 milyar kilovatsaatlik ticarete konu olan bir elektrik söz konusu. Bunun yaklaşık 113 milyar kilovatsaatli görevli tedarik şirketlerince karşılanıyor. Görevli tedarik şirketleri alandaki bizim elektrik dağıtım şirketi ile görevli tedarik şirketi ayrıldı biliyorsunuz. Dağıtım hizmeti ayrı bir iş ama elektriğin ticaretini yapan şirketler ayrı bir bölümde yer alıyor.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Mülkiyetleriyle ilgili...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Mülkiyetleri yine elektrik dağıtım şirketleriyle aynı fakat yönetimleri ayrıştı. Rekabet ihlalleri zaman zaman yaşanıyor. Rekabet Kurulumuz devreye giriyor ve ihlalleri tespit ettiğinde de ciddi miktarlarda idari yaptırımlar da uyguladı. Nitekim elimizde 3-4 tane o şekilde idari yaptırıma tabi olmuş şirket de var.

Şimdi, burada tabii piyasayı serbestleştirirken EPDK doğal tekel pozisyonundaki bu oyuncuların hâkim pozisyonlarını kötüye kullanmaması için gerekli kurallar koyuyor yani hukuki, teknik, ticari. Bunun yanı sıra hâlâ bir ihlal söz konusuysa Rekabet Kurulunun kuralları çalışıyor. Dolayısıyla bunlar rekabeti ihlal edici bir adımda bulunduğu zaman bunlarla yüzleşeceğini biliyorlar. Ama küçük tüketicinin korunabilmesi için de EPDK biliyorsunuz her üç ayda bir düzenlenmiş tarife yayınlanıyor, “Bunun üstünde satamazsın.” diyor yani yayınlanan tarife bu. Ama orada EPDK’nin yayınladığı tarifeden şu anlaşılabilir kamuoyunda: Buradaki tüm maliyetler sanki, işte kamudan kaynaklıymış gibi anlaşılabilir çünkü tarifeyi bir kamu otoritesi açıkladığı için böyle bir algı oluşuyor. Şimdi, onu izah etmeye çalışıyorum yani “Maliyet kalemleri nereden geliyor?” diye.

Bu arada tabii serbest tüketicilerimiz var yani büyük ölçekli tüketicilerimiz, sanayicilerimiz başta olmak üzere. Onlara dedik ki, artık siz görevli tedarik şirketinden almayın çünkü piyasa serbestleşti. Nasıl bir çelik üreticisi, cam üreticisi ham maddenin tedarik ediyorsa o mantık içerisinde elektriğini ve gazını da rekabete açık git ikili anlaşmalarla yap. Biz biraz daha küçük tüketicileri koruyacağız. Zaman zaman şu örneği verdik: Yani balıkçı barınağın senin yatını bağlatmayız. Çok sıkıyorsan, fırtınaya yakalandın, birkaç gün gel kal ama onun bedeli bir balıkçı barınağındaki bir balıkçı teknesi gibi olmaz, bir miktar yüksek maliyete katlanmak zorunda kalırsın.

Onun için, bu son kaynak tedarikiyle ilgili yani 50 milyon kilovatsaatın üstünde yıllık elektrik tüketenlere biz dedik ki: “Eğer görevli tedarik şirketinden alacak olursan elektriğini sen diğer küçük tüketicilere ödenen maliyetlerin üstüne bir maliyet ödeyeceksin. Onlara biz bir yerde artık sen tedarikçini, üreticini seç oradan al.” demeye getiriyoruz.

Tabii, görevli tedarik şirketi ne kadarlık kısmını EÜAŞ’tan alıyor, onu da bilmek lazım. Aslında, bu yani bizim küçük tüketiciler, bu masanın etrafındakiler, hepimiz konut sahibi olduğumuza göre yüzde 45’ini biz ancak EÜAŞ’tan temin edebiliyoruz. Geriye kalan kısmını yani yaklaşık yüzde 55’lik kısmını da piyasadan alıyor. Demin ifade ettim, piyasa EPIAŞ’ta oluşan maliyetler. Oralarda bugünlerde maliyetler 30 kuruş civarında kilovatsaatı yani veya megavatı 300 liraya gelmiş oluyor. EÜAŞ’ın elinde hidroelektrik santraller olduğu için bir miktar ucuz maliyetli kaynaklardan üretebiliyor, bir miktar da yap-işlet-devret santrallerinden ki orada ağırlıklı doğal gaz kullanıyoruz. Ondandır maliyetlerde bir artış var. İkisinin ortalamasından bir bedel çıkıyor. Bunun üstüne tabii dağıtım bedeli ekleniyor, vergi fonları ekleniyor. Bugün itibarıyla yaklaşık meskende 1 kilovatsaatine 59 kuruş gibi bir rakam ödüyoruz. Sanayici kısmen bu rakamın biraz daha üstünde bir bedel ödüyor.

Kayıp kaçak konusu geçmiş bütçe toplantılarında da çok tartışıldı tabii, bu da benim aslında müsteşarken 3’üncü ama bakan olarak ilk bütçe toplantım. Epey tartışırız, çok fazla vaktinizi almak istemiyorum ama en son zaten Anayasa Mahkemesine de bu talebin reddi yönünde gitti fakat orada da kendilerine izah ettik, dünyadaki uygulamalar da böyle. Yani bu teknik olan veya olmayan kayıplar aslında bir maliyetin unsurudur ve bunu oradan almadığımızda kim karşılayacak? Hazine karşıladığında bu sefer bu...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Namuslu vatandaş cezalandırılmasını Sayın Bakan, kim çalışırsa onu yakalayın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Şimdi, vergi ödeyen-ödemeyen arasında da bu bir tartışma konusu yani şöyle. Anlıyorum dediğinizi. “Hazine ödesin.” dediğinizde kim ödeyecek? O zaman herkese yansımış olacak. Yani bu bedel bir şekilde çıkacaksa bu formülün içerisinde, maliyetlerin içerisinde bunun hesap edilmesi gerekiyor. Bu, dün de Türkiye’de böyleydi, Avrupa’da da böyle, Amerika’da da böyle. Yani bu kayıplar her yerde bir maliyet unsuru. Şimdi, azaltılmasına yönelik de çalışmalarımız devam ediyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakan, zannederseniz vatandaşla iletişim sorunumuz var, vatandaş bunu öyle anlamıyor. “Kayıp kaçak” dediğin zaman birileri kaçak olarak bir şey kullanıyor sanıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Evet, o da var.

Şimdi, güzel. Sayın Yılmaz, yani şöyle tabii...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Özel şirketlerin kazancındaki düşme vatandaşın sırtına yükleniyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, öyle bir şey söz konusu değil.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Şirketlere ödül, vatandaşa ceza olarak algılanıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakın, kayıp kaçak elektriğini zaten onlar EÜAŞ’tan alıyor yani bizden alıyorlar; bir.

İkincisi, buradaki oranın büyük bir kısmı zaten teknik kayıp. Fizik kanunu, Ohm kanunu diyor ki: “Bir iletkenin kaynak tarafı ile tüketim arasında iletkenin kabiliyetine ve kapasitesine bir ihtiyaç var, orada bir kayıp oluşur.” Şimdi, bunu ne yasa olarak, Parlamento olarak toplayıp fizik kanunu, bu Ohm kanununu ne biz iptal edebiliriz ne de ihdas edebiliriz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bunu böyle açıklayın kabul edelim ama...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Dolayısıyla burada fizik kanunlarını Mecliste bu anlamda tartışmanın bir anlamı yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – O işin başka yönü.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yani her ne kadar Meclisimiz yasama organı olsa da böyle bir fiziki imkânsızlıklar var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kulağı tersten göstermeyelim Sayın Bakan.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Bakanım, altyapının değişmesi gerekiyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Bakın, şöyle: Altyapıyı iyileştirdiğiniz müddetçe teknik kayıplar azalıyor ama...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İşte, onu yapmak gerekiyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yapıyoruz. Yani bakın, biz, ortalama yüzde 22’lerden aldık yüzde 14’lere getirdik. Hatta 2000 yılı öncesinde -arkadaşlar uyarıyor- yüzde 25’lerden aldık. Yatırımlarla bunu yapıyoruz ve o şirketleri de her yıl belli bir oranda hedefle bunu azaltacaksınız, azaltmadığınız zaman cebinden gidiyor. Yani orada bir “Sen istediğin gibi kullan hiç kaçağın peşinde koşma, kaybın peşinde koşma; ben nasıl olsa bütün maliyetlerini karşılıyorum.” gibi bir mekanizma yok. Orada hedef var performansla dayalı, o hedefleri tutturduğu oranda da kendisi kazanmış oluyor, tutturamazsa da kendi cebinden gidiyor. Yani sistemin özü itibarıyla uygulaması bu şekilde.

Şimdi, bu genel açıklamalardan sonra, Sayın Başkanım, değerli üyeler; izninizle, yine, hem son soru turunda hem de ilk turda yapmış olduğunuz soru ve eleştirilerinize de ayrıca cevap vermeye çalışacağım.

Bu arada, isterseniz Doğu Akdeniz’le ilgili başlayalım. Şimdi, bu salı günü -belki izlediniz- biz gemimizi Doğu Akdeniz’de, Alanya’nın 65 kilometre, Antalya’nın 95 kilometre açığında belirlenen lokasyonda, biliyorsunuz, sondajımıza gönderdik, orada sondaj çalışmaları da başladı. Riskli bir bölge değil, şu an itibarıyla herhangi bir taciz ve tehdit de söz konusu değil Fatih gemimiz açısından. Orada çalışmalarını yapacak. Biz gerekli uyarıları da yaptık, zaten güvenlik birimlerimiz, Deniz Kuvvetlerimiz başta olmak üzere de çalışmaya nezaret ediyorlar.

Kıbrıs’ın daha güneyinde Barbaros Hayrettin Paşa’nın sismik çalışmaları devam ediyor. Barbaros Hayrettin Paşa da son derece modern bir gemimiz, sismik çalışmalarını yapıyor ve zaten Akdeniz’de biz beş-altı yıldır o çalışmaları yapıyoruz. Hangi bölgelerde yapıyoruz? Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün TPAO’ya vermiş olduğu ruhsat alanlarında, bir de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin yine kendisinin vermiş olduğu ruhsat alanlarında sismik çalışmaları yapıyoruz. Şu anda Barbaros Hayrettin Paşa sismik gemisinin yaptığı çalışma da TPAO’nun kendisine vermiş olduğu ruhsat alanları bölümündedir. Orada geçtiğimiz günlerde bir yakınlaşma ve taciz oldu, Deniz Kuvvetlerimiz gerekli tedbirleri aldılar. Şu anda an itibarıyla bir sıkıntı yok, çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Karadeniz’de de Oruç Reis gemimiz var, MTA’ya ait. Orada da çalışmalarımız devam ediyor. İkinci gemimizin de bağlantısını yaptık, inşallah o da gelecek. Onu da daha çok Karadeniz gibi düşünüyoruz. Bu gemiler -ortalama sondaj derinliğine bağlı olmakla birlikte- yılda 2 sondaj yapabiliyorlar. Tabii, bu petrol, doğal gaz aramacılığı şöyle bir şey, yani ilk vurduğunuz, ilk yaptığınızı kuyuda bulma şansınız olmayabilir. Kuzey Denizi’nde ilk petrolü İngilizler buldu biliyorsunuz, 1970’li yıllarda başladılar, tam 150 kuyu kazdılar, hiçbirinden bir şey bulamadılar. Neredeyse artık taşı tarağı toplayıp çekilmek üzereydiler, “Bir kuyu daha açalım.” dediler, o kuyuyla birlikte petrolü buldular. Doğal gazı daha kısa sürede buldular. Tabii, o günkü teknolojiler ile bugünkü gelişen teknolojiler arasında fark var. Yani 150 kuyuyu, inşallah, beklemeyeceğiz ama işin doğası gereği her kuyudan gaz veya petrol bulamayabiliyorsunuz.

Ben sadece şu oranı vereyim: Türkiye’de hem TPAO’nun hem özel sektörün yapmış olduğu sondaj çalışmalarında bizim gazlı ya da petrolü kuyu bulma oranımız ortalama yüzde 12. Dünyada petrolce daha zengin olan ülkelerde bu oranlar daha yüksek olmakla birlikte, genellikle şöyle bir kanaat var: Yüzde 10’un üzerindeyse “prospect”leriniz burada kuyu açılabilir. Offshore çalışmalarında da eğer yüzde 15’in üzerinde bir “prospect” varsa -ki bilimsel çalışmalar uzun boyutta, hem iki boyutlu hem üç boyutlu değerlendiriliyor- orada da “Sondaj yapılabilir.” izni çıkıyor. Şimdi, bizim, tabii, beklentimiz, hani biz ilk kuyuda bulursak tabii ki mutlu olacağız, memnun olacağız ama yani kısa vadede havlu atmaya da düşünmüyoruz. Gücümüz, imkânlarımız elverdiği müddetçe, siz bütçelerle bizi desteklediğiniz müddetçe de bu çalışmaları yapacağız.

Son on yılın ortalamasında Türkiye’de aşağı yukarı 44 milyar dolarlık biz doğal gaz, petrole para ödedik. Şimdi, eleştirilerin bir kısmı, tabii, “Dışa bağımlı.” Evet, dışa bağımlıyız. Fazla değil, bundan sekiz-on sene önce elektriğin yüzde 60’ını biz doğal gazdan üretiyorduk. Bugün yüzde 30’lar seviyesine çektik. Toplamda yerli yenilenebilir kaynaklar açısından baktığımızda da beş sene önce yüzde 37’sini biz yerli yenilenebilir kaynaklardan üretirken bu yıl itibarıyla yüzde 50’nin biraz üzerindeyiz. Hedefimiz 2023’te yüzde 60’lara çıkmak. Bunun için de gaz başta olmak üzere diğer maden kaynaklarında da bu aramalara ve araştırmalara yoğun bir şekilde devam ediyoruz. Yerli kömürü onun için önceliyoruz.

Zaman zaman burada milletvekillerimiz yerli kömürden santralle alakalı eleştiriler yöneltiyorlar, zaman zaman yerel halktan da oluyor. Israrla, sabırla biz aslında bu yeni yerli kömüre dayalı termik santrallerin eskisi gibi olmadığını, son derece modern teknolojilerle donatıldığını ve emisyon değerlerinin Avrupa Birliği kriterlerinin altında olduğunu, bu şartla ihale ettiğimizi de söylüyoruz. Nitekim, Çan'da bizim bundan yedi-sekiz sene önce EÜAŞ tarafından yapılan bir termik santralimiz var. Zaman zaman Trakya'dan, Eskişehir'den halkımızı da aldık götürdük, orada santralin dibinde elma yetiştiriliyor. Ben de gittim, gördüm. Nükleer santralle ilgili de yanlış bir algı oluşturuluyor. Yine, buradan bir grup arkadaşımızı, basın temsilcimizi Paris'e götürdük. Paris'in 60 kilometre yanında nükleer santraller var ve dibinde üzüm, bağcılık yapılabilir.

Tabii, ilk defa bir tesise sahip olduğumuzda bir bölgede, bir ürkme olabilir, bunu belli bir yere kadar normal karşıyorum. Özellikle madencilikte biz bunu çok rahat görüyoruz. Mesela Zonguldak'a gittiğimde -Zonguldak Milletvekilimiz de burada- "Ya, burada üretim artsın, istihdam artsın." diye bir talep var. Ama mesela, madenciliğin hiç olmadığı bir yerde -yani isim verirse belki yanlış anlaşılabilir- gittiğimizde "Ya, bu madencilik çevreyi kirletiyormuş herhâlde, göçük filan da oluyor. Bunu buraya yaklaştırmayın." oluyor. Soma'daki kaza, tabii hepimiz için acı, trajik bir kaza. Allah rahmet eylesin. Hâlâ o bölgeye gittiğimizde, "Ya, burada üretim artsın, istihdam artsın." talebiyle karşı karşıyayız. Yani, bu talep sadece AK PARTİ'li vekillerimizden değil, muhalefette yer alan vekillerimizden de geliyor. Biraz önce Zonguldak Vekilimiz dedi ki: "1.500 sözü vermişti Sayın Cumhurbaşkanımız." Ben de oraya gittiğimde de söyledim, yani Cumhurbaşkanımız eğer orada halka söz veriyse onun verdiği söz bizim için talimattır, gereğini yaparız. Nitekim çalışmalar bizim açımızdan tamamlandı. Sadece İŞKUR'un yönetmeliğinde bir değişiklik yapmasını bekliyoruz. Çalışma Bakanımızla da görüştük, mutabık da kaldık. O yayınlanır yayınlanmaz orada bu işçi istihdamına öncelik vereceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İŞKUR yerel seçime bir ay kala yayınlarsın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, biz de bastırıyoruz "Bir an önce yayınlaysın ve bu işçilerimizi bir an önce istihdam edelim." şeklinde.

Evet, şimdi, madencilik tarafında da bazı eleştiri ve öneriler geldi özellikle çevreyle ilişki açısından. Tabii, şimdi Enerji Bakanlığımızın şöyle bir algısı var -onu değiştirmeye de çalışıyoruz aslında- dünyada da bu bir gerçek, şu anda emisyonu en fazla olan sektör enerji sektörü, sonra ulaştırma sektörü geliyor. Çünkü hâlihazırda dünyada bile termik santraller yani kömüre dayalı termik santrallerin oranının yüzde 38 olduğunu varsaydığımızda bu oran mesela Polonya'da yüzde 80-90, Almanya'da yüzde 40. Şimdi, orada kömür santrallerinden ve nükleerden bir çıkış var. Geçen hafta Alman Enerji ve Ekonomi Bakanıyla da konuştuk. Onlar, evet, bir taahhüt vermişler seçmenlerine ve vatandaşlarına ama uzun döneme yaydılar. Yani işin ekonomik ömrünü tamamlamış, rezerv kalmamış alanlardan çıkacak. Paldır küldür bugün hem nükleerden hem kömürden çıktığı zaman Almanya Avrupa'nın en çok enerji, elektrik tüketen bir ülkesi, nasıl ikame edecek? Yani oradaki politikacılar, yöneticiler de doğal olarak bunu düşünüyor. Yenilenebilirle belli bir yere kadar üretebiliyorsunuz ama şimdi şöyle bir algı da var: Keşke güneşten ve rüzgârdan bütün enerjimizi üretebilsek ama şu anda gece vakti, bizim bütün güneş santrallerimiz elektrik üretmiyor. Rüzgâr zaman zaman şiddetleniyor, zaman zaman susabiliyor. Kurak sezonlarda hidrolik santrallerimizin verimi düşüyor. Keşke öyle bir teknoloji olsa da biz bunları depolayabilsek ve o zaman fosil yakıtlara ihtiyaç duymasak.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O da geliyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – O da zaman içerisinde geliyor.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Güneşsiz Almanya bizden daha fazla güneş enerjisi üretiyor Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, şimdi, Almanya’da da baktığınızda...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Güneş yok orada.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, şöyle, güneş ve rüzgâr açısından potansiyeli... Rüzgârı daha iyi, güneşi bize göre daha düşük, onu kabul ediyorum, ancak orada da tüm enerjisini yenilenebilirten karşılama imkânı yok, teknik olarak yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 2050 yüzde 80...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Göreceğiz. Yani şu anda bu bataryalı teknolojiler gelişir ve biz fazla ürettiğimizi depolayabilirsek olabilir. Şu anda biz TEİAŞ üzerinden bir program başlatıyoruz yani bataryalı enerji depolamayla alakalı. Yıllara dayalı, şimdi o batarya teknolojisi gelişecek. O teknoloji, biliyorsunuz, otomobil sektörünü “drive” ediyor, birçok alanı “drive” ediyor. Orada teknoloji geliştikçe verimlilik artacak, maliyetler düşecek belki. Yani trene tabii zamanında binmek önemli ama teknolojinin olgunlaşmadığı, olgunlaşmış bir evresine gelmediği zaman da bindiğinizde ülke olarak birtakım handikaplarla ülke olarak da karşılaşabiliriz. O açıdan teknolojiyi ve sektörü iyi izlemek, uygun zamanda geçmek ve sadece ithale dayalı değil, bu teknolojiyi Türkiye’ye kazandıracak bir model ve politikayla da gitmek zorundayız.

Tabii, bizim sektörümüz bugünden yarına bir şey değil. Biz yarın dediğimizde bu büyük yatırımlar için beş yıla ihtiyacımız var. Daha montanlı, büyük kapasiteli... Nükleer de bahsettiğiniz zaman onun hazırlık devresi vesaire en az on yıla ihtiyacınız olabiliyor. Uzun dönemli planlama yapmamız gerekiyor. Biz artık bakanlığımızda planlama dönemlerini on yıla sınırlandırmıyoruz. Arkadaşlara şimdi kırk elli yıllık planları yaptırıyoruz.

Nükleer santraller yine eleştiri konusu oldu maliyetler ve çevre uyumu açısından. Biz nükleer santralleri sadece on yılın sorunu olarak görmüyoruz, şu anda nükleer santraller teknolojik ömür olarak dünyada en uzun ömürlü santraller. Minimum altmış yıl, yüz yıla kadar rahat çalışabileceği öngörüldüğü özellikle bu yeni nesil santrallerin.

Şunu unutmayalım dünyada –her teknolojiye öyle- yatırımın yapıldığı ilk yıllarda, yani bunu on yıl sayabilirsiniz, yirmi yıl sayabilirsiniz, yatırım geri dönüşünden dolayı o döneme rastlayan tüketicilerin bir miktar bu yeni yatırımın finansmanına katlandığını görüyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama bu çok büyük bir yatırım, 12,5 sent.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, 12,5 sent eskalasyonsuz bir fiyat yani 2041’de bittiğinde bugünün fiyatlarıyla 6,5 sent.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 2041’de biz yokuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Ama uzun dönem... Şimdi, biz sadece kendi yaşadığımız... Evet, bu nesil olarak eğer arz güvenliğinde bir sorun yaşamayacaksa bu maliyeti üstleneceğiz. Aksi takdirde günlük dört beş saat kesintiyle...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İhtiyaç yok ki.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Hayır, ihtiyaç var arkadaşlar. Şöyle: Arz güvenliği açısından nükleer santraller en güvenilir santraller. Kömür santralinde zaman zaman sorun yaşayabilirsiniz, doğal gazda yaşayabilirsiniz ama nükleer santraller ip gibi düzgün elektrik üreten tesislerimiz.

Şimdi, biraz önce vekil arkadaşlarımız da söyledi, enerji sektöründen olan arkadaşlarımıza da sorun, buna hak vereceklerdir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Atıkları ne yapacaksınız Sayın Bakan?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Atıklar da Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun atıkla ilgili düzenlemeleri, kuralları neyse ona uyacağız. Sözleşmelerimizde de aynı şekilde, yatırımcı firmanın buna uyacağına dair taahhütler var. Herhangi bir boşluk söz konusu değil.

Sırayla... Madenlerde iş kazalarına ilişkin bir soru gelmişti Garo Bey'den sanırım. Son on yılın ölümlü iş kazalarında ortalaması 125 kişi maalesef. 2018 itibarıyla, yani geçen senede bu rakam düştü, 27. Tabii, biz sıfır olmasını istiyoruz yani bu 27'si için üzülmemiz lazım ama 125'e göre düşüyoruz. Bunun da arkasında yatan şu: Bir kere ülkemizde tüm maden sahalarında risk analizi çalışması yaptık, gruplandırdık. Az riskli olanlara yılda 1 kez muhakkak denetim elemanımız gidiyor. Orta riskli olanlara yılda 2 kez, çok riskli olanlara da yılda 3 veya 4 kez, beş yıl deneyimli, bu iş için yetişmiş elemanlarımızı gönderiyoruz. Bunların etkisini görmeye başladık. Tabii, sektör de bu kazalardan dolayı, aslında onlar da mustaripler çünkü hem manen hem de madden ciddi yükümlülüklerle de karşı karşıya kaldığı için onlar da tedbirlerini artırıyorlar, önlemlerini artırıyorlar. Bundan dolayı kazalarımızda görece iyileşme var.

Yine, bu konuda İstanbul Teknik Üniversitesiyle bir çalışmamız var. İstanbul Teknik Üniversitesinin ortak olduğu Avustralya ve Kanada'daki üniversiteler var. Oradaki sektör... Bunlar çünkü hakikaten madencilik sektörünün çok da geliştiği ülkeler. Kazalar bizler gibi yaşanmıyor. Orada nasıl, hangi tedbirler alınmış? Eğitimden tutun da yatırımlara kadar bir sürü parametre değerlendiriliyor. Önümüzdeki yılın belki ilk çeyreğinde bu rapor da çıkacak. Sektörle bir çalıştay yapacağız, değerlendireceğiz.

Belki madendeki güvenlik konusunu Çalışma Bakanlığının da ötesinde ayrı bir otoriteyle değerlendirmekte fayda var. Çünkü Çalışma Bakanlığı klasik olarak daha çok inşaat sektörüne dönük veya diğer sektörlerle dönük yapsa da maden konusu ihtisas gerektiren bir konu. Belki böyle bir yasal düzenleme ihtiyacı da olabilir. O zaman tartışırız diye düşünüyorum.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Bakanım, kaç müfettişimiz var, kaç iş yeri denetleyebiliyoruz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Şu anda 400 civarında -MİGEM bünyesinden bahsediyorum yani Maden İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinden- denetimci elemanımız var. Ama asgari beş yıl deneyimli aldık zaten bunları. Çalışma Bakanlığının ayrıca kendi mevzuatından kaynaklanan denetimleri var, onlar ayrı.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Peki, bu, iş sağlığı, iş güvenliği...

BAŞKAN – Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – İşverene bağlı çalışıyor, işverenden alıyor maaşını.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, bu bizim denetimimizde, bizim gözetimimizde çalışıyorlar.

Şimdi, yine, “Ormanlarda madencilik, sistemi bozmaktadır.” diyor. Bizim ülkemizde toplam 20 milyon hektar ormanlık alanımız bulunuyor. Bunun sadece 10 bin hektarlık kısmında madencilik faaliyeti var. Orada da eğer bir ağaç kesme vesaire varsa bunun kesme bedelleri dâhil birçok ilave bedel Orman Genel Müdürlüğü tarafından da temin ediliyor.

Akkuyu ÇED Raporu'yla ilgili “Kamuoyuyla paylaşılmadı.” dendi ama aslında Mersin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz bunu resmi internet sitesinde paylaşmış, itirazlar olmuş. Danıştayda da bu itirazlar değerlendirilmiş. Bütün iptal davaları da esastan reddedilmiş.

“2023’te yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin hedefler nedir?” diye bir soru vardı. Şimdi, rüzgârda şu anda 7 bin megavat civarındayız, 13 bin megavata ulaşmak hedefimiz. Güneşte 5.190, hedefimiz 11.635 megavata ulaşmak. Hidrolikte şu anda 28 bin megavat kurulu gücümüz var, 32 bin megavata çıkacağız. Jeotermalde 1.198 megavatlık kurulu gücümüzü 1.768’e, biyokütlede de 700 megavat olan kurulu gücümüzü 1.137’ye çıkartmış olacağız. İhtiyaçlara göre bunlar planlandı. Toplam –onu da çıkarttı arkadaşlar- 376 milyar kilovatsaatlik bir talebi karşılamak üzere. Şu anda 300 milyar kilovatsaat elektrik talebimiz var, 376 milyar kilovatsaat bir talep beklentisi var.

“Madende uç ürün olsun.” dendi, katılıyoruz. Şimdi yeni çıkardığımız bir düzenlemeyle ihalelerde uç ürüne, özellikle metal başta olmak üzere ülke açısından değerli maden statüsünde olanları uç ürün üretmek şartıyla ihale ediyoruz.

Borla alakalı birtakım öneriler geldi. Borda, doğru, dünya lideriyiz rezervler açısından, pazar payımız da öyle hamdolsun. Şimdi, orada da hem özel sektör hem biz uç ürünlü üretime başlıyoruz. İlk ürünümüz de bor karbür olacak, bu özellikle zırlamada kullanılan yüksek nitelikli bir eleman. Bunun anlaşmalarını da bitirmek üzereyiz. İnşallah bir yıl içerisinde de bor karbür üretimini kendi imkânlarımızla yapar hâle geleceğiz.

Verimlilikle ilgili yine öneriler geldi. Şöyle söyleyeyim.

Tabii, önce şunu söyleyeyim Sayın Başkan, bu sabahki sunuşta çok konu var ama süre ve sayfa kısıtı dolayısıyla bazı alanlara fazla giremedik, eleştiri aldık çevre ve verimlilikle alakalı. İnşallah bundan sonrakilerde onlara daha fazla vakit ayırılmalı ama orada az yer alması bizim az önem verdiğimiz anlamına gelmiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir de kadın meselesi Sayın Başkan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Kadın meselesinde –şimdi arkadaşlar getirdiler- üst düzey yöneticilerde sayımız az, doğru ama orta düzey yöneticilerde aslında kadınlarımıza... Bu eleştirinizi dikkate alacağız. Ben üç aylık bakanım.

Şimdi, Ulusal Enerji Verimlilik Planı’yla alakalı biz geçtiğimiz yıl sonunda bir çalışma yaptık. Ben tabii, burada eski bakanımızı da aslında anmak istiyorum. Yani üç yıldır buradayız, şimdiki Hazine Bakanımızla da üç yıl gayet uyumlu bir çalışma yaptık. Bugün bahsettiğimiz, adımını attığımız birçok proje ve işi de onun zamanında birlikte hazırladık. Onun da katkısı oldukça büyük. Bunlardan birisi de Ulusal Enerji Verimlilik Eylem Planı. 2023 yılına kadar hedefimiz 23,9 milyon tona eş değer petrol tasarrufu sağlamak. 2017 yılında sağlanan tasarrufun parasal karşılığı -arkadaşların bana verdiği- şu anda 121 milyon dolar civarında. Bu verimlilik eylem planında 6 ana sektörde 55 alt eylem belirlenmiş durumda. Hedefimiz şu: 2023 yılına kadar yaklaşık 10 milyar dolarlık bir yatırım gerçekleştirsek takip eden on yılda yani 2033 yılı sonuna kadar 30 milyar dolarlık bir tasarruf sağlanacak.

Şu önerilere ve tespitlere katılıyorum tabii, en ucuz enerji tasarruf edilen enerji, onu tartışmasız kabul ediyoruz. Burada sadece devlette veya sadece bakanlığımızın kontrolünde olan bir iş değil, 81 milyon vatandaşa iş düşüyor açıkçası.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Örnek olun Sayın Bakanım, 12 silindirli arabadan vazgeçin. 12 silindirli arabaya biner mi yani Enerji Bakanı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yok, yakıta bakıyoruz, silindir hacmiyle...

BAŞKAN – Sizin sayenizde milletvekilliği bittikten sonra...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – 12 silindir olduğunu bilmiyordum, Garo Bey'den öğrendim bindiğim arabayı. Bana bir araç gönderdiler zirhlı, şimdi o herhâlde artık tonajından dolayı da belki daha az güçlü bir araç da çekmiyordur olabilir.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, bu bütçe sayesinde milletvekilliği bittikten sonra yeni bir meslek edindi, fotoğrafçı olacak kendisi yani basın mensubu arkadaşlara duyurulur.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Yalnız Garo Bey'in şu teklifine... Şunu söyleyeyim: Şimdi, bizim Taşıt Kanunu'muz... Biliyorsunuz, araçları kiralarken -makam araçlarının dışında söylüyorum- normalde hizmet araçları da kiralanıyor kamu bildiğiniz gibi, orada bir tasarrufa gidiyoruz, gideceğiz fakat şöyle bir dönüşüm de yapmaya çalışıyoruz: Hibrit araçlardan başlayalım, örnek olalım yani bence orada yapmamız lazım. Şimdi, araç filomuz da hibrit veya yüzde 100 elektrikli olabilir ancak Taşıt Kanunu'nda bir aracın alınabilmesi için veya kiralanabilmesi için yerli malı olma şartı var. Şu anda yerli malı belgesine sahip hibrit araç bildiğim kadarıyla 1 veya 2 tane var, çalışıyorlar. Marka vermeyelim ama Honda'nınki cipvari bir araç, bizim için uygun değil, Toyota ve Renault'un çalıştığını duydum. Onlar olursa biz öncelikli olarak hibrit araçları yani daha az tüketen araçları tercih edeceğiz, onu da ifade etmiş olayım.

Bir düzeltme yapayım, Sayın Başkan Vekilimiz Faruk Bey de söyledi: Bu TAEK Kanunu'nda bir ifade geçmiş "kuvvetler ayrılığı" diye, aslında bizim maksadımız o değildi ama aslında yetki sorumluluğunun ve fonksiyonların ayrışması olarak söyledik fakat terminolojik olarak kuvvetler ayrılığı yasama ve yürütme gibi algılandığı için onu düzeltmekte fayda var. Teşhisiniz doğru, düzeltiyoruz.

Sayın Bekaroğlu Doğu Karadeniz'deki HES'lerin fazlalığından ve suyun çevresel etkisinden bahsetti. Onu çıkardık: Şimdi, Doğu Karadeniz'de şu anda işletmedeki HES santral sayımız 159 ve toplam kurulu gücümüz de 4.913 megavat yani yaklaşık 5.000 megavat. Türkiye'deki toplam kurulu gücün yüzde 5,6'sı yani o açıdan Doğu Karadeniz Türkiye açısından ayrıca bu yönü itibarıyla da önemli, bu hidrolik kaynakları kullanacağız. Ben sadece kıyaslama yapsın diye söylüyorum: Keban'ın kurulu gücü 1.330 megavat, Atatürk'ün 2.400 megavat yani Atatürk'le kıyasladığımızda neredeyse 2 tane Atatürk Barajı'nı biz bu 160 tane irili ufaklı HES'ten elde ediyoruz. Şimdi, HES yapmayalım, bazen rüzgâra karşı çıkan oluyor, güneşe oluyor ama kimse de karanlıkta kalmaya da rıza göstermiyor sevgili Hocam.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Bakanım, öyle değil, saldırıyorsunuz, yok ediyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, süremiz tamamlandı.

Sayın Bakan, bundan sonra elinizdeki cevaplayamadığımız soruların cevaplarını yazılı olarak rica edeceğim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Tamam, peki.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Elektrikte, doğal gazda indirim var mı, yok mu? Basın yazsın.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Doğal gaz, elektriğe indirim istiyoruz Sayın Bakan, en az yüzde 20 indirim olmalı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İndirim var mı, yok mu, onu söyleyin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Ama şimdi, sayın vekilim, ben de istiyorum indirim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Dolar düştü.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Ama şimdi, belli maliyetler var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Dolar düştü, 7 lirayken...

BAŞKAN – Sayın Gürer, sizi Genel Kurula davet ediyorum ben.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Onların hepsi hesap ediliyor, hiçbir bakan da zam yapmaktan memnun olmaz, onu da söyleyeyim ama maliyetler ve şartlar zorlayınca da o zaman başka türlü... Bakın, finansal sürdürülebilirlik diyoruz. Biraz önce bazı vekil arkadaşlar dedi ki: “Sektörde bazı şirketler finansal sürdürülebilirlik açısından zor durumda.” Şimdi, hem bir taraftan finansal sürdürülebilirlik olsun diyeceğiz hem de bunlara arz güvenliği sağlayacağız hem de diyeceğiz ki: Maliyetlerinizin altında satın. Ne kadar sürdürülebilir?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama onlara da fırsat doğuyor yani.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Kimseye bir fırsat yok arkadaşlar.

BAŞKAN – Arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

Bu arada benzine de 17 kuruş indirim gelmiş.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ceyhan bölgesiyle ilgili bir şey demediniz Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Onu Sanayi Bakanlığıyla birlikte çalışıyoruz, görüştük Ceyhan bölgesi için, birlikte çalışıyoruz, tekrar canlandıracağız.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI FATİH DÖNMEZ – Efendim, ben teşekkür ediyorum.

Hepsini cevaplayamadım.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, ben az önce imzaladım zaten, yazıyı da arkanızdan gönderiyorum kalan sorulara yazılı olarak cevap verilmesi noktasında ve 12 Kasım'a kadar da Başkanlığımıza iletilmesi hususundaki yazıyı da gönderiyorum.

Çok teşekkür ediyoruz Sayın Bakanımıza.

Bugün de son söz Sayın Yılmaz'ın.

Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şimdi, üç konuya değinecektim ama birisiyle iktifa edeyim Sayın Bakanım.

Doğal gaz ve elektriğin ilk kullanımının İstanbul'da olduğunu söylediniz. Biz Uşaklılar kendimizi hep “ilkler şehri” diye anıyoruz, öyle propagandamızı yapıyoruz. İki şey ilk defa Uşak'ta yapılmış: Birisi elektrik üretimi, ikincisi de şeker fabrikasının kuruluşu yumurta, tereyağı ve deri karşılığında ihraç edilen tahvillerle.

İkincisi, bu kayıp kaçak konusu son derece ciddi, bu bir iletim sorunu. Burada kayıp kaçağın tamamını tüketicinin üzerine yüklemek bence hiç hakkaniyetli değil. Bu şirketlerin üzerine gidin, bunlar yatırım yapmıyorlar, sektörden kazandıkları paraları başka sektörlerle aktarıyorlar. Kazandıkları paraları sektörde altyapı yatırımlarına yapsınlar. Geçen hafta benim oturduğum semtte, Yenimahalle'de dört gün üst üste her gün akşam saat 19.00-20.00 civarında başladı, üç saatten başlayıp yedi-sekiz saate kadar elektrik kesintileri oldu. “Tweet” attım, bölgedeki elektrik özelleştirmesini alan şirketin CEO'sunun ismini yazdım, anında müdahale ettiler, sokakların kablolarını değiştirdiler ve şu anda bir sorun yok. Burada yatırım yapmama sorunu var. Lütfen üzerlerine gidin, sektörden kazandıkları paralarla yatırım yapsınlar ve vatandaşın tüketicinin üstündeki bu kayıp kaçağı azaltın lütfen, bu haksızlık.

Bir de şunu söyleyeyim: Bu nükleer santralle ilgili hukuki düzenlemeye maalesef cevap vermediniz, herhâlde vermeyeceksiniz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim efendim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANİ FATİH DÖNMEZ – Yani gizli gittiği söylendi ama Resmî Gazete’de yayımlanmış anlaşması.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yayımlandı da bunun gerekçesi ne yani çok mu muhtacız da bu şartları kabul ediyoruz, elimiz kolumuz bağlı?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, yalnızca kâr zarar meselesi çerçevesinde bakmayalım, biz bir sosyal devletiz yani Anayasa’mıza göre. Bu anlamda sosyal devlete göre de tariflendirme yapılabilir. Bunun üzerinde çalışmanızı sizden istirham ediyorum.

Diğer bir mesele, satın alma gücü paritesine göre enerjide pahalı durumdayız biliyorsunuz. “En ucuz ülkeyiz.” dediniz ama pahalıyız.

Bir de son olarak onu söyleyeyim, nükleere ihtiyacımız olmadığını düşünüyoruz net olarak yani yeni teknolojilere göre. Bunu bir kez daha değerlendirin, yeni projelere lütfen yol vermeyin.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, değerli hazırun; kurum bütçeleri ve kesin hesaplar üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutup oylayacağım.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2019 yılı bütçesi ile 2017 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 2019 yılı bütçesi ve 2017 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN - Nükleer Düzenleme Kurumu bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumu 2019 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü bütçesini okutuyorum:

(Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü 2019 yılı bütçesi ve 2017 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Türkiye Atom Enerjisi Kurumu bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Atom Enerjisi Kurumu 2019 yılı bütçesi ile 2017 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü 2019 yılı bütçesi ile 2017 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN – Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü bütçesini okutuyorum:

(Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü 2019 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN - Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 2019 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN - Böylelikle gündemimizde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza ve bütün katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 5 Kasım Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.13

